

Ukrainas bēgļi Latvijā: pieejamie dati, pieredze un sabiedrības attieksme

Dace Meilija
Dārta Pelse
Iveta Kažoka
Laima Bērziņa
Līga Stafecka
Natālija Soldatova

RĪGA 2024

**Finansē
Eiropas Savienība**

**Nacionālais
attīstības plāns**

Projekta finansējumu nodrošina Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds. Par pētījuma saturu atbild domnīca Providus, Alberta iela 13, Rīga, LV-1010 +371, 6 703 9252, info@providus.lv

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	6
METODOLOĢIJA.....	7
I ESOŠĀ PRAKSE: DATU APKOPOŠANAS IETVARI, KATEGORIJAS UN TO ANALĪZE	9
II VIENOTAIS DATU MODELIS.....	32
III UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU PORTRETS UN PIEREDZE LATVIJĀ.....	45
3.1. Ukrainu civiliedzīvotāju skaits un apmešanās Latvijā	45
3.2. Tipiskākās problēmas vai ... to neesamība	49
3.2.1. Dzīves kvalitāte: sociālie pabalsti, mājoklis, veselība	50
3.2.1.1. Ienākumi un pabalsti.....	50
3.2.1.2. Mājoklis.....	52
3.2.1.3. Veselība	52
3.2.2. Nodarbinātība.....	53
3.2.3. Bērnu izglītība.....	56
3.2.4. Drošības sajūta un sabiedrības attieksme	57
3.2.5. Latviešu valodas apguve un sabiedrības integrācija	58
3.3. Secinājumi.....	61
IV LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU APTAUJA.....	62
4.1. Atbalsts Ukrainas bēgļiem Latvijā	62
4.2. Attieksme pret ierosinājumu ukraiņiem mācīties latviešu valodu	66
4.3. Latvijas iedzīvotāju saskarsme ar Ukrainas bēgļiem.....	67
4.4. Latvijas iedzīvotāju izpratne par to, kā ukraiņi iekļāvušies Latvijas sabiedrībā	69
4.5. Secinājumi par Latvijas sabiedrības aptaujas rezultātiem	71
V RĪCĪBPOLITIKAS IETEIKUMI	72
PIELIKUMS NR 1 Ukrainas civiliedzīvotāju anketa.....	81
PIELIKUMS NR 2 Būtiskāko datu bāžu un reģistru katalogs	90

SAĪSINĀJUMI

CAK	Civilās aizsardzības komisija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
EEAS	Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (<i>European Union Asylum Agency</i>)
EM	Ekonomikas ministrija
FPRIS	Fizisko personu reģistrs
GMI	Garantētais minimālais ienākums
ÇVP	Çimenes valsts pabalsts
IeM	Iekšlietu ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
MP	Ministru prezidents
NIEM	Nacionālais integrācijas izvērtēšanas mehānisms (<i>National Integration Evaluation Mechanism</i>)
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVD	Nacionālais veselības dienests
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i>)
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
SAS	starptautiskās aizsardzības saņēmējs
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
SOPA	Pašvaldības sociālās sfēras procesu pārvaldības lietojumprogramma
UCASNIR	Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanai nepieciešamās informācijas reģistrs
UNCHRANO	Bēgļu aģentūra (<i>United Nations High Commissioner for Refugees Office</i>)
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VDI	Valsts darba inspekcija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIIS	Valsts izglītības informācijas sistēma
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VP	Valsts policija
VPA	Vienas pieturas aģentūra
VSAA	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

PATEICĪBA

Lielu pateicību par atbalstu projekta ieviešanā gribam izteikt mūsu sadarbības partneriem, jo īpaši "Tavi draugi", "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Lab Futura" un pašvaldībām, kas izplatīja aptaujas anketu Ukrainas civiliedzīvotājiem un veicināja viņu iesaisti anketas aizpildīšanā.

Tāpat gribam pateikties valsts institūcijām, kas veltīja laiku, lai apkopotu mūsu pieprasītos datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem, un piedalījās diskusijās par šo datu ieguvu un izmantošanu.

Bet jo īpaši lielu paldies gribam teikt visiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas piedalījās aptaujā un fokusgrupās, par veltīto laiku un dalīšanos savā pieredzē.

IEVADS

Ziņojumu par Ukrainas civiliedzīvotāju portretu, vajadzībām un iekļaušanas procesu Latvijā ir izstrādājusi domnīca "Providus" projekta "Datu ieguve par Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā un viņu vajadzībām" ietvaros no 2024. gada 1. janvāra līdz 30. septembrim. Projekts ir daļa no Sabiedrības integrācijas fonda administrētās programmas "Nevalstisko organizāciju pasākumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam", kuru finansē no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda Tematiskā mehānisma ārkārtas palīdzības ("Emergency Assistance") projekta Nr. HOME-2022-AMIF-AG-EMAS-TF1-LV-0012 – UA-SUP.

2022. gada 24. februāra Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā izraisīja masveida bēgļu krīzi visā Eiropā. Nepārtrauktā bēgļu plūsma un lielais patvēruma meklētāju skaits no Ukrainas bija pārbaudījums visai Latvijas bēgļu uzņemšanas sistēmai, tajā skaitā datu ieguvē, uzturēšanā un izmantošanā.

Sākoties bēgļu krīzei, tika pieņemts un vairākkārtīgi grozīts tiesiskais regulējums par sniedzamo atbalstu Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā. Regulējums nosaka ne tikai atbalstu, bet ietver arī tiesību normas par datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopošanu un izmantošanu. Šīs tiesību normas atspoguļo Ukrainas civiliedzīvotājiem piemērotā statusa pagaidu un ārkārtas raksturu un ir orientētas uz informācijas iegūšanu par Ukrainas bēgļu ierašanos un sākotnējo atbalstu. Tiesību normas neparedz tādu datu ievākšanu, kas liecinātu par Ukrainas civiliedzīvotāju iesaisti sociālekonomiskajos procesos un iekļaušanos Latvijas sabiedrībā. Par datu ievākšanu atbildīgas dažādas valsts pārvaldes struktūras, kas tos apkopo, balstoties uz dažādām metodoloģijām, un uzglabā dažādās informācijas sistēmās. Tādējādi pieejamā informācija par Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā ir fragmentāra, kavējot efektīvu un datus balstītu atbalsta pasākumu plānošanu.

Uzticami, savlaicīgi un regulāri kvantitatīvi un kvalitatīvi dati, kas sniedz visaptverošu izpratni par starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanu un iekļaušanu, ir būtiski, lai 1) saprastu kontekstu, grupas demogrāfiju, izrietošās vajadzības un dinamiku, 2) definētu sasniedzamos mērķus un nodrošinātu šo mērķu sasniegšanu, 3) spētu izvērtēt pieņemto lēmumu un izlietoto resursu rezultātus, 4) definētu tālākos mērķus un pasākumus, balstoties uz rezultātu novērtējumu. Tāpat ir būtiski nodrošināt iespēju salīdzināt un savietot Latvijā apkopotos datus ar attiecīgajiem datiem no citām valstīm, ņemot vērā migrācijas globālo raksturu.

Lai nodrošinātu visaptverošāku un kvalitatīvāku datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopošanu un izmantošanu, projekta ietvaros tika izstrādāts vienots datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem ieguves modelis. Modelis tika izstrādāts, balstoties uz pieejamajiem datiem par Ukrainas civiliedzīvotājiem, to ieguves un izmantošanas analīzi un starptautisko pieredzi par trešo valstu pilsoņu un jo īpaši starptautiskā aizsardzības saņēmēju datu iegūšanu un izmantošanu. Piedāvātais datu ieguves modelis nodrošinās sistemātisku un vienotu pieeju kvantitatīvo un kvalitatīvo datu apkopošanai un analīzei, kas sniegs visaptverošāku un detalizētāku informāciju par Ukrainas civiliedzīvotājiem un viņu vajadzībām Latvijā, kā arī konstatēs un dos iespēju izvērtēt Latvijas sabiedrības nostāju pret mērķa grupu un tās iekļaušanu. Valsts pārvaldes institūcijas spēs mērķtiecīgāk plānot turpmāko atbalstu, bet nevaldības organizācijas attiecīgi plānot un sniegt mērķētāku atbalstu konkrētās prioritārās jomās, ņemot vērā grupas vajadzības un demogrāfisko raksturojumu.

Vienota datu ieguves modeļa izstrādei apkopotā informācija, Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujas un fokusgrupu diskusiju rezultāti tika izmantoti arī Ukrainas civiliedzīvotāju demogrāfiskā portreta aprakstam un vajadzību analīzei. To papildina Latvijas iedzīvotāju aptaujas par sabiedrības attieksmi pret Ukrainas bēgļiem, to uzņemšanu un integrāciju Latvijā.

Ziņojuma noslēgumā tiek sniegtas rīcībpolitikas rekomendācijas, lai veicinātu Ukrainas civiliedzīvotāju iekļaušanu Latvijas sabiedrībā.

METODOLOĢIJA

Metodoloģijas izstrāde balstās uz projekta trīs pamataktivitāšu rezultātiem un analīzi:

- kartēšanu: valsts pārvaldes iestāžu rīcībā esošo datu kartēšana un analīze, lai identificētu, kādus datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem vēl būtu jāapkopo, kā arī sniegtu rekomendācijas, lai pilnveidotu datu apkopošanas un izmantošanas arhitektūru;
- Ukrainas civiliedzīvotāju aptauju un fokusgrupu diskusijām, lai iegūtu informāciju par mērķa grupu, viņu pieredzi un vajadzībām Latvijā;
- Latvijas iedzīvotāju aptauju, lai noskaidrotu, kāda ir attieksme pret Ukrainas civiliedzīvotājiem, un identificētu iespējamus stereotipus, kas varētu kavēt Ukrainas civiliedzīvotāju integrāciju uzņemošajā sabiedrībā.

KARTĒŠANA. Tika veikta esošo valsts iestādēm pieejamo datu kartēšana un apkopošana, tādējādi identificējot trūkstošos un/vai nepilnīgos Ukrainas civiliedzīvotājus raksturojošos datus, kā arī izaicinājumus, kas saistīti ar datu apkopošanu un izmantošanu. Projekta ietvaros tika veikti datu pieprasījumi no valsts pārvaldes un viņu pakļautībā esošajām institūcijām (PMLP, CSP, VUGD, IeM, LM, VARAM, EM, NVA, IZM, VISC, SIF, CSDD, VP, VDI, VID, Tiesībsarga biroja). Ar šīm institūcijām tika rīkotas arī divas darba sanāksmes ar mērķi 1) izvērtēt un dalīties ar individuālajām datu apkopošanas praksēm, identificējot izaicinājumus un iespējamus risinājumus; 2) verificēt izstrādāto datu ieguves modeli. Tāpat tika veiktas vairākas padziļinātas ekspertu intervijas ar atsevišķām augstāk minētajām institūcijām. Datu verificēšana un padziļinātas intervijas tika veiktas arī ar vairākām pašvaldībām (Liepājas, Smiltenes, Daugavpils, Jūrmalas, Ventspils, Tukuma un Balvu) un NVO ("Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Lab Futura"), kas sniedz pakalpojumus Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Apkopotie dati un analīze pieejami paplašinātā datu analīzes tabulā un datu katalogā (pielikums Nr.2).

UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU APTAUJA UN FOKUSGRUPAS. Lai iegūtu kvantitatīvu informāciju par Ukrainas civiliedzīvotāju pieredzi, tajā skaitā par pieeju un saņemtajiem valsts un pašvaldības pakalpojumiem Latvijā, tika veikta Ukrainas civiliedzīvotāju aptauja un fokusgrupas diskusijas.

Ukrainas civiliedzīvotāju aptauja. Aptaujas mērķis bija noteikt, cik efektīvi esošie iekļaušanas un atbalsta pasākumi aizsniedz Ukrainas civiliedzīvotājus un kādas ir esošajā iekļaušanas un atbalsta pasākumu lokā nenosegtās vajadzības. Aptauja ietvēra jautājumus par Ukrainas civiliedzīvotāju demogrāfiskajiem rādītājiem un viņu pieredzi ar būtiskāko valsts un pašvaldības pakalpojumu pieejamību šādās jomās: valsts un pašvaldības pabalsti, mājoklis, veselība, nodarbinātība, izglītība, drošība un diskriminācija un latviešu valodas apguve. Atsevišķās šobrīd prioritārās jomās – bērnu izglītība, nodarbinātība, drošība un diskriminācija un latviešu valodas apguve – tika iekļauti padziļināti jautājumi. To mērķis bija iegūt detalizētāku informāciju par iespējamajiem šķēršļiem pieejai kādai no prioritārajām jomām un respondentu rīcību, sastopoties ar šiem šķēršļiem.

Aptauja notika no 10.04.2024. līdz 21.05.2024., tajā piedalījās 457 respondenti, vecumā no 18 gadiem. Aptauju bija iespējams aizpildīt ukraiņu un krievu valodās.

Pētījumu centrs SKDS sniedza atbalstu aptaujas jautājumu izstrādē un tās tehniskajā ieviešanā. Aptaujas tika izplatītas ar plašu institūciju (pašvaldību, izglītības iestāžu, u.t.t), NVO ("Tavi draugi", "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Lab Futura") un indivīdu palīdzību.

Aptaujas dalībnieku skaits atbilst noteiktajam reprezentativitātes izlases skaitam,¹ taču nebija iespējams pilnībā nodrošināt atbilstošu respondentu sadalījumu pēc dzīvesvietas: apmēram 50% aptaujas dalībnieku bija no Rīgas un Pierīgas (saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) un Fizisko personu reģistra (FPRIS) datiem Rīgas statistiskajā reģionā dzīvo 70% Ukrainas civiliedzīvotāju), arī tālākais respondentu dzīvesvietas iedalījums vairs neatbilda CSP un FPRIS datiem. Tāpat arī nebija iespējams nodrošināt atbilstošu reprezentatīvu pārstāvniecību pēc dzimuma: aptaujā piedalījās tikai 13% vīrieši.²

Nepieciešamās respondentu pārstāvniecības noteikšana un nodrošināšana Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujās ir viens no būtiskākajiem izaicinājumiem visiem, kas vēlas iegūt reprezentatīvus datus no Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujām.

Kā tika atzīts 2023. gada maija OECD rīkotajā sanāksmē par datu par Ukrainas bēgļiem apkopošanas pieredzēm un izaicinājumiem, kurā piedalījās svarīgākās starptautiskās organizācijas bēgļu jautājumu jomā kā ANO Bēgļu aģentūras un Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EEAS), "esošajā kontekstā veikto aptauju datus par Ukrainas bēgļiem nevar uzskatīt par pilnībā reprezentatīviem, bet gan tikai indikatīviem."³

Aptaujas jautājumi pieejami pielikumā Nr.1

Fokusgrupas. Pētījuma ietvaros tika organizētas 5 diskusijas ar Ukrainas civiliedzīvotājiem, lai verificētu aptaujā iegūto informāciju, kā arī papildinātu iztrūkstošo informāciju.

Pētījuma ietvaros tika organizētas piecas fokusgrupas ar kopumā 14 dalībniekiem. Pirmā fokusgrupa notika 2024. gada 8. maijā Rīgā ar sešiem dalībniekiem, otrā – 10. maijā ZOOM ar diviem dalībniekiem no Latgales, trešā – 22. maijā ar diviem dalībniekiem no Kurzemes, ceturrtā – 30. maijā intervija ar vienu dalībnieku Rīgā, un piektā – 6. jūnijā ar trīs dalībniekiem no dažādiem reģioniem. Fokusgrupas tika veidotas, lai padziļināti izprastu ukraiņu kopienas situāciju un vajadzības dažādos Latvijas reģionos.

Dalībnieku izlase atbilda reģionālajam iedalījumam saskaņā ar CSP datiem, taču nebija iespējams nodrošināt reprezentatīvu pārstāvniecību pēc dzimuma.

LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU APTAUJA. Lai iegūtu kvantitatīvos datus par uzņemošās sabiedrības attieksmi pret Ukrainas bēgļiem, viņu uzņemšanu un iesaisti sociālekonomiskajos procesos, tika veikta Latvijas iedzīvotāju tiešsaistes (CAWI) aptauja. Aptaujas jautājumu mērķis bija noskaidrot 1) vai (un, ja jā, kādā mērā) ir mainījušās Latvijas sabiedrības domas par atbalstu šeit atbraukušajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem; 2) vai Latvijas sabiedrība uzskata, ka nepieciešami ierobežojumi un/vai nosacījumi atbalsta saņemšanai Latvijā; 3) Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret pašiem Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Anketa tika izstrādāta kopā ar sabiedriskās aptaujas kompāniju SKDS, kas nodrošināja gan atbilstošu respondentu reprezentatīvātāti, gan tehnisko izpildījumu. Aptaujā piedalījās Latvijas iedzīvotāji no 18–75 gadiem. Aptauja notika no 24.–29.04.2024.

Rekomendētā vienotā datu ieguves modeļa metodoloģija nosaka sistemātisku un regulāru kvantitatīvu un kvalitatīvu datu, kas balstīti uz visaptverošu izpratni par starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanu un iekļaušanu, iegūšanu un izmantošanu vienotā arhitektūrā.

I ESOŠĀ PRAKSE: DATU APKOPOŠANAS IETVARI, KATEGORIJAS UN TO ANALĪZE

Līdz 2022. gada 24. februārim patvērumu meklētāju skaits Latvijā bija samērā neliels. Proporcioniāli vēl mazāks skaits patvēruma meklētāju saņēma bēgļa vai alternatīvo statusu: pēdējos četros gados bija reģistrēti 2 921 patvēruma meklētājs, no tiem bēgļa vai alternatīvo statusu saņēma 391 persona. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) veic starptautiskās aizsardzības saņēmēju (SAS) reģistrāciju Fizisko personu reģistrā (FPRIS) un nodrošina šo datu apkopošanu saskaņā ar Statistikas likumu un attiecīgajām ES regulām.⁴

TABULA 1.
STARPTAUTISKĀS AIZSARDZĪBAS STATUSA PIETEICĒJU UN SAŅĒMĒJU SKAITS LATVIJĀ

Gads	Patvēruma meklētāju skaits	Piešķirts bēgļa statuss	Piešķirts alternatīvais statuss
2020	147	8	17
2021	582	80	25
2022	546	126	7
2023	1646	88	40

Avots: PMLP mājas lapa <https://www.pmlp.gov.lv/lv/patveruma-mekletaju-statistika>

Latvijā nav tiesiska regulējuma, politikas dokumentu un vienota ietvara, kas paredzētu regulāru un visaptverošu datu par SAS saņemto pakalpojumu un sociālekonomiskās iekļaušanās rezultātu apkopošanu, analīzi un izmantošanu.

Vienīgā datu bāze, kas paredz sistemātisku datu apkopošanu tikai par trešo valstu pilsoņiem, tajā skaitā SAS, saņemtajiem pakalpojumiem, ir Sabiedrības integrācijas fonda (SIF) Vienas pieturas aģentūras (VPA) datu bāze. Tās ietvaros tiek apkopota informācija par trešo valstu pilsoņiem sniegtajiem individuālajiem informatīvajiem pakalpojumiem un atbalstu. Detalizēts VPA apraksts pieejams Tabulā Nr.1, sadaļā "Vispārējie dati."

2022. gada 24. februāra Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā izraisīja masveida bēgļu krīzi visā Eiropā. Nepārtrauktā bēgļu plūsma un lielais Ukrainas civiliedzīvotāju patvēruma meklētāju skaits bija pārbaudījums visai Latvijas bēgļu uzņemšanas sistēmai, tajā skaitā datu ieguvē, uzturēšanā un izmantošanā.

Lai novērstu Eiropas Savienības (ES) valstu bēgļu uzņemšanas sistēmu pārslodzi, ES piemēroja Ukrainas bēgļiem direktīvu, kas viņiem noteica īpašu pagaidu aizsardzības statusu ārpus tradicionālās patvēruma meklēšanas sistēmas.⁵ Latvija pieņēma un, situācijai mainoties, vairākkārtīgi grozīja virkni tiesību normu, tajā skaitā Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu⁶ un Ministru kabineta (MK) noteikumus⁷ un rīkojumu⁸, lai nodrošinātu Ukrainas bēgļu uzņemšanu un pakalpojumu sniegšanu nacionālajā līmenī. Tiesiskais regulējums par Ukrainas civiliedzīvotāju patvēruma pieteikumu iesniegšanu, izskatīšanu un tālāka atbalsta procedūrām, kas ietver arī datu ieguvē un apkopošanu, salīdzinājumā ar attiecīgo tiesisko regulējumu par visiem patvēruma meklētājiem un bēgļiem, ir plašāks un atvērtāks.⁹

Tiesiskais regulējums par Ukrainas civiliedzīvotājiem nosaka pienākumus un atbildības datu ieguves jomā: Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 2. pants paredz, ka atbildīgajām institūcijām ir pienākums ievākt atbalsta sniegšanai nepieciešamo informāciju. MK noteikumi Nr. 172 regulē atbalsta (orientētam uz pirmreizējo uzņemšanu) nodrošināšanai iegūstamās informācijas apjomu, tās apkopošanas, izmantošanas kārtību un glabāšanas termiņus. Balstoties uz šiem noteikumiem, tika izveidots Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanai nepieciešamās

informācijas reģistrs, jeb saīsinājumā UCASNIR.

Paralēli īpaši izveidotajai datu apkopošanas sistēmai, datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem sniegtajiem pakalpojumiem apkopo virkne institūciju savos jau eksistējošos reģistros un datu bāzēs par visiem Latvijas iedzīvotājiem vai specializētajās datu bāzēs par trešās valsts pilsoņiem/SAS. Šīs datu apkopošanas prakses regulē dažādas tiesību normas, kuras pastāvēja jau pirms Krievijas pilna mēroga iebrukuma, un tajās netika veiktas īpašas, Ukrainas civiliedzīvotājiem adresētas izmaiņas.

Tāpat Ministru prezidenta 2022. gada 21. marta rezolūcija¹⁰ nosaka, ka Iekšlietu ministrijai (IeM) ir pienākums apkopot datus par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem ar Labklājības ministrijas (LM), Veselības ministrijas (VM), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM), Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM), Finanšu ministrijas (FM) un Ekonomikas ministrijas (EM) atbalstu uz katru MK sēdi. Situācijai stabilizējoties, rīkojuma izpildes termiņi tika divreiz mainīti. 2024. gada maijā tika pieņemta jauna rezolūcija, kas tāpat noteica IeM par atbildīgo institūciju datu apkopošanā ar augstāk minēto ministriju atbalstu, pagarinot apkopošanas un ziņošanas periodu uz četriem mēnešiem. Rezolūciju nenosaka, kādi tieši dati ir jāapkopo, kā arī to izmantošanas, tajā skaitā analīzes, kārtību.

IeM sagatavotais datu apkopojums par Ukrainas civiliedzīvotājiem šobrīd ir visplašākais, tas ietver kopējo skaitu FPRIS un datus, kas saistīti ar pirmā atbalsta sniegšanu (izmitināto skaitu ar civilo aizsardzības komisiju (CAK) palīdzību no UCASNIR), sociālo atbalstu, nodarbinātību, izglītību, veselību, kā arī Ukrainas atbalstam piešķirtā finansējuma plūsmu un sadalījumu atsevišķās atbalsta jomās un kompensāciju pašvaldībām par dažādiem atbalsta veidiem. 2024. gada maijā sagatavotajā apkopojumā pirmo reizi iekļauti arī Kultūras ministrijas (KM) (nav minēta rīkojumā kā institūcija, kam jāsniedz atbalsts ziņojuma sagatavošanā) sagatavotie dati par latviešu valodas mācību un kultūrorientācijas kursu dalībnieku skaitu un to, cik dalībnieku mācības sekmīgi pabeiguši.¹¹

Atšķirībā no starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, Latvijā tika pieņemtas dažādas tiesību normas, kas regulē atsevišķu datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopošanu un izmantošanu. Tomēr arī Ukrainas civiliedzīvotāju gadījumā nav iespējams secināt, ka pastāv vienots un visaptverošs datu ieguves un izmantošanas modelis, kas veiktu sistemātisku un izpratnē par starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanu un iekļaušanu balstītu datu apkopošanu un izmantošanu vienotā arhitektūrā ar mērķi veicināt mērķa grupas integrāciju Latvijā.

Lai apzinātu, kāda veida datu kategorijas par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek apkopotas, un analizētu to saturu, projekta ietvaros tika veikta esošo valsts pārvaldes iestāžu datu kartēšana un apkopošana. Identificētās datu kategorijas ir sagrupētas jomās, kas atspoguļo gan starptautisko izpratni par starptautiskās aizsardzības saņēmēju uzņemšanas un integrācijas prioritārajām jomām, gan Latvijas kontekstu, gan arī mērķa grupas īpašo tiesisko statusu: **demogrāfija un reģistrācija, visaptveroši dati, sociālais atbalsts, mājoklis, veselība, nodarbinātība, izglītība, drošība un diskriminācija, sabiedrības integrācija un daži**.¹²

Katrā datu kopā ir aprakstīta un analizēta informācija par:

- datu reģistrs/datu bāze
- atbildīgā institūcija
- apraksts (kā un kādus datus iegūst, izaicinājumi, kas saistīti ar datu ieguvi/izmantošanu, ieteikumi tālākai izmantošanai)
- aktuālie dati¹³

TABULA 2. PIEEJAMIE KVANTITATĪVIE DATI DEMOGRĀFIJA UN REĢISTRĀCIJA

Datu apkopošanas reģistrs/datubāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati																								
<p>Fizisko personu reģistra (FPRIS)/ PMLP</p>	<p>Datu ieguve: PMLP reģistrē Ukrainas civiliedzīvotājus Fizisko personu reģistrā (FPRIS) uz pieteikuma pamata. Dati tiek papildināti/atjaunoti saskaņā ar tiesisko regulējumu par piešķirto statusu un aktualizēto informāciju no citiem FPRIS saistītajiem reģistriem: pagaidu uzturēšanās atļauju reģistrs, civilstāvokļa aktu reģistri. Reģistrējot Ukrainas civiliedzīvotāju, personai tiek piešķirts personas kods.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: dažādas datu kategorijas tiek apkopotas dažādos intervālos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kalendārjā mēnesī reģistrēto Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu un tā iedalījumu pēc dzimuma, vecuma un personas pilsonības 2 mēnešus pēc pārskata mēneša beigām PMLP iesniedz Eiropas Savienības statistikas pārvaldei (EUROSTAT), kur tie ir pieejami publiskajā datubāzē; - pārējās datu kategorijas tiek apkopotas pēc pieprasījuma. <p>Kādi dati pieejami: ar statusu saistītie dati, t.i., kopējais un ikmēneša FPRIS reģistrēto Ukrainas civiliedzīvotāju skaits ar pagaidu aizsardzības statusu, Ukrainas civiliedzīvotāju skaits ar pagaidu uzturēšanās atļaujām, Ukrainas civiliedzīvotāju skaits ar D vīzām, anulēto reģistrāciju skaits.</p> <p>Saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu,¹⁴ par reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem FPRIS ir jāievada: dzimums, vecums, pilsonība, ziņas par saviem un aizgādniecībā esošajiem bērniem, statuss Latvijā, kontaktinformācija/adrese, kā arī tiek norādīts vai personas statuss ir "aktīvs" vai "pasīvs".</p> <p>Ir pieejami dati arī par Ukrainas civiliedzīvotāja tautību, ja persona izvēlas to norādīt.</p> <p>FPRIS ir pieejami arī aktualizētie dati par Ukrainas civiliedzīvotāja civilstāvokļa izmaiņām Latvijā (laulība, bērna dzimšana, miršana).</p> <p>Lai iegūtu termiņuzturēšanās atļauju (TUA), Ukrainas civiliedzīvotājiem ir jāiesniedz PMLP uzturēšanās atļaujas pieteikuma anketa, kas ietver lielu apjomu dažādu datu par pieteicēju (izglītība, dzimtā valoda, nodarbošanās, u.c.), taču šie dati netiek uzkrāti PMLP informācijas sistēmās, līdz ar to PMLP šāda veida informāciju nav iespējams atlasīt.</p>	<p>Uz 2024. gada 1. janvāri FPRIS bija reģistrēti Ukrainas civiliedzīvotāji ar pagaidu aizsardzības statusu:</p> <p>Kopējais skaits: 43 430 no tiem pagaidu uzturēšanās atļaujas bija saņēmuši 33 630</p> <p>No 2024. gada janvāra vidēji mēnesī reģistrēto jauno Ukrainas civiliedzīvotāju skaits 476</p> <p>Anulēto reģistrāciju skaits 5 914</p> <p>Dzimums</p> <table border="1"> <tr> <td>Vīrieši</td> <td>16 735 (39%)</td> </tr> <tr> <td>Sievietes</td> <td>26 695 (61%)</td> </tr> </table> <p>Vecums (gadi)¹⁶:</p> <table border="1"> <tr> <td>0-14</td> <td>8 500 (19,6%)</td> </tr> <tr> <td>15-17</td> <td>3 265 (7,5%)</td> </tr> <tr> <td>18-64</td> <td>2 8170 (64,9%)</td> </tr> <tr> <td>65+</td> <td>3 495 (6%)</td> </tr> </table> <p>Dzīvesvieta¹⁷:</p> <table border="1"> <tr> <td>Rīga s.r</td> <td>28 463 (62,4%)</td> </tr> <tr> <td>Latgales s.r.</td> <td>5 667 (12,4%)</td> </tr> <tr> <td>Kurzemes s.r.</td> <td>4 289 (9,4%)</td> </tr> <tr> <td>Vidzemes s.r.</td> <td>3 209 (7%)</td> </tr> <tr> <td>Zemgales s.r</td> <td>3 414 (7,5%)</td> </tr> <tr> <td>Nav ziņu</td> <td>377</td> </tr> </table>	Vīrieši	16 735 (39%)	Sievietes	26 695 (61%)	0-14	8 500 (19,6%)	15-17	3 265 (7,5%)	18-64	2 8170 (64,9%)	65+	3 495 (6%)	Rīga s.r	28 463 (62,4%)	Latgales s.r.	5 667 (12,4%)	Kurzemes s.r.	4 289 (9,4%)	Vidzemes s.r.	3 209 (7%)	Zemgales s.r	3 414 (7,5%)	Nav ziņu	377
Vīrieši	16 735 (39%)																									
Sievietes	26 695 (61%)																									
0-14	8 500 (19,6%)																									
15-17	3 265 (7,5%)																									
18-64	2 8170 (64,9%)																									
65+	3 495 (6%)																									
Rīga s.r	28 463 (62,4%)																									
Latgales s.r.	5 667 (12,4%)																									
Kurzemes s.r.	4 289 (9,4%)																									
Vidzemes s.r.	3 209 (7%)																									
Zemgales s.r	3 414 (7,5%)																									
Nav ziņu	377																									

Izaicinājumi: pilna mēroga Krievijas iebrukuma Ukrainā pirmajos mēnešos visi Ukrainas bēgļi, kas vērsās pēc palīdzības atbildīgajās institūcijās, tika reģistrēti kā starptautiskās aizsardzības saņēmēji FPRIS. Ukrainas civiliedzīvotājiem piemērotais tiesiskais statuss un no tā izrietošās tiesības un pienākumi pieļauj Ukrainas civiliedzīvotāju brīvu un nekontrolētu pārvietošanos un uzturēšanos gan citās ES valstīs, gan arī ārpus tās, tajā skaitā atgriešanos Ukrainā. Tā rezultātā, balstoties gan uz pašas PMLP, gan pašvaldību un citu organizāciju novērojumiem¹⁵, kas Ukrainas civiliedzīvotājiem sniedz pakalpojumus, kā arī ņemot vērā Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) veikto izvērtējumu, var secināt, ka nozīmīga daļa no FPRIS reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem neuzturas Latvijā ilgstoši vai neuzturas vispār. Informācijas trūkums par Latvijā dzīvojošo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu 1) apgrūtina Ukrainas civiliedzīvotājiem noteikto pakalpojumu apjoma un tiem nepieciešamo resursu plānošanu; 2) apgrūtina un sniedz maldinošu vērtējumu par Ukrainas civiliedzīvotāju proporcionālo iesaisti dažādos sociālekonomiskajos procesos.

Šobrīd visu iedzīvotāju datu reģistros pieejamos datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem iespējams atlasīt, balstoties uz viņiem piešķirto statusu. Pagaidu aizsardzības statuss ir piemērots līdz 2026. gada martam. Nav skaidrs, kā būs iespējams saglabāt/pārmantot datus par sniegtajiem pakalpojumiem tiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas pēc šī īpašā statusa beigām paliks Latvijā, bet kuriem būs piemērots cits statuss.

Ieteikumi turpmākai izmantošanai. Esošais tiesību normu regulējums pieļauj datu par reģistrēto Ukrainas iedzīvotāju ar pagaidu aizsardzības statusu skaitu izmantošanu, lai:

- 1) gūtu informāciju par Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas ir tiesīgi saņemt tiesību normās noteiktos pakalpojumus Latvijā;
- 2) noteiktu Ukrainas bēgļu skaitu, kas Latviju šķērso tranzītā (pretstatot PMLP reģistrēto Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu ar Valsts Robežsardzes datiem par ieceļojošiem Ukrainas bēgļiem);
- 3) palīdzētu novērtēt iespējamo attīstības dinamiku un izmantotu tālākām prognozēm par statusa pieprasījumu skaitu Latvijā;
- 4) plānotu sniedzamā atbalsta un resursu nepieciešamību.

Taču gan plānojot un jo īpaši izvērtējot sniegto atbalstu, jāņem vērā, ka reģistrēto Ukrainas civiliedzīvotāju skaits pārsniedz Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas Latvijā patiešām uzturas. Analīzi par kopējā Ukrainas civiliedzīvotāju skaita neatbilstību FPRIS un CSP datos skatīt nākamajā šķirklī par Centrālās statistikas pārvaldes analītiskajiem datiem par Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu Latvijā.

Tautība ¹⁸ (7 skaitliski pārstāvētākās grupas)	
ukrainis	31 354 (68,8%)
krievs	492 (1,1%)
latvietis	33
polis	20
roms	19
Krimas tatārs	13
nezināma	13 289 (29,2%)

Izglītība ¹⁹	
Pamata	1 250 (3,9%)
Vidējā	5 701 (17,9%)
Profesionālā	6 485 (20%)
Augstākā	9 477 (29,8%)
Bez izglītības	277 (0,9%)
Nav zināma	1 374 (4%)

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) svērtie dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem/ CSP

Datu ieguve: Centrālās statistikas pārvalde (CSP) ir izstrādājusi metodi precīzākai ikgadējai visu Latvijas iedzīvotāju statistikas sagatavošanai.²⁰ Tā balstās uz statistisko klasifikāciju un migrācijas spoguļstatistiku, īpašu uzmanību pievēršot Latvijā mītošo iedzīvotāju patiesā skaita noteikšanai. Šīs metodoloģijas ietvaros tiek veikts novērtējums par reālo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu Latvijā, balstoties uz datu salīdzināšanu Latvijas lielākajos datu reģistros: FPRIS, SOPA, izglītības reģistri, u.c

Apkopošanas regularitāte: kopējo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas Latvijā uzturas, CSP aprēķina reizi gadā, apmēram 5 mēnešus pēc pārskata gada beigām. 2024. gadā dati, izņemot Ukrainas civiliedzīvotāju reģionālo sadalījumu, nav publicēti CSP mājas lapā. Pieejami pēc pieprasījuma.

Kādi dati pieejami: CSP metodoloģija nosaka kopējo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas tiešām uzturas Latvijā, un sadalījumu atsevišķās demogrāfiskajām kategorijām pēc vecuma, dzimuma, dzīvesvietas.

CSP gadā reizi publicē arī atsevišķus datus par Ukrainas civiliedzīvotāju no citiem valsts reģistriem: 2024. gadā bija publicēti ar Ukrainas civiliedzīvotāju nodarbinātību saistīti dati no Valsts Ieņēmumu dienesta (VID) datu bāzes.

Izaicinājumi: dati pieejami vienreiz gadā aptuveni 5 mēnešus (laiks, kas nepieciešams, lai saņemtu un apkopotu datus no dažādiem datu reģistriem) pēc pārskata gada beigām.

Nav valstiska līmeņa vienošanās par šo datu izmantošanu.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: CSP veiktie datu savietojamības aprēķini sniedz vispietuvinātāko Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas Latvijā ir saņēmuši pagaidu aizsardzības statusu un kas patiešām uzturas Latvijā. Tie būtu jāizmanto kā izejas punkta dati, kad tiek veikta analīze par jau ieviestajiem pakalpojumiem. Pakalpojumu plānošanā jābalstās uz FPRIS datiem, ņemot vērā CSP mērījuma datus.

Ukrainas civiliedzīvotāji ar pagaidu aizsardzības statusu Latvijā uz 2024. gada 1. janvāri

Kopējais skaits: 25 650

Dzimums

Viešņi:	10,310 (40.2%)
Sievietes:	15,340 (59.8%)

Vecums

0-6	2 200
7-17	4 900
0-17	7 100 (27.8%)
18-65	16 977 (66.2%)
66+	1 573 (6%)

Dzīvesvieta²¹:

Rīga	14 733 (57.5%)
Pierīga	3 312 (12.9%)
Vidzeme	1 341 (5.2%)
Kurzeme	2 014 (7.9%)
Zemgale	2 046 (7.8%)
Latgale	2 204 (8.6%)

VISAPTVEROŠI

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati
<p>Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanai nepieciešamās informācijas reģistrs (UCASNIR)/</p> <p>Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD)</p>	<p>Datu ieguve No Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma panta izrietošie MK noteikumi NR 172 "Noteikumi par informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu atbalsta sniegšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem" nosaka kārtību datu ieguvei tieši par Ukrainas civiliedzīvotājiem. Saskaņā ar noteikumiem par informācijas ieguvu un reģistrāciju ir atbildīgas virkne institūciju - teritorijas civilās aizsardzības komisija, vienotais valsts un pašvaldības sniegtā atbalsta koordinācijas punkts, vienotais valsts un pašvaldības klientu apkalpošanas centrs vai pašvaldības klientu apkalpošanas struktūrvienība, vai arī VUGD. Lai nodrošinātu likuma un noteikumu izpildi, tika izveidots Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanai nepieciešamās informācijas reģistrs (UCASNIR). UCASNIR dati netiek integrēti citos datu reģistros.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: Noteikumi neparedz atjaunošanas un datu ievades uzraudzības kārtību; ir zināms par 2 datu kategoriju regulāru apkopšanu, kas pieejamas MP rezolūcijā noteiktajā ziņojumā²² par informācijas sniegšanu par aktuālo situāciju Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanā.</p> <p>Kādi dati pieejami: Noteikumi paredz iegūt ļoti plašu informācijas apjomu – vairāk kā 50 jautājumi – sākot no demogrāfiskajiem datiem līdz pat visaptverošiem jautājumiem par nepieciešamajiem atbalsta veidiem (izglītība, nodarbinātība, veselība, u.c). UCASNIR ir vienīgā datu sistēma, kurā tiek apkopoti dati par personu skaitu, kas izmitinātas ar pašvaldības civilo aizsardzības komisiju (CAK) palīdzību, kā arī par pašvaldību pārvaldībā esošajām izmitināšanas vietām.</p> <p>Izaicinājumi: Sistēmu administrē VUGD, kura kompetencē ietilpst masveida bēgļu pirmreizējā izmitināšana. VUGD darbības kompetencē neietilpst datu administrēšana, ne pašu datu ievadīšana (šobrīd lielākoties pašvaldību uzdevums), ne daudzās jomas, par kurām dati būtu jāievada (izglītība, nodarbinātība, u.c). VUGD nav atbilstošu tiesisku rīku, lai nodrošinātu ievadīto datu regularitāti, atjaunošanu un pārbaudītu to uzticamību.</p> <p>Noteiktais ievadāmās informācijas apjoms ir ļoti plašs, atsevišķās kategorijās pieprasītā informācija ir pārāk detalizēta un neattiecas uz tūlītējo atbalstu, kas personai nepieciešams un tiek sniegts krīzes situācijās.</p>	<p>Ar CAK starpniecību pašvaldībās uz 2024. gada janvāri izmitināti 3090</p>

Tādējādi samērā daudz datu kategorijas paliek neaizpildītas situācijās, kad nepieciešams apkalpot lielu skaitu indivīdu ilgstošā laika periodā, kas savukārt ietekmē uzticamību jau ievadītajiem datiem.

Vairākas UCASNIR kategorijas pārklājas ar datiem, kuri tiek apkopoti citos datu reģistros.

Ne visas pašvaldības, kas šobrīd lielākoties ir atbildīgās institūcijas par datu ievadi, ievada datus UCASNIR un/vai izmanto to savām vajadzībām, nereti dodot priekšroku datu apkopošanai savās iekšējām vajadzībām izveidotās sistēmās. Tāpēc lielākā daļa UCASNIR datu nav pilnvērtīgi un netiek regulāri atjaunoti.

Ne datu administrētāji, ne ievadītāji neuzskata, ka dati ir uzticami, galvenokārt tādēļ, ka: 1) liela daļa pieprasīto datu kategoriju netiek ievadītas vispār; 2) tikai ļoti neliela daļa datu kategoriju tiek regulāri atjaunotas (izmitināto skaits ar CAK starpniecību).

Ieteikumi tālākai izmantošana: UCASNIR ir vienīgā sistēma Latvijā, kas izveidota datu apkopošanai un izmantošanai civilās krīzes apstākļos. Tā arī ir vienīgā nacionāla mēroga datu sistēma, kurā tiek apkopoti dati par pašvaldībām piederošo mājokļu un ēku resursiem un to pieejamību personu izmitināšanai civilo krīžu gadījumos.

Jāizvērtē noteiktais ievadāmās informācijas apjoms ar mērķi stiprināt UCASNIR kā civilo krīžu, tajā skaitā nacionālo krīžu, datu ieguves un dalīšanās mehānismu, kas prioritizētu tādas datu kategorijas, kā pirmreizējās vajadzības (izmitināšana, pārtika, u.c.) un mazāk aizsargātu grupu un viņu vajadzību identifikāciju.

SIF Vienas pieturas aģentūra (VPA)/	Datu ieguve: 2023. gada sākumā SIF uzsāka jauna pakalpojuma attīstīšanu – Vienas pieturas aģentūra (VPA) trešās valsts pilsoņiem, tajā skaitā SAS. VPA mērķis ir nodrošināt individuālo informatīvo atbalstu un pakalpojumus trešo valstu pilsoņiem par uzņemšanu, uzturēšanās nosacījumiem, sociālo aizsardzību, nodarbinātību, nodokļu sistēmu, izglītības, veselības, mājokļu u.c. jautājumiem vienuviet. Šobrīd ir atvērtas piecas VPA: Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rīgā un Valmierā. VPA ietvaros 2023. gadā tika uzsākta iekšējā datu reģistra izveide.	2023. gadā reģistrētās konsultācijas Ukrainas pilsoņiem 1 555
SIF	Apkopošanas regularitāte: dati tieši par Ukrainas civiliedzīvotāju saņemtajiem pakalpojumiem tiek apkopoti uz pieprasījuma.	Konsultāciju sadalījums pa tēmām
	Kādi dati pieejami: VPA datu reģistrā tiek reģistrēti 1) trešās valsts pilsoņi, kas vērsas pēc individuālā informatīvā atbalsta; 2) informatīvā atbalsta/ konsultācijas joma;	migrācija 43,5% sociālie pakalpojumi/atbalsts 14% sadzīve 11,9% nodarbinātība 7,6% izglītība 7,14% mājoklis 6% cits 5,7% veselība 3,8%

3) klienta demogrāfiskie dati (pilsonība, dzimums, vecums);
4) klientiem sniegtie pakalpojumi (individuāla pieeja un konsultācijas pie pārmaiņu aģenta, juridiskās konsultācijas, mutiskā/rakstiskā tulkošana, psihologa/psihoterapeita pakalpojumi); 5) saziņas veids (klātienē, e-pasts, WhatsApp).
Datu bāzi izmanto arī VPA darbinieku noslogojuma un darba efektivitātes mērīšanai.

Izaicinājumi: Sistēma nav paredzēta savietojamībai ar citiem ārējiem datu reģistriem.

Analīze par nepieciešamo atbalstu un aktuālākajām konsultāciju jomām būs indikatīva, jo ietver informāciju par atbalsta sniegšanu tikai tiem, kas paši vērsas VPA.

Atsevišķu konsultāciju tēmu kategorijas - juridiskās konsultācijas un migrācija - ir pārāk vispārīgas, lai veiktu analīzi.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: pagaidām vienīgā specializētā datu bāze par SAS sniegtajiem informatīvajiem pakalpojumiem un vienīgā, kas nodrošina izsekojamību pakalpojumu apjomam un kopai indivīda līmenī.

Konsultāciju jomu analīze būs indikācija par jomām, kurās SAS sastopas ar vislielākajiem izaicinājumiem un kurās, iespējams, nepieciešams veikt izmaiņas. Konsultāciju jomu kategorijām būtu jābūt savietojamām ar jomu kategorijām, kas tiek izmantotas starptautiski atzītos mērījumos par SAS uzņemšanu un iekļaušanu.

Šobrīd tiek ieviesti tehniski risinājumi, lai būtu iespējams savienot SIF latviešu valodas mācību un kultūrorientācijas kursu datu bāzi ar VPA datu bāzi.

Pašvaldību datu apkopošanas prakses

Pašvaldība²³

Datu ieguve: Balstoties uz dažādiem avotiem ("Providus" projektā veikto aptauju par to, kādi dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem ir pašvaldību rīcībā,²⁴ ekspertu intervijām ar atsevišķām pašvaldībām un NVO²⁵), var secināt, ka atsevišķas pašvaldības apkopo sev interesējošos/nepieciešamos datus pašu definētos ietvaros.

Apkopošanas regularitāte: nav zināma

Kādi dati pieejami: Tā kā šīs datu apkopošanas prakses nav formalizētas, nav zināms, ko tieši atsevišķās pašvaldības apkopo un kam apkopotie dati ir pieejami²⁶. Visbiežāk pašvaldības spēja sniegt datus par pašvaldībā mītošo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, to pārvaldībā esošā dzīvojamajā fondā izmitināto skaitu un sociālo pabalstu saņēmēju skaitu.

Izaicinājumi: dati pieejami tikai pašvaldībām vai pat atsevišķiem dienestiem/amatpersonām, tos nav iespējams izmantot oficiālos datu reģistros vai pat vienas pašvaldības ietvaros.

"Providus" veiktās aptaujas rezultāti par to, kādi dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem ir pašvaldību rīcībā, būs pieejami 2024. gada nogalē. Aptaujas rezultātos nav iespējams noteikt datu ieguves avotu: vai pašvaldības informāciju ir sniegušas no UCASNIR, tiem pieejamajiem valsts datu reģistriem vai saviem neformālajiem datu avotiem.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: pašvaldībām jāsniedz atbalsts datu apkopošanas un izmantošanas prakšu formalizēšanā. Pieaugot pašvaldību lomai bēgļu integrācijā, kā tas bija gadījumā ar Ukrainas bēgļiem, pašvaldības ir visizdevīgākajā pozīcijā, lai iegūtu un savietotu datus par dažādām jomām indivīda līmenī.

SOCIĀLAIS ATBALSTS

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati								
<p>Pašvaldības sociālās sfēras procesu pārvaldības lietojumprogramma (SOPA) un Valsts Sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) informācijas sistēma/</p>	<p>Datu ieguve: dati tiek iegūti, balstoties uz indivīda iesniegumu par konkrēta pakalpojuma/atbalsta saņemšanu VSAA un SOPA reģistrēto pabalstu skaitu. Ievadīti un atjaunoti saskaņā ar tiesisko regulējumu.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: dati tiek apkopoti atkarībā no pabalsta veida, piemēram, dati par garantēto minimālo ienākumu (GMI) pabalstu un mājokļa pabalstu saņemšanu skaitu ik mēnesi, bet pārējie dati lielākoties uz pieprasījumu.</p> <p>Kādi dati pieejami: saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 7(3) pantu Ukrainas civiliedzīvotājiem ir tādas pašas tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību, kādas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktas Latvijas pilsoņiem un Latvijas nepilsoņiem. Dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem sniegto sociālo atbalstu tiek reģistrēti vienotā datu sistēmā ar Latvijas iedzīvotājiem (SOPA).</p>	<p>Personu skaits, kas saņēmušas:</p> <table border="0"> <tr> <td>GMI pabalstu</td> <td>3 084</td> </tr> <tr> <td>Mājokļa pabalstu</td> <td>3 581</td> </tr> <tr> <td>ĢVP²⁹</td> <td>3 758</td> </tr> <tr> <td>Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu</td> <td>68</td> </tr> </table> <p>Valsts soc. nodrošinājuma pabalsts personām ar invaliditāti 297</p>	GMI pabalstu	3 084	Mājokļa pabalstu	3 581	ĢVP ²⁹	3 758	Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu	68
GMI pabalstu	3 084									
Mājokļa pabalstu	3 581									
ĢVP ²⁹	3 758									
Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu	68									
<p>Labklājības ministrija (LM)</p>	<p>Ir pieejami dati – personu skaits, kas saņēmuši noteikto pabalsta veidu: garantēto minimālo ienākumu pabalstu (GMI), mājokļa pabalstu, ģimenes valsts pabalstu (ĢVP), bērna piedzimšanas pabalstu, piemaksu pie ĢVP par bērnu ar invaliditāti, bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu, valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu personām ar invaliditāti, valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu senioriem, sociālās rehabilitācijas un sociālās rehabilitācijas vardarbībā cietušajiem pakalpojumus.</p> <p>Izaicinājumi: dati tiek apkopoti vienas datu kategorijas, tas ir, viena veida pabalsta ietvaros, kas liedz analizēt datus no saņēmēja perspektīvas, lai noteiktu saņēmēja un, ja tādi ir, viņa apgādājamo, iespējamo pakļautību nabadzības riskam un sociālajai izolācijai, kā arī iespējamās riska faktorus (piemēram, ilgstoša GMI un/vai mājokļa pabalsta izmaksa, ienākumi no pabalstiem ir vienīgie vai lielākā daļa no ienākumiem u.c.), kas kavē tālāku indivīda pieeju un</p>	<p>Valsts soc. nodrošinājuma pabalsts senioriem 293</p> <p>Personu skaits, kas saņēmušas vardarbības gadījumiem paredzēto sociālo rehabilitāciju³⁰ 132</p> <p>Tajā skaitā, bērni 55</p>								

iekļaušanos tādās nozīmīgās sociālekonomiskajās jomās kā izglītība un nodarbinātība.

Dati netiek apkopoti saskaņā ar pamata demogrāfiskajām kategorijām.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: visaptveroši un savstarpēji savietojami dati par sniegto sociālo atbalstu ir kritiska informācijas sastāvdaļa mazāk aizsargātu, tajā skaitā Ukrainas civiliedzīvotāju, grupu gadījumā.²⁷

Datu apkopošana saskaņā ar pabalstu veidiem jāpapildina ar saņēmēju demogrāfisko portretu, kas palīdzētu precīzāk identificēt nepieciešamos atbalsta pasākumus un riska faktorus personu un, ja tādi ir, apgādājamo pieejai citām sociālekonomiskajām jomām (izglītība, nodarbinātība, latviešu valodas mācības u.c.)

Jāizvērtē iespējas apkopot datus arī no indivīda perspektīvas, lai varētu veikt dažādu datu savietojamību un verificāciju, piemēram, ģimenes valsts pabalsts par bērniem verificētu bērna iesaisti LV izglītības sistēmā.

Datu ievadītājiem – pašvaldībām – SOPA piedāvā plašas datu savietojamības un pat datu kontroles iespējas ar citiem reģistriem. Taču, kā ir atzinusi Valsts Kontrole, izvērtējot pašvaldību prakses, izsniedzot sociālos pabalstus visiem Latvijas iedzīvotājiem, tās neizmanto vispār vai izmanto tikai daļēji iespēju piekļūt datiem citos, piemēram, Valsts ieņēmumu dienesta reģistros.²⁸

MĀJOKLIS

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati
UCASNIR/ VUGD	<p>Datu ieguve: UCASNIR (sīkāk par UCASNIR skatīt šīs tabulas sadaļā "Vispārējie dati.")</p> <p>Apkopošanas regularitāte: kā noteikts MP rezolūcijā par aktuālo situāciju Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanā, šobrīd jāsaņemas reizi 4 mēnešos.</p> <p>Pieejamie dati: ar CAK palīdzību izmitināto skaits.</p> <p>Izaicinājumi: skatīt ar UCASNIR saistītos izaicinājumus šīs tabulas sadaļā "Vispārējie dati."</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: unikāli dati, kas jāturpina uzturēt. Ja iespējams, datu aptveri paplašinot uz visiem bēgļiem/pārvietotajām personām.</p>	Uz 2024. gada 1. janvāri ar CAK starpniecību pašvaldībās izmitināto personu skaits 3090

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati								
<p>Nacionālā veselības dienesta (NVD) datu bāze/ NVD</p>	<p>Datu ieguve: reģistrējot individuālus pieteikumus, attiecīgā veselības pakalpojuma saņemšanai.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: lielāka daļa datu tiek apkopota ik mēnesi.</p> <p>Kādi dati pieejami: veselības aprūpes pakalpojumu (plānota un akūta) saņēmušo skaits, NVD konsultāciju skaits, stacionārā uzņemto skaits, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NPMD) izpildīto izsaukumu skaits, dažādu infekcijas slimību izplatība.</p> <p>Izaicinājumi: apkopotie dati balstās tikai uz personu skaitu, kas saņem kādu noteiktu veselības pakalpojumu. Tikai šāda datu apkopošanas pieeja (neietverot izejas datus par veselības stāvokli, paradumiem) neatspoguļo Ukrainas civiliedzīvotāju patieso veselības stāvokli un nepieciešamos veselības pakalpojumus.</p> <p>Ieskatu par vispārējo veselības stāvokli daļēji varētu sniegt dati par tiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas apmeklē ģimenes ārstu (ĢĀ), ir veikuši profilaktiskas apskates un vakcināciju (pēdējie ir Slimības profilakses un kontroles centra (SPKC) pārziņā, kas savos datos Ukrainas civiliedzīvotājus neizdala).</p> <p>Datus NVD datu reģistrā nav iespējams savietot ar citiem reģistriem, jo tie satur sensitīvu personīgu informāciju.</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: lai iegūtu pēc iespējas pietuvinātākus datus par Ukrainas civiliedzīvotāju veselības stāvokli un nepieciešamajiem veselības pakalpojumiem, jāpapildina esošie dati ar personu skaitu, kas apmeklē ĢĀ, un tiem, kas saņēmuši profilakses veselības pakalpojumus.</p>	<p>Par 2024. gada janvāri</p> <p>Personu skaits, kas saņēma:</p> <table border="0"> <tr> <td>akūto palīdzību</td> <td>158 plānoto</td> </tr> <tr> <td>palīdzību</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>vērsās stacionārā</td> <td>189</td> </tr> <tr> <td>NMPD izsaukumi</td> <td>93</td> </tr> </table>	akūto palīdzību	158 plānoto	palīdzību	9	vērsās stacionārā	189	NMPD izsaukumi	93
akūto palīdzību	158 plānoto									
palīdzību	9									
vērsās stacionārā	189									
NMPD izsaukumi	93									

NODARBINĀTĪBA

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati																				
Valsts ieņēmumu dienesta (VID) datu reģistrs/VID	<p>Datu ieguve: darba devēja sniegtā informācija un personu iesniegumi par saimnieciskās darbības uzsākšanu VID saskaņā ar tiesisko regulējumu.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: dažādiem datiem ir dažādas apkopošanas kārtības. Piemēram, darba attiecībās Latvijā reģistrēto skaits tiek apkopots regulāri, bet, piemēram, saimnieciskās darbības veicēju skaits – pēc pieprasījuma.</p> <p>Kādi dati pieejami: dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek apkopoti ar Latvijas iedzīvotājiem vienotā datu bāzē, kas ļauj izfiltrēt Ukrainas civiliedzīvotāju datus, balstoties uz piešķirto statusu Latvijā. Pieejamie dati: nodarbināto skaits, saimnieciskās darbības veicēju skaits, darba ņēmēju vidējie mēneša bruto darba ienākumi, izplatītākās profesijas, informācija par darba devējiem, tajā skaitā to iedalījums pēc plānošanas reģioniem.</p> <p>Izaicinājumi: trūkst datu par personām, kurām ir īstermiņa darba attiecības/sezonas darbs; nodarbinātība darbos, kur jāstrādā virsstundas/nakts maiņas/ kaitīgos darba apstākļos; personu skaits, kam ir blakus darbs/vienlaicīgi vairākas darba attiecības, kas norādītu uz nepietiekamu ienākumu līmeni un riska faktoru veselībai un, ja tāda ir, iesaisti ģimenes dzīvē.</p> <p>Nav pieejams demogrāfiskais portrets nodarbinātajiem. Ir pieejams darba devēju, bet ne nodarbināto reģionālais iedalījums.</p>	<p>Par 2024. gada janvāri</p> <p>Darba tiesiskās attiecības 8408</p> <p>Pārstāvniecība nozarēs</p> <table><tr><td>rūpniecībā</td><td>22,8%</td></tr><tr><td>izmitināšanā un ēdināšanā</td><td>13,3%</td></tr><tr><td>automobiļu un motociklu remonta nozarēs</td><td>13%</td></tr><tr><td>finanšu, apdrošināšanas, zinātnisko, administratīvo pakalpojumu un operāciju ar nekustamo īpašumu jomās</td><td>11,1%</td></tr><tr><td>būvniecībā</td><td>9%</td></tr></table> <p>Sadalījums saskaņā ar kvalifikācijas veidu</p> <table><tr><td>vienkāršās profesijās (apkopēji, virtuves strādnieki, palīgstrādnieki u.c.)</td><td>38,7%</td></tr><tr><td>kvalificēti strādnieki un amatnieki</td><td>16,1%</td></tr><tr><td>pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki</td><td>14,8%</td></tr><tr><td>vecākie speciālisti un speciālisti</td><td>12,7%</td></tr><tr><td>vadītāji</td><td>0,9%</td></tr></table>	rūpniecībā	22,8%	izmitināšanā un ēdināšanā	13,3%	automobiļu un motociklu remonta nozarēs	13%	finanšu, apdrošināšanas, zinātnisko, administratīvo pakalpojumu un operāciju ar nekustamo īpašumu jomās	11,1%	būvniecībā	9%	vienkāršās profesijās (apkopēji, virtuves strādnieki, palīgstrādnieki u.c.)	38,7%	kvalificēti strādnieki un amatnieki	16,1%	pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	14,8%	vecākie speciālisti un speciālisti	12,7%	vadītāji	0,9%
rūpniecībā	22,8%																					
izmitināšanā un ēdināšanā	13,3%																					
automobiļu un motociklu remonta nozarēs	13%																					
finanšu, apdrošināšanas, zinātnisko, administratīvo pakalpojumu un operāciju ar nekustamo īpašumu jomās	11,1%																					
būvniecībā	9%																					
vienkāršās profesijās (apkopēji, virtuves strādnieki, palīgstrādnieki u.c.)	38,7%																					
kvalificēti strādnieki un amatnieki	16,1%																					
pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	14,8%																					
vecākie speciālisti un speciālisti	12,7%																					
vadītāji	0,9%																					

Ieteikumi tālākai izmantošanai: jāpapildina ar nodarbināto demogrāfisko portretu (tajā skaitā saskaņā ar dzīves vietu), kā arī vairākām datu kategorijām, kas norādīs uz iesaistes kvalitāti: personu skaits, kas ir augsti kvalificēti, bet strādā vienkāršus darbus; personu skaits, kas strādā grūtos un/vai nelabvēlīgos darba apstākļos un darbos, kuros nav sociālo garantiju u.c.

Bruto darba ienākumu sadalījums

0 EUR	4%
zem minimālās algas	16%
minimālā alga	4%
no min. algas–1000 EUR	29%
1000–1400 EUR	24%
virs 1400 EUR	23%

Saimnieciskās darbības veicēji (pašnodarbinātie)³¹

730

Darba devēju reģionālais iedalījums (personu skaits)

Rīga	1 652
Pierīga	480
Vidzeme	270
Kurzeme	255
Zemgale	241
Latgale	193

Ukrainas civiliedzīvotāju reglamentētajās medicīnas un farmācijas profesijās strādājošo skaits/

Latvijas Ārstu biedrība un Latvijas Farmaceitu biedrība

Datu ieguve: Latvija ārstu biedrības un Latvijas Farmaceitu biedrības izsniegtās atļaujas strādāt attiecīgajās Latvijā reglamentētajās medicīnas un farmācijas profesijās.

Apkopošanas regularitāte: pēc pieprasījuma

Kādi dati pieejami Ārstniecībā un farmakoloģijā nodarbināto skaits saskaņā ar profesijām

Ieteikumi tālākai izmantošanai: turpināt apkopot. Ja iespējams, papildināt ar demogrāfiskajiem rādītājiem

Uz 2024. gada 1. aprīli
Ārstniecībā un farmācijā nodarbināto skaits

233

Ukrainas civiliedzīvotāju reglamentētajās izglītības jomas profesijās strādājošo skaits / IZM

Datu ieguve: IZM apkopo Ukrainas civiliedzīvotāju/ pedagoģu skaitu, kas veikuši profesionālo kvalifikāciju atzīšanu Latvijā. IZM arī iegūst datus no izglītības iestādēm par tiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas ir nodarbināti tikai Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu izglītībā un kam saskaņā ar Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumu šobrīd nav jāveic kvalifikācijas atzīšana.

Apkopošanas regularitāte: pēc pieprasījuma

Kādi dati pieejami: Ukrainas civiliedzīvotāji, kas strādā reglamentētajās izglītības profesijās.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: saistīti ar atļaujas izsniegšanas procesu: dažādas iespējas, tikai viena paredz ilglaicīgu, ar bruņoto konfliktu Ukrainā nesaistītu iespēju strādāt LV izglītības sistēmā.

Uz 2024. gada janvāri
LV izglītības sektorā strādājošo skaits

46

Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) datu reģistrs / NVA

Datu ieguve: balstās uz indivīda iesniegumu NVA un NVA apkopotajiem datiem.

Apkopošanas regularitāte: lielākoties pamatdati tiek apkopoti MP rezolūcijas par aktuālās informācijas Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanā³² izpildei, kā arī pēc pieprasījuma.

Kādi dati pieejami: dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek apkopoti ar Latvijas iedzīvotājiem vienotā datu bāzē, kas ļauj izfiltrēt Ukrainas civiliedzīvotāju datus, balstoties uz tiem piešķirto statusu Latvijā. Apkopotās kategorijas: bezdarbnieki/darba meklētāju skaits, tajā skaitā ilgstošie bezdarbnieki; personu skaits, kam izmaksāts nodarbinātības uzsākšanas pabalsts; aktīvajos nodarbinātības pasākumos, tajā skaitā latviešu valodas mācībās, iesaistīto skaits.

Izaicinājumi: datus ir iespējams apkopot, tajā skaitā arī izdalot pamata demogrāfiskās kategorijas (vecumu un dzimumu, kā arī dzīvesvietu), taču tie nav regulāri pieejami publiski/citām institūcijām, piemēram, pašvaldībām.

Ir iespējams (bet tas šobrīd netiek darīts) apkopot datus, kas mēra atbalsta pasākumu rezultātus, tas ir, cik personas sekmīgi beigušas šādus pasākumus un cik personas uzsākuši darba attiecības pēc to beigšanas.

NVA piedāvā valsts finansētas latviešu valodas mācības, bet dati par to, cik mācības apmeklējuši, pabeiguši, un tajās apgūto līmeni netiek iekļauti citu institūciju (SIF) datus par dalībnieku skaitu latviešu valodas mācībās.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: svarīgas datu kategorijas, kas būtu jāapkopo ar plašāko iespējamo demogrāfisko griezumumu un pēc dzīvesvietas. Jānodrošina to pieejamība citām iesaistītajām pusēm, it īpaši pašvaldībām.

Nepieciešama savietojamība ar datiem citās jomās, piemēram, sociālā atbalsta jomu, lai varētu iegūt visaptverošu informāciju un identificēt nepieciešamos atbalsta pasākumus.

Tāpat nepieciešams NVA datus, kas saistīti ar latviešu valodas mācībām, savietot ar SIF apkopotajiem datiem par latviešu valodas mācību dalībnieku skaitu un sasniegtajiem rezultātiem.

NVA reģistrēti uz 2024. gada 31. janvāri

Bezdarbnieki/darba meklētāji 1661

no tiem:
sievietes 74,2%
vīrieši 25,2%

vislielākā proporcija vecuma grupā 35-45 30%

Skaits reģionos
Rīgā 55%
Latgalē 19%
Kurzemē, Zemgalē virs 9%
Vidzemē 7%

Reģ. personu izglītība
Augstākā izglītība 52%
Profesionālā izglītība 22%

Ilgstošie bezdarbnieki
(ilgāk par gadu no kopējā bezdarbnieku skaita) 442 (26%)

No tiem:
sievietes 81,2%
vīrieši 28,8%

Personu skaits, kas saņēmušas nodarbinātības uzsākšanas pabalstu
(kopā uz 01.01.2024.) 14 018

Personu skaits, kas saņēma karjeras konsultācijas 758

Personu skaits, kas iesaistīti latviešu valodas mācībās (kopš 2023. gada) 411

Personu skaits, kas iesaistījās konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos 44

IZGLĪTĪBA

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati																				
Valsts izglītības informācijas sistēma (VIIS)/	<p>Datu ieguve: izglītības iestādes apkopo datus par tajās reģistrētajiem bērniem Valsts izglītības informācijas datu sistēmā.</p>	<p>Bērnu skaits (2024. 01)</p> <table border="0"> <tr> <td>pirmsskolā</td> <td>1 342</td> </tr> <tr> <td>vispārējā izglītībā</td> <td>2 375</td> </tr> <tr> <td>profesionālajā izglītībā</td> <td>124</td> </tr> <tr> <td>sporta skolās</td> <td>311</td> </tr> <tr> <td>studējošie</td> <td>533</td> </tr> </table>	pirmsskolā	1 342	vispārējā izglītībā	2 375	profesionālajā izglītībā	124	sporta skolās	311	studējošie	533										
pirmsskolā	1 342																					
vispārējā izglītībā	2 375																					
profesionālajā izglītībā	124																					
sporta skolās	311																					
studējošie	533																					
IZM	<p>Kādi dati pieejami: dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek apkopoti datu bāzē, kas aptver visus Latvijas iedzīvotājus. Atlasīt datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem iespējams, balstoties uz tiem piešķirto statusu Latvijā. Regulāri pieejamie dati ir: bērnu skaits pirmsskolas, vispārīglītojošās, sporta un profesionālajās skolās, studējošo skaits augstākajās mācību iestādēs.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: lielākoties dati tiek apkopoti MP rezolūcijas par aktuālās informācijas Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanā izpildei,³³ kā arī pēc pieprasījuma.</p> <p>Izaicinājumi: Latvijai īpašs izaicinājums ir likumā noteiktā iespēja neapmeklēt LV izglītības iestādes, kas atspoguļojas arī datos: nav zināms bērnu skaits, kas neapmeklē LV izglītības iestādes, bet atrodas Latvijā. 2024. gada pavasarī, gatavojoties tiesību normu izmaiņām, kas noteiktu obligātu Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu klātienē iesaisti LV pamatizglītības programmā, IZM sadarbībā ar izglītības pārvaldēm un PMLP konstatēja, ka uz 2024. gada aprīli LV izglītības iestādēs nav reģistrēti 1842 bērni līdz 18 gadu vecumam. Dati tika apkopoti pirmo reizi, balstoties uz FPRIS un izglītības pārvalžu sniegtajiem datiem par piecgadīgo un sešgadīgo skolēnu sagatavošanu vispārējās pamatizglītības ieguvei un obligātās pamatizglītības ieguvei.³⁴ Tā kā bērnu ārpus LV izglītības sistēmas noteikšanas metodoloģija netiek aprakstīta, nav iespējams visaptveroši analizēt tās uzticamību. Tomēr jāatzīmē, ka noteiktais bērnu skaits ārpus LV izglītības sistēmas ietver visus bērnus līdz 18 gadu vecumam, tādējādi ietverot bērnus vecuma kategorijā, kas gan nerasniedz, gan pārsniedz obligātās pamatizglītības programmas apguvei noteikto vecumu. Tāpat jāatzīmē, ka noteiktais LV izglītības sistēmā neiekļauto bērnu skaits ir tikai nedaudz mazāks par bērnu skaitu, kas LV izglītības sistēmā jau iekļauts. Ja šie grozījumi tiek pieņemti, skolām jābūt gatavām iekļaut salīdzinoši lielu skaitu Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu.</p>	<p>LV izglītības iestādēs līdz 18 gadiem neregistrēto bērnu skaits³⁵ 1 842</p> <p>Bērnu skaita sadalījums klasēs:</p> <table border="0"> <tr> <td>5- un 6-gadīgo sagatavošanas pamatizglītības programmā</td> <td>73</td> </tr> <tr> <td>1.–3.klase</td> <td>717</td> </tr> <tr> <td>4.–6.klase</td> <td>776</td> </tr> <tr> <td>7.–9.klase</td> <td>680</td> </tr> <tr> <td>10.–12.klase</td> <td>97</td> </tr> </table> <p>Bērnu skaita sadalījums skolās</p> <table border="0"> <tr> <td>1–5 bērni</td> <td>203 skolās</td> </tr> <tr> <td>6–10</td> <td>41</td> </tr> <tr> <td>11–30</td> <td>38</td> </tr> <tr> <td>31–72</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>131–220</td> <td>2</td> </tr> </table>	5- un 6-gadīgo sagatavošanas pamatizglītības programmā	73	1.–3.klase	717	4.–6.klase	776	7.–9.klase	680	10.–12.klase	97	1–5 bērni	203 skolās	6–10	41	11–30	38	31–72	12	131–220	2
5- un 6-gadīgo sagatavošanas pamatizglītības programmā	73																					
1.–3.klase	717																					
4.–6.klase	776																					
7.–9.klase	680																					
10.–12.klase	97																					
1–5 bērni	203 skolās																					
6–10	41																					
11–30	38																					
31–72	12																					
131–220	2																					

Esošie dati jāapkopo pēc vecuma un dzimuma, kā arī dzīves vietas kategorijām. Trūkst plaša apjoma un detalizētu datu par bērnu iekļaušanas kvalitāti un rezultātiem, kā arī sniegto atbalstu un tā rezultātiem: bērnu sekmju līmeņi un to dinamika; valodas apguves progresa mērījumi; vai un cik turpina mācīties vidusskolās/ģimnāzijās/augstskolās; cik iekļauto bērnu izmanto īpašos IZM izstrādātos modeļus bēgļu izglītībai Latvijas skolās; atbalsta personas; cik bērnu uzsāk, bet pārtrauc apmeklēt LV izglītības iestādes.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: esošos pamatdatus jāapkopo pēc demogrāfiskajām kategorijām, dzīvesvietas un regulāri, papildinot ar detalizētām datu kategorijām par iesaistes kvalitāti, sniegto atbalstu un tā kvalitāti, lai pēc iespējas precīzāk varētu identificēt risinājumus kvalitatīvai un visaptverošai Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu iesaistei Latvijas izglītības sistēmā.

Sadarbībā ar pašvaldībām, jāizveido uzticams datu apkopošanas mehānisms par bērniem, kas atrodas ārpus LV izglītības sistēmas un jāveicina to kvalitatīva iekļaušana.

Jānosaka atbilstošs papildu finansējums un atbalsts skolām, lai tās spētu nodrošināt kvalitatīvu šāda bērnu skaita iekļaušanu.

Kultūras ministrijas (KM) Apkopojums/

Datu ieguve: KM pakļautībā esošās izglītības iestādes apkopo datus par tajās reģistrētajiem bērniem, Dati tiek iekļauti kopējā izglītības datu reģistrā VIIS.

Par 2023. gadu
Bērnu skaits izglītības iestādēs KM pakļautībā

23

KM

Apkopošanas regularitāte: pēc pieprasījuma.

Kādi dati pieejami: skaits, kas apmeklē KM pakļautībā esošās izglītības iestādes.

Izaicinājumi: salīdzinoši niecīgs skolēnu skaits, kas neietekmē kopējo datu analīzi. Taču būtiski, lai visās izglītības iestādēs tiktu apkopoti vienoti dati par Ukrainas bērnu iesaisti un iesaistes kvalitāti LV izglītības iestādēs, kā arī lai identificētie risinājumi tiktu piemēroti visās izglītības iestādēs.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: esošos pamatdatus jāapkopo pēc demogrāfiskajām kategorijām, dzīvesvietas un regulāri, papildinot ar detalizētām datu kategorijām par iesaistes kvalitāti, sniegto atbalstu un tā kvalitāti, lai pēc iespējas precīzāk varētu identificēt risinājumus kvalitatīvai un visaptverošai Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu iesaistei Latvijas izglītības sistēmā.

DROŠĪBA UN DISKRIMINĀCIJA

Datu apkopošanas reģistrs/datu bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati
<p>Valsts policijas (VP) datu informācijas sistēma/</p> <p>VP</p>	<p>Datu ieguve: reģistrējot visus ienākošos iesniegumus un ziņojumus par iespējamajiem likuma pārkāpumiem/likuma pārkāpumiem VP informācijas sistēmā, tie, kas skar Ukrainas civiliedzīvotājus un Ukrainu (iesniegumi un notikumi par/no Ukrainas civiliedzīvotājiem, par Ukrainu, ar to saistītām organizācijām), tiek atzīmēti ar īpašu atzīmi.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: ik nedēļu.</p> <p>Kādi dati pieejami:³⁶ kopējā informācijas sistēmā tiek īpaši atzīmēti visi iesniegumi un ziņojumi par iespējamiem un reģistrētiem likuma pārkāpumiem (sabiedriskās kārtības apdraudējumi, noziegumi, ceļu satiksmes negadījumi) gan no Ukrainas civiliedzīvotājiem puses, gan par Ukrainas civiliedzīvotājiem, kā arī tiem, kas vērsti pret Ukrainu un ar to saistītām organizācijām. Informācija tiek apkopota no informācijas saņemšanas brīža līdz brīdim, kad lieta vairs nav VP pārraudzībā vai tiek slēgta.</p> <p>Izaicinājumi: ļoti plašs apkopojamās informācijas tvērums. Nepieciešams identificēt nozīmīgākās datu kategorijas – naida runa un naida noziegumi uz pilsonības/etniskās piederības/valodas pamata.</p> <p>Jāizvērtē, vai veids, kā tiek apkopototi dati par Ukrainas civiliedzīvotāju izdarītajiem likumpārkāpumiem, nav diskriminējošs uz pilsonības/etniskās piederības pamata.</p> <p>Dati neatspoguļo visu situāciju kopumā, jo daļa atbildības par drošību ir arī pašvaldības policijas pārziņā. Pašvaldības policijas neveic formālu datu apkopšanu par Ukrainas civiliedzīvotājiem. Dati nav pieejami.</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: datu apkopošanas prakses noteiktās kategorijās ir jāformalizē gan Valsts, gan pašvaldību policijā. Īpašu uzmanību jāpievērš naida noziegumiem, sākot no Ukrainas civiliedzīvotāju informēšanas par to atpazīšanu un saprotamām ziņošanas procedūrām līdz pārkāpuma atbilstošai kvalificēšanai kā naida noziegums un pārkāpēja sodīšanai.</p>	<p>Nav publiski pieejami.</p>

SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA

Datu apkopošanas reģistrs/datubāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati								
SIF datu reģistrs par latviešu valodas mācību un kultūrorientācijas kursiem/ SIF un KM	<p>Datu ieguve: datus par sniegtajiem pakalpojumiem (latviešu valodas mācības un kultūrorientācijas kursu dalībniekiem) ievada pakalpojumu sniedzēji. Datu ievades kvalitāti uzrauga SIF.</p> <p>Apkopošanas regularitāte: ik gadu, pēc pieprasījuma</p> <p>Kādi dati pieejami: valsts (SIF un KM) un pašvaldības (Rīgas) organizēto latviešu valodas mācību un kultūrorientācijas kursu dalībnieku skaits. Par latviešu valodas mācībām ir pieejama arī informācija par apgūstamo latviešu valodas līmeni, personu skaitu, kas mācības pabeigušas, kā arī informācija par iemesliem, kādēļ mācības netika pabeigtas.</p> <p>Izaicinājumi: datus ievada paši pakalpojuma sniedzēji – samērā liels skaits dažādu organizāciju ar dažādu datu ievades kvalitāti (neievadot visu prasīto informāciju) un uzticamību. Tā rezultātā nepieciešama regulāra un detalizēta datu kvalitātes kontrole un verificēšana. Šobrīd tiek uzlaboti ar datu ievades kvalitāti saistītie tehniskie risinājumi.</p> <p>Tiek strādāts arī pie tehniskā risinājuma, lai SIF datu bāzi par latviešu valodas mācībām varētu savietot ar cita SIF datu reģistra (VPA aģentūras) datiem.</p> <p>Šobrīd tajā netiek ievadītas visas publiski finansētās latviešu valodas mācības (NVA, pašvaldības).</p> <p>Dati tiek apkopoti par mācību dalībnieku skaitu nevis unikālo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas piedalījušies mācībās, tādējādi nav iespējams noteikt, cik liela daļa no Ukrainas civiliedzīvotājiem ir mācījušies.</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: nodrošinot savietojamību ar VPA datu bāzi, tiks paplašināta izpratne par Ukrainas civiliedzīvotāju saņemtajiem pakalpojumiem, kā arī pakalpojumu saņēmēju demogrāfiskais portrets un dzīves vieta.</p> <p>Demogrāfisko un dzīves vietas datu apkopošana par mācību dalībniekiem ļaus veikt plašāku analīzi par valodas apguves motivāciju, kā arī faktoriem, kas kavē dalību mācībās un mācību nepabeigšanu.</p> <p>Lai nodrošinātu visaptverošu informāciju par valsts/pašvaldību finansētajās mācībās iesaistītajiem, jāmeklē risinājumi savietojamībai ar citām datu bāzēm par latviešu valodas mācībām.</p>	<p>Personu skaits, kas apmeklēja latviešu valodas mācības</p> <table border="1"><tr><td>2023. gadā</td><td>6 049</td></tr><tr><td>pabeidza</td><td>4 378</td></tr><tr><td>2022. gadā</td><td>3 507</td></tr><tr><td>pabeidza</td><td>2 599</td></tr></table> <p>apmeklēja kultūrorientācijas kursus 2023. gadā 8 152 jeb 48%</p>	2023. gadā	6 049	pabeidza	4 378	2022. gadā	3 507	pabeidza	2 599
2023. gadā	6 049									
pabeidza	4 378									
2022. gadā	3 507									
pabeidza	2 599									

Tāpat būtu nepieciešama mācību datu bāzes savietojamība ar Valsts izglītības satura centra (VISC) datiem par skaitu, kas kārtojuši latviešu valodas prasmes pārbaudes, un to rezultātiem pēc publiski finansēto kursu beigšanas.

Pagaidām būtiski ir nodrošināt kopēju datu analīzi starp minētajām institūcijām, kur iespējams, datus savietojot manuāli.

Valsts izglītības satura centra (VISC) dati/

VISC

Datu ieguve: datu apkopojums par Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas kārtojuši oficiālo pārbaudi valsts valodas prasmju līmeņa noteikšanai.

Apkopošanas regularitāte: uz pieprasījumu.

Kādi dati pieejami: personu skaits, kas kārtojušas latviešu valodas prasmju pārbaudes pēc valodas līmeņiem; personu skaits, kas ir nokārtojušas valsts valodas pārbaudes; personu skaits, kas kārtojuši vairākkārt; pārbaudes kārtotāju skaits pēc pārbaudes kārtošanas vietas, dzimuma, profesijas; personu sadalījums pēc vecumposma, reģiona, valstiskās piederības.

Izaicinājumi: nav savienoti ar SIF, NVA un citiem datu reģistriem par valsts un pašvaldību finansēto latviešu valodas mācību dalībniekiem. Tādējādi nav iespējams noteikt personu skaitu, kas izmantojuši valsts/pašvaldību finansētas latviešu valodas mācība un tad kārtojuši latviešu valodas prasmes pārbaudes un kādi bija šo personu rezultāti.

Ieteikumi tālākai izmantošanai: turpināt apkopot detalizētus datus, lai varētu veikt pilnvērtīgu analīzi.

Oficiālo valsts valodas prasmes pārbaudi kārtojošo skaits:

kopā	3062
A1	27%
A2	34,6%
B (1+2)	5,4%
C (1+2)	0,7%

2022. gads 942
(nokārtoja 86,4%)

2023. gads 1 434
(nokārtoja 62,1%)

2024. gads³⁷ 686
(nokārtoja 52,6%)

No visiem pārbaudi kārtojušajiem 79% bija sievietes un 21% vīrieši.

Visvairāk valodas prasmes kārtoja

Rīgā	53%
Daugavpilī	5,5%
Jelgavā	4,8%
Rēzeknē	4,3%
Liepājā	4,1%

Vislielākā daļa pārbaudi kārtojošo bija

bezdarbnieki	18,9%
skolotāji	5,7%
ārsti	5%

Datu apkopošanas reģistrs/datū bāze un par to atbildīgā institūcija	Apraksts: datu ieguve, kādi dati pieejami, izaicinājumi, tālāka izmantošana	Aktuālie dati
<p>UC nepavadīto bērnu reģistrs/ Bērnu aizsardzības centrs</p>	<p>Datu ieguve: no bāriņtiesu un pašvaldību sniegtās informācijas</p> <p>Apkopošanas regularitāte: ik mēnesi</p> <p>Kādi dati pieejami: nepavadīto bērnu skaits, kas atrodas aizbildniecībā</p> <p>Izaicinājumi: Viens no izaicinājumiem ir saistīts ar bērnu kopējā skaita noteikšanu, tas ir, atšķirība starp reģistrētajiem un tiem, kas Latvijā patiešām uzturas. 2024. gada sākumā Bērnu aizsardzības centrs veica padziļinātu pārbaudi, kā rezultātā tika novērstas nepilnības Bērnu aizsardzības centra uzturētajā nepavadītu bērnu reģistrā. Piemēram, apzināti tie nepavadītie bērni, kuri pametuši Latvijas teritoriju, bet dažādu iemeslu dēļ bāriņtiesa nebija pieņēmusi lēmumu par ārkārtas aizbildnības izbeigšanu, un novērstas situācijas, kad bāriņtiesa nebija savlaicīgi Bērnu aizsardzības centram paziņojusi par ārkārtas aizbildnības izbeigšanu nepavadītam bērnam.</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: lai nodrošinātu precīzus datus par bērnu skaitu ārkārtas aizbildniecībā, jāturpina padziļinātās pārbaudes nepavadītajā bērnu reģistrā.</p>	<p>Uz 2024. gada 5. janvāri</p> <p>Bērnu skaits ārkārtas aizbildniecībā 355</p> <p>kopā no 2022. gada februāra–2024.gada maijam 1 390</p>
<p>Ceļu satiksmes un drošības departamenta (CSDD) reģistrs/ CSDD</p>	<p>Datu ieguve: Ukrainas civiliedzīvotāju iesniegums CSDD mainīt Ukrainas transportlīdzekļa reģistrācijas numuru uz Latvijas; iesniegums veikt Ukrainā izsniegtas transportlīdzekļa vadītāja apliecības nomaiņu uz Latvijas</p> <p>Apkopošanas regularitāte: uz pieprasījuma</p> <p>Kādi dati pieejami: kopējais personu skaits, kas veica Ukrainā reģistrētu transportlīdzekļu pārreģistrāciju Latvijā un Ukrainā izsniegtas transporta līdzekļa vadītāja apliecības maiņu.</p> <p>Ieteikumi tālākai izmantošanai: nelielais skaits neietekmē pieejamo datu analīzi. Taču būtu svarīgi novērot skaita dinamiku, lai varētu lemt par pakalpojuma nepieciešamību</p>	<p>Personu skaits, kas kopš 2022. gada februāra veica: transportlīdzekļa pārreģistrāciju 210</p> <p>Autovadītāja apliecības maiņu: 236</p>

KVALITATĪVIE DATI

Valsts līmenī nepastāv ietvars regulārām, konsekventām, visaptverošām vai uz kādu noteiktu jomu orientētām aptaujām par Ukrainas civiliedzīvotājiem sniegtajiem pakalpojumiem un viņu pieredzēm Latvijā. Taču jau no 2022. gada ir pieejamas uz dažādām metodoloģijām balstītas aptaujas, ko veikušas atsevišķas, lielākoties nevaldības un starptautiskās organizācijas.

2023. gadā SIF administrētas "Nevalstisko organizāciju darbība Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam" programmas ietvaros tika atbalstītas vairāku NVO ("Lab Futura," Latvijas Sarkanā krusta, "Providus,"³⁸ Ziedot.lv, Valmieras novada fonda) projekti, kas paredzēja arī Ukrainas civiliedzīvotāju anketēšanu. Aptauju mērķi, mērķauditorijas, ģeogrāfiskais tvērums un metodoloģijas netika saskaņoti programmas ietvaros.

Arī atsevišķas pašvaldības ir izmantojušas aptaujas kā rīku, lai iegūtu informāciju par Ukrainas civiliedzīvotājiem savas pašvaldības ietvaros. Tā, piemēram, 2023. gadā Ķekavas pašvaldība veica tajā dzīvojošo Ukrainas civiliedzīvotāju aptauju, lai precīzāk apzinātu tur mītošo Ukrainas civiliedzīvotāju demogrāfisko portretu, vajadzības un identificētu iespējamās problēmsituācijas attiecīgās pašvaldības teritorijā.

Aptaujas par Ukrainas civiliedzīvotāju pieredzi Latvijā ir veikušas arī vairākas starptautiskas organizācijas: ANO Bēgļu aģentūra, Starptautiskā migrācijas organizācija, Pasaules Veselības organizācija.³⁹

Reprezentatīvi kvalitatīvie dati ir būtisks papildinājums kvantitatīvajiem datiem. Šobrīd, lielākoties atvērto tiesību normu un grupas mobilitātes dēļ, viens no lielākajiem izaicinājumiem, veicot Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujas, ir identificēt un nodrošināt aptaujas dalībnieku izlases grupas atbilstošu pārstāvniecību, lai iegūtos rezultātus varētu klasificēt kā reprezentatīvus.⁴⁰ Tikpat svarīgi ir nodrošināt aptauju konsekveni, regularitāti un metodoloģiju kvalitāti.

KOPSVILKUMS UN SECINĀJUMI

Dažādi dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā tiek apkopoti dažādos ietvaros, balstoties uz dažādām tiesību normām un metodoloģijām, lielākoties ar mērķi gūt informāciju par konkrētā jomā sniegto pakalpojumu apjomu.

Galvenie faktori, kas šobrīd ietekmē datu kvalitāti:

- 1) tiesību normu par Ukrainas civiliedzīvotājiem piemēroto statusu ES un Latvijā atvērtais un pagaidu raksturs, kā arī atsevišķu tiesību normu par viņu datu apkopošanu nepilnīgums;
- 2) šobrīd pieejamo datu apkopošanas un izmantošanas metodoloģijas nav izstrādātas ar izpratni par starptautiskās aizsardzības saņēmēju, šajā gadījumā Ukrainas civiliedzīvotāju, uzņemšanu un iekļaušanu. To pamatmērķis ir resursu un finanšu plūsmas plānošana individuālu institūciju ietvaros. Metodoloģijas neparedz pakalpojumu kvalitātes analīzi, kā arī savstarpēju un visaptverošu datu analīzi par Ukrainas civiliedzīvotājiem kā mērķa grupu.
- 3) valsts pārvaldē nav izveidots vienots un visaptverošs datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem ieguves un apkopošanas mehānisms ar skaidri noteiktu arhitektūru (atbildīgajām un iesaistītajām institūcijām ar konkrētām kompetencēm) un vienošanos par datu ieguves un izmantošanas mērķiem un metodoloģijām. Tas ir, nav visaptverošas un konsekventas sabiedrības integrācijas politikas un tās ieviešanas un rezultātu mērījumu sistēmas, kas noteiktu sistēmisku un vienotu pieeju datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem (vai arī plašākā mērogā par visiem SAS) iegūšanai un izmantošanai.

1. Izaicinājumi saistīti ar tiesisko regulējumu

Likumam par Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstu ir nenoteikts pagaidu raksturs: tas ir spēkā Krievijas Federācijas izraisītā bruņota konflikta Ukrainā norises laikā.⁴¹ Likumā noteiktā kārtība, kādā Ukrainas civiliedzīvotāji iegūst pagaidu aizsardzības statusu Latvijā, ir salīdzinoši vienkārša un atvērta. Likums nenosaka stingru kontroli pār pagaidu aizsardzības statusu ieguvušo personu pārvietošanos ārpus Latvijas, ne arī atbildību, ja netiek veikta atteikšanās no Latvijā piešķirtā statusa izceļošanas dēļ. Šāds likuma formulējums savienojumā ar brīvas pārvietošanās iespējām starp ES valstīm, Ukrainas salīdzinoši tuvu atrašanās vietu un ukraiņiem raksturīgo mobilitāti,⁴² ir rezultējies ļoti dažādos statistikas datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā. Piemēram, saskaņā ar PMLP datiem uz 2024. gada 1. janvāri 43 430 Ukrainas civiliedzīvotājiem ir pagaidu aizsardzības statuss Latvijā, bet CSP veiktajā ikgadējā statistikas novērtējumā par Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopotie dati liecina, ka Latvijā patiesībā uzturas 25 650 Ukrainas civiliedzīvotāju. Attiecīgajām institūcijām ir iespējas kontrolēt, vai Latvijā reģistrētie Ukrainas civiliedzīvotāji reģistrējas citās ES valstīs, taču ir neiespējami noteikt personas, kas, piemēram, atgriezušās Ukrainā, bet nav iesniegušas lūgumu atcelt pagaidu aizsardzības statusu Latvijā.

Tāpat Latvijas tiesiskais regulējums neparedz Ukrainas civiliedzīvotājiem (ne arī visiem Latvijā reģistrētajiem SAS) obligātu pienākumu iesaistīties valsts/pašvaldību finansētos ar sabiedrības integrāciju saistītos pakalpojumos, kā piemēram, valsts valodas mācībās un kultūrorientācijas kursos.

Savukārt no Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma panta izrietošie MK noteikumi NR 172⁴³ un uz tā pamata izveidotā UCASNIR nav spējuši nodrošināt regulāru un uzticamu datu reģistrāciju visās noteikumos uzskaitītajās kategorijās, jo nenosaka obligāto datu atjaunošanas grafiku, kā arī datu ievades kontroles mehānismus un atbildību par datu neievadīšanu. Noteikumi arī paredz, ka datu uzglabāšanas termiņš ir gads. Tas nozīmē, ka UCASNIR vairs nevajadzētu būt pieejamai informācijai par 2022. un daļēji arī 2023. gadā atbraukušajiem.

MP rezolūcija par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainai⁴⁴ nosaka atbildīgo un līdzatbildīgās institūcijas informācijas sniegšanā, kā arī informācijas sniegšanas regularitāti. Rezolūcijā kā līdzatbildīgās nav minētas institūcijas, kas atbild par sabiedrības integrāciju (KM) un diskriminācijas un likumpārkāpšanas novēršanu. Tāpat rezolūcija nenosaka, tieši kādas datu kategorijas jāapkopo, un apkopošanas, pieejamības un analīzes kārtību.

2. Izaicinājumi saistīti ar izmantotajām metodoloģiskajām pieejām

Arī izmantotās datu apkopošanas metodoloģijas ietekmē datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem kvalitāti, pieejamību, iespēju tos savietot, kā arī analizēt sniegto pakalpojumu un sociālekonomiskās iekļaušanās rezultātus.

- Lielākā daļa šobrīd pieejamo datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek iegūti no datu reģistriem, kuri apkopo datus par visiem Latvijas iedzīvotājiem. Kopumā pašas institūcijas vērtē šos datus kā uzticamus. Taču šo reģistru regulējums vai tiesību normas nenosaka kārtību un kategorijas, kas būtu jāapkopo tieši par Ukrainas civiliedzīvotājiem. Institūcijas pašas nosaka gan apkopojamās datu kategorijas par Ukrainas civiliedzīvotājiem, gan šo datu apkopošanas kārtību. Visbiežāk tiek apkopoti tādi dati, kas nepieciešami, lai plānotu turpmāko nepieciešamo finansējumu attiecīgā pakalpojuma sniegšanai tikai savas institūcijas ietvaros. Tāpēc gandrīz nemaz netiek apkopoti dati, kas palīdzētu saprast un analizēt tieši šai mērķa grupai piemītošās vajadzības, sniegto pakalpojumu kvalitāti un vispārējo Ukrainas civiliedzīvotāju iesaisti sociālekonomiskajās jomās.
- Atsevišķas institūcijas datus apkopo tikai kumulatīvā veidā, tā nenodrošinot datu apkopošanu regulāros un noteiktos laika periodos, piemēram, reizi mēnesī vai reizi ceturksnī, lai noteiktu progresa vai regresa tendences, kā arī to savietojamību un iespēju salīdzināt ar datiem no citām kategorijām.
- Atsevišķu institūciju apkopotie dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem, lielākoties datu reģistros un bāzēs par visiem iedzīvotājiem, sniegtajiem pakalpojumiem, atbalstu un iesaistīšanos tiek vērtēti kā samērā precīzi un uzticami. Taču šobrīd netiek nodrošināta dažādu reģistru datu savietojamība, lai ar dažādu reģistru kopu varētu verificēt atsevišķas neskaidras datu kategorijas. Piemēram, kopējo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu vai bērnus, kas nav iesaistīti Latvijas izglītības sistēmā.
- Nenotiekošās reģistru savietojamības dēļ nav iespējams arī iegūt visaptverošus datus par visu pakalpojumu un atbalsta kopu, ko ir saņēmis indivīds kopš pagaidu aizsardzības statusa iegūšanas vai kādā noteiktā laika posmā,

kas palīdzētu analizēt un izvērtēt visa sniegtā atbalsta ietekmi uz personas iesaisti sociālekonomiskajās jomās un iespējamajiem riska faktoriem, kas kavē pieeju dažādām jomām.

- Vēl viens metodoloģisks izaicinājums ir nespēja izdalīt Ukrainas civiliedzīvotāju (vai visu starptautiskās aizsardzības saņēmēju) datus no kopējiem datiem par visiem Latvijas iedzīvotājiem. Šobrīd vairākas institūcijas savos reģistros un datu bāzēs ir izdalījušas Ukrainas civiliedzīvotājus kā atsevišķu kategoriju, pamatojoties uz likumu vai pašu vajadzībām. Taču ir arī tādas institūcijas, kuru pakalpojumi ir būtiski Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta sniegšanā un integrācijā, taču tās apkopo tikai kopējos datus par Latvijas iedzīvotājiem, neizdalot atsevišķas iedzīvotāju kategorijas. Vislielākais informācijas trūkums ir par iespējamo Ukrainas civiliedzīvotāju diskrimināciju (visās sfērās). Šobrīd neviena iestāde, tajā skaitā Tiesībsarga birojs⁴⁵ un Valsts darba inspekcija⁴⁶, neapkopo datus par iespējamo diskrimināciju pret Ukrainas civiliedzīvotājiem. Tāpat ne Valsts policija, ne pašvaldību policija nesniedz datus par likumpārkāpumiem pret Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas motivēti viņu etniskās piederības/pilsonības/valodas dēļ. Ir kritiski svarīgi apkopot datus par tādiem noziegumiem kā naida runa un naida noziegumi. Naida noziegumiem ir pievēršama īpaša uzmanība, jo tie aizskar cietušās personas cilvēka cieņu un individualitāti, kā arī pārkāpj ikvienas personas un konkrētās grupas piederīgo tiesības uz likuma aizsardzību.
- Kvalitatīvo datu par Ukrainas civiliedzīvotāju vajadzībām un pieredzi Latvijā iegūšana netiek veikta nacionālā līmenī. Latvijas NVO veiktās aptaujas ir galvenokārt orientētas uz specifiskām NVO interešu jomām, respondentu grupām, ģeogrāfisko pārklājumu un netiek veiktas regulāri.

3. Izaicinājumi saistīti ar vienota datu ieguves modeļa, kas balstītos uz tiesību normām un politikas dokumentiem, trūkumu

Viens no būtiskākajiem izaicinājumiem datu apkopošanas un izmantošanas jomā ir saistīts ar vienota datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem (vai plašākā mērogā par visiem SAS) ieguves modeļa, kas būtu iestrādāts sabiedrības integrāciju regulējošās tiesību normās un politikas dokumentos, trūkumu. Tiesību normās un politikas dokumentos balstīts vienots datu ieguves modelis nodrošinātu visu iesaistīto pušu un viņu atbildību identifikāciju, pienākumu izpildes un uzraudzības kārtību. Modelis būtu balstīts uz visu iesaistīto pušu saskaņotu izpratni par mērķa grupas un visas sabiedrības vajadzībām un interesēm, un saskaņā ar tām identificētu prioritātes un sasniedzamos mērķus, kā arī definētu nepieciešamo datu apkopošanas, pieejamības un izmantošanas metodoloģijas.

Sabiedrības integrācijas politikas un tās ieviešanas plāna izstrāde sekmētu efektīvu vienota datu ieguves modeļa par Ukrainas civiliedzīvotājiem (vai visiem SAS) ieviešanu.

Lai pārvarētu lielāko daļu no identificētajiem izaicinājumiem, nepieciešamas būtiskas izmaiņas tiesību normās, resursi un politiskā griba. Nākamajā nodaļā piedāvātais vienotas datu ieguves modelis sniegtu iespēju iegūt būtiskākos datus, lai nodrošinātu izpratni par Latvijā dzīvojošiem Ukrainas civiliedzīvotājiem un viņu vajadzībām, sniegtajiem pakalpojumiem un sasniegtajiem rezultātiem bez būtiskām izmaiņām tiesiskajā regulējumā un pieejamajos resursos,

II VIENOTAIS DATU MODELIS

Uzticami, savlaicīgi un savstarpēji savietojami kvantitatīvi un kvalitatīvi dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem ir būtisks instruments, lai gan atsevišķu jomu, gan visaptverošā mērķa grupas analīzē 1) saprastu kontekstu, grupas demogrāfiju, izrietošās vajadzības un dinamiku, 2) definētu sasniedzamos mērķus un nodrošinātu šo mērķu sasniegšanu, 3) spētu izvērtēt pieņemto lēmumu, sasniegto rezultātus un izlietoto resursu rezultātus, 4) definētu tālākos mērķus un pasākumus, balstoties uz rezultātu novērtējumu. Jāatzīmē, ka datu analīze ir tikai daļa no visaptverošas sabiedrības integrācijas rezultātu analīzes, kuras veikšanai nepieciešams visaptverošs izvērtējums, kas iekļauj arī ar mērķauditoriju un sabiedrības integrācijas saistītā tiesiskā regulējuma, politisko dokumentu un piešķirtā finansējuma analīzi.

Valstu, kurās skaitliski nozīmīga bēgļu uzņemšana notiek ilglaicīgi, pieredze rāda, ka viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem, lai nodrošinātu pilnvērtīgu datu par starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ieguvu un izmantošanu, ir integrācijas plāns ar skaidri un detalizēti definētu mērķi un saturu (identificētas prioritārās atbalsta jomas un pasākumi, sasniedzamie mērķi, indikatori, kas mērītu izlietoto resursu un atbalsta pasākumu rezultātus) un plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un izvērtēšanas arhitektūru (iesaistīto institūciju atbildību sadalījumu, nepieciešamos resursus un to plūsmu noteiktā laika periodā).

Tā arī Igaunijā, vadoties no starptautiskās pieredzes, no 2000. gada regulāri tiek izstrādāta Igaunijas sabiedrības integrācijas programma, kuras rezultātus mēra ar Igaunijas sabiedrības integrācijas monitoru.⁴⁷ Integrācijas monitors ir visaptveroša aptauja ar vairāk nekā 200 jautājumiem, kuras dalībnieki (visa sabiedrība, kā arī jaunatbraucēji) izvērtē integrācijas rezultātus dažādās jomās: valodas prasmes, izglītība, nodarbinātība, dzīves kvalitāte, u.c. Monitoru veic reizi trijos gados, pēdējā aptauja notika 2023. gada martā. Tā ietver arī Igaunijā mītošo Ukrainas bēgļu Igaunijas integrācijas pakalpojumu novērtējumu.

Sabiedrības integrācijas programmas izstrāde šobrīd nav Latvijas politiskajā dienas kārībā. Taču visaptveroši un uzticami dati par integrācijas programmas mērķauditoriju – Ukrainas civiliedzīvotāji būtu liela, bet tikai daļa no šīs mērķauditorijas – ir viens no priekšnosacījumiem kvalitatīvas programmas izstrādei. Balstoties uz projektā veikto aktivitāšu – esošo datu kartēšanu, Ukrainas civiliedzīvotāju un Latvijas iedzīvotāju aptaujām, attiecīgo starptautisko pieredzi – analīzi, piedāvājam vienotu datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem ieguves modeli, kas spētu nodrošināt uzticamu un samērā visaptverošu datu ieguvu bez būtiskām tiesību normu izmaiņām un finansējuma gan krīzes situācijās, gan ilgtermiņā.

Piedāvātā vienota datu modeļa ieviešanai ir nepieciešamas izmaiņas gan datu apkopošanas arhitektūrā, gan datu apkopošanas metodoloģijās.

I Izmaiņas datu apkopošanas arhitektūrā

1. Kultūras ministrija kā atbildīgā valsts pārvaldes institūcija, kas izstrādā valsts politiku sabiedrības integrācijas jomā, un tās pakļautībā esošais Sabiedrības integrācijas fonds, kas nodrošina efektīvu sabiedrības saliedēšanas politikas īstenošanu, tiek noteiktas kā līdzatbildīgās institūcijas (kopā ar IeM) Ministru prezidenta rezolūcijas izpildei par informācijas par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopošanu.⁴⁸ KM/SIF savas kompetences ietvaros veic informācijas, kas saistās ar integrāciju un tās rezultātiem, apkopošanu un datu analīzi. IeM ir atbildīgā institūcija par informācijas apkopošanu un analīzi savās kompetences jomās: robežas šķērsošana, statusa reģistrācija Ukrainas bēgļiem un pakalpojumi, kas saistīti ar civilajām krīzēm.

2. MP rezolūcijas izpildei tiek identificētas un iekļautas līdzatbildīgās institūcijas, kas veiktu datu, saistītu ar drošību un diskrimināciju, apkopošanu, kā piemēram, Tiesībsarga birojs un Valsts policija.

3. Jāuzlabo UCASNIR apkopoto datu uzticamība un pieejamība: 1) jāizvērtē UCASNIR iekļautās datu kategorijas un apjoms, lai tās atbilstu izvirzītajam mērķim: datu par sākotnējo atbalstu bēgļiem krīzes apstākļos apkopošana un izmantošana. Jāidentificē prioritārās datu kategorijas, kas attiecas tikai uz sākotnējā atbalsta sniegšanu krīzes apstākļos (izmitināšana, pirmās nepieciešamības preču nodrošināšana, u.c.) un mazāk aizsargāto grupu vajadzību identifikāciju; 2) skaidri jādefinē datu ievades, atjaunošanas un apkopošanas kārtība un tās uzraudzības mehānismi

3) jāizvērtē iespēja pārveidot UCASNIR par nacionālo civilo krīžu datu apkopošanas un izmantošanas mehānismu, paplašinot reģistra mērķauditoriju no Ukrainas civiliedzīvotājiem uz visiem patvēruma meklētājiem un iekšzēmē pārvietotajām personām.

II Izmaiņas metodoloģijās

1. Lai risinātu vienu no pamata izaicinājumiem esošo datu apkopošanas un izmantošanas jomā – noteikt kopējo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas reāli uzturas Latvijā – valsts, pašvaldības un sabiedriskās organizācijas politikas un resursu plānošanā un izvērtēšanā ņemt vērā gan FPRIS, gan CSP svērtos datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā. FPRIS sniegtie dati ir par visiem Latvijā reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem ar pagaidu aizsardzības statusu, tas ir personu skaitu, kam ir tiesības uz Ukrainas civiliedzīvotājiem noteiktajiem pakalpojumiem Latvijā. Savukārt CSP sniegtā informācija ir analītiski dati par Latvijā reāli dzīvojošiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas izmanto dažādus valsts un pašvaldības pakalpojumus. CSP dati apkopoti no dažādiem reģistriem par attiecīgo pārskata periodu (kalendāro gadu) vairākus mēnešus pēc pārskata perioda beigām.

2. Iesaistītās institūcijas identificē un vienojas par datu ieguves jomām, datu kategorijām, apkopošanas, pieejamības un izmantošanas kārtību.

Šobrīd dati par Ukrainas civiliedzīvotājiem lielākoties tiek apkopoti par šiem datiem atbildīgās institūcijas ietvaros, nesavietojot tos ar tādiem pašiem vai izrietošiem/papildinošiem datiem no citām institūcijām. Lielākoties arī šīs institūcijas – SIF, LM, NVA, NVD, IZM, VID – pašas nosaka, kuras datu kategorijas par Ukrainas civiliedzīvotājiem tās apkopos, balstoties uz savām vajadzībām. Lai dati būtu visaptveroši un tos varētu pilnvērtīgi analizēt, tie ir jāapkopo saskaņā ar prioritārajām sociālekonomiskās iekļaušanas jomām un būtiskākajām datu kategorijām katrā prioritārajā jomā.

Lai identificētu prioritārās datu jomas un kategorijas, ir

- jābalstās uz starptautiski noteiktajām prioritārajām sociālekonomiskās iekļaušanas jomām. Tas ir īpaši svarīgi migrācijas kontekstā, lai varētu veikt datu salīdzināšanu un verificēšanu globālā mērogā;
- jāņem vērā Latvijas situācija un tās prioritātes;
- jāņem vērā Ukrainas civiliedzīvotāju, īpašais, no citiem SAS atšķirīgais tiesiskais stāvoklis un pienākumi: Ukrainas civiliedzīvotājiem piemērotais statuss ir noteikts uz Krievijas Federācijas bruņotā iebrukuma Ukrainā norises laiku. Tā rezultātā Ukrainas civiliedzīvotājiem ir atšķirīgas – atvieglotas – uzņemšanas procedūras, turpretī netiek noteiktas procedūras, kas ļautu iegūt pastāvīgas uzturēšanās iespējas uzņemtajā valstī. Tādējādi atsevišķas starptautiski atzītas iekļaušanas jomas un tās indikatorus, piemēram, politiskā līdzdalība ar tādiem rādītājiem kā iesaiste vēlēšanās un par pilsoņiem kļuvušo skaits, šobrīd nav iespējams piemērot attiecībā uz Ukrainas civiliedzīvotājiem. Jāņem arī vērā, ka Latvijā Ukrainas civiliedzīvotāju, salīdzinot ar citiem SAS, tiesības uz atbalstu vairākās jomās (sociālais atbalsts, pieeja nodarbinātībai un valodas apguvei) nosaka plašāku atbalstu. Tas arī ietekmē pieejamo datu kategoriju par Ukrainas civiliedzīvotājiem apjomu un rezultātu analīzi.

Piedāvātajā datu ieguves modelī datu jomas un kategorijas identificētas, balstoties uz starptautiski un ES ietvaros plaši atzītajiem un pielietotajiem integrācijas indikatoriem, tādiem kā NIEM,⁴⁹ ES Zaragoza integrācijas indikatoriem⁵⁰ un OECD Integrācijas rezultātu monitorā noteiktajām jomām un datu kategorijām.⁵¹ Šajās pieejās noteiktās integrācijas jomas un indikatori balstās uz plašiem starptautiskiem pētījumiem par faktoriem, kas ietekmē integrācijas rezultātus un šo rezultātu izmantošanu.

Rekomendētās datu apkopošanas jomas:

- demogrāfija un reģistrācija;
- dzīves kvalitāte (ienākumi + mājoklis + veselība);
- nodarbinātība;
- izglītība;
- drošība un diskriminācija;
- sabiedrības integrācija.

Attiecīgi katrā rekomendētajā datu ieguves jomā ir identificētas nepieciešamās pamatdatu kategorijas, un tās iekļauj gan esošās, gan tādas, kurās pašlaik dati netiek apkopoti vai nav pieejami.

Visaptverošs un detalizēts rekomendēto datu jomu un kategoriju apkopojums vienotajam datu modelim ir parādīts tabulā.

Tabulā ir norādītas **prioritārās jomas, nepieciešamās pamatdatu kategorijas, atbildīgā institūcija un datu apkopošanas regularitāte/ pieejamība.**

Datu kategorijas ir sagrupētas sekojoši:

- pastāvošās datu kategorijas, kas jāturpina apkopot, jo ir būtiskas uzņemšanas un sociālekonomiskās iesaistes rezultātu mērīšanai;
- pastāvošās datu kategorijas, kuras jāturpina apkopot, bet tajās nepieciešams iekļaut demogrāfiskos datus (vecums, dzimums) un dzīvesvietu, lai varētu veikt precīzāku analīzi un rast atbilstošus risinājumus (piemēram, kā veicas dažādu vecuma posmu bērnu iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā un vai nepieciešama atšķirīga pieeja dažādu vecuma posmu bērnu integrācijā), kā arī sniegtu iespēju vietēja mēroga integrācijā iesaistītajām pusēm (pašvaldības, skolas, u.c.) saprast vietējo situāciju un rast lokālus risinājumus;
- pilnīgi jaunas datu kategorijas, identificētas balstoties uz starptautisko pieredzi. Lielākoties iztrūkstošās datu kategorijas ir dati, kas mēra sniegto pakalpojumu un integrācijas pasākumu rezultātus (piemēram, nodarbinātības jomā tie būtu dati par personu skaitu, kas iekārtojās darbā pēc atbalsta mācībām). Šīs datu kategorijas ir iedalītas 2 grupās: tādas, kuras ir iespējams apkopot bez būtiskiem finanšu un tiesību aktu grozījumiem (iekrāsotas gaiši dzeltenas) un tādas, kuru iegūšanai jāveic īpaši apsekojumi vai aptaujas (iekrāsotas gaiši zilas).

Datu apkopošanas regularitāte ir svarīgs priekšnosacījums datu visaptverošai un kvalitatīvai analīzei. Šobrīd liela daļa no pieejamajiem datiem par Ukrainas civiliedzīvotājiem tiek apkopoti, lai izpildītu Ministru prezidenta rezolūciju par informācijas sagatavošanu par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem.⁵² Šobrīd tās izpildes periods ir noteikts reizi četros mēnešos,⁵³ taču rezolūcijā nav noteikts kādā laika posmā dati jāapkopo.

Tabulā katrai datu kategorijai ir norādīta ieteicamā datu apkopošanas regularitāte. Katrai datu kategorijai tā ir izvērtēta individuāli, ņemot vērā datu apjomu, dinamiku un prioritāti esošajā kontekstā. Piemēram, dinamiskās datu kategorijās (bezdarbnieku skaits, nodarbināto skaits, pabalstu saņēmēju skaits, utt.) dati ir jāapkopo ikmēneša griezumā. Citās datu kategorijās datu apkopošanas laiks varētu būt garāks (4–6 mēneši), piemēram latviešu valodas mācībās iesaistīto un pabeigušo skaits var nemainīties mēneša laikā, jo mācības parasti ir ilgākas nekā viens mēnesis. Savukārt, ņemot vērā esošos izaicinājumus ar Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu iesaisti Latvijas izglītības sistēmā, būtu svarīgi sekot izglītības rādītājiem rūpīgāk, piemēram, apkopojot datus par Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu ik mēnesi.

Papildus vienotai izpratnei institūciju vidū par katras datu kategorijas apkopošanas laika rāmi, ir jāvienojas par šo datu pieejamības regularitāti citām institūcijām, organizācijām, kā arī plašākai sabiedrībai. Tāpat ir jānosaka datu analīzes kārtība un biežums: visaptverošai datu analīzei par pārskatāmo gadu ir jābūt obligātai. Taču atsevišķu prioritāro jomu datu analīzi būtu nepieciešams veikt arī biežāk.

TABULA NR. 3

REKOMENDĒTĀS JOMAS UN KATEGORIJAS

DEMOGRĀFIJA UN REĢISTRĀCIJA

Demogrāfiskie dati ir nepieciešami, lai saprastu grupas kopējo raksturojumu un iegūtu norādes par iespējamām vajadzībām un atbalstu. Demogrāfiskie pamatrādītāji ir pieejami Latvijas datu reģistros, lielākoties FPRIS.

Būtiski papildināt pieejamos pamat datus ar mājsaimniecību skaitu un raksturojumu, kas ļautu analizēt iespējamos riska faktorus šo mājsaimniecību tālākai iekļaušanai dažādās jomās. Viena no būtiskākajām analīzes dimensijām ir iespējamā pakļaušanās nabadzības un sociālās izolācijas riskam, kas savukārt var būtiski kavēt pieeju darba tirgum un izglītībai. Liela daļa Ukrainu civiliedzīvotāju mājsaimniecības sastāv no viena vecāka un viena vai vairākiem bērniem. Šāds ģimenes modelis tiek definēts kā palielināts nabadzības un sociālās izolācijas risks attiecībā uz visiem Latvijas iedzīvotājiem. Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuri jau kā grupa (bēgļi un patvēruma meklētāji) ir pakļauti lielākam nabadzības riskam un sociālai izolētībai,⁵⁴ šis ir riska pastiprinošs faktors.

Datu analīzē būtiska ir iespēja izdalīt Ukrainas civiliedzīvotājus pēc to uzturēšanās ilguma valstī, lai varētu novērtēt saņemtā atbalsta/ pakalpojumu ietekmi noteiktā laika periodā.

Datu kategorija/indicators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Statuss Latvijā	●			PMLP	Ik mēnesi
Izcelsmes valsts	●			PMLP	Ik mēnesi
Pilsonība	●			PMLP	Ik mēnesi
Tautība	●			PMLP	Ik mēnesi
Dzimums	●			PMLP	Ik mēnesi
Vecums	●			PMLP	Ik mēnesi
Dzīvesvieta Latvijā	●			PMLP	Ik mēnesi
Uzturēšanās ilgums	●			PMLP	Ik ceturksni/ reizi gadā
Aizbildniecībā esošo bērnu skaits	●			Bērnu aizsardzības centrs	
Mājsaimniecības (lielums, bērnu skaits)			●	CSP	Ik ceturksni/ reizi gadā

DZĪVES KVALITĀTE

Dzīves kvalitātes rādītāji OECD modelī ietver datu kategorijas: ienākumi (tajā skaitā sociālie pabalsti), mājoklis un veselība. Dzīves kvalitātes dati neatspoguļo sociālekonomisko iekļaušanos, taču tie ir būtiska norāde, vai šāda iekļaušanās ir iespējama.

Šobrīd pieejamie dati ienākumu, mājokļa un veselības jomās nenodrošina pilnvērtīgu analīzi par Ukrainas civiliedzīvotāju dzīves kvalitāti. LM ir definējusi bēgļus un patvēruma meklētājus (kas iekļauj arī Ukrainas civiliedzīvotājus), kā Latvijā nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu, tāpēc pilnvērtīgu datu ieguve ir kritiska. Pilnvērtīgu datu iegūvi šajā jomā apgrūstina nepieciešamība iegūt un savstarpēji savietot datus no dažādām jomām, piemēram, nodarbinātības un sociālā atbalsta jomām. Lielāko daļu no iztrūkstošajām datu kategorijām (kopējais ienākumu līmenis, ienākumu un pabalstu proporcijas, mājokļa kvalitāte un veselības pašnovērtējums), CSP iegūst par visiem Latvijas iedzīvotājiem kopā, veicot ikgadējus, ES metodoloģijās balstītus apsekojumus: darbaspēka apsekojums un aptauja par ienākumiem un dzīves apstākļiem.⁵⁵ Līdz 2024.gadam datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem no šiem apsekojumiem nav bijis iespējams izdalīt to proporcionāli Latvijas iedzīvotājiem mazā skaita dēļ. Taču skaitam pieaugot, CSP redz iespēju izdalīt datus par Ukrainas civiliedzīvotājiem gada pārskata periodā. Šobrīd alternatīva ir iekļaut šos jautājumus Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujās vai apkopot pašvaldību līmenī, kur tos apkopo sociālais dienests.

Lai veselības jomā apkopotie dati noklātu visu sniegto veselības pakalpojumu ciklu, esošās datu kategorijas par veselības rādītājiem jāpapildina ar datu kategorijām par Ukrainas civiliedzīvotāju iesaisti preventīvos medicīnas pakalpojumos un ĢĀ apmeklējumu skaitu.

Nepieciešams, kur iespējams un kur to trūkst, pievienot demogrāfiskos un dzīves vietas rādītājus visām personu skaita datu kategorijām, lai pēc iespējas precīzāk varētu analizēt iespējamās cēloņus un piemērotākos risinājumus.

Datu kategorija/indicators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
SOCIĀLIE PABALSTI UN IENĀKUMI					
GMI pabalstu saņēmēju skaits		● + vidējais pabalsta izmaksas ilgums, saņēmēju demogrāfiskie/ dzīves vietas rādītāji		LM	Ik mēnesi
Mājokļu pabalsta saņēmēju skaits		● + vidējais pabalsta izmaksas ilgums, saņēmēju demogrāfiskie un dzīves vietas rādītāji		LM	Ik mēnesi
Nabadzības riskam pakļauto personu un mājsaimniecību skaits			●	Pašvaldības/ CSP apsekojumi/ aptauja	Reizi gadā
Vidējie (kopējie) ienākumi			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Reizi gadā

Datu kategorija/indicators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/pieejamība
Ienākumu sadalījums (oficiālie pabalsti, ienākumi no oficiālām darba attiecībām, cits)			●	CSP apsekojumi, aptauja	Reizi gadā
MĀJOKLIS					
Personu skaits, kam pašvaldības nodrošina izmitināšanu pilnībā (īpašo personu grupa)		●		Pašvaldības	Ik mēnesi
Personu skaits, kam pašvaldības nodrošina dzīves vietu ar atbalsta mehānismiem (pēc 120 dienām)		●		Pašvaldības	Ik mēnesi
Personu skaits, kam pieder pašam savs mājoklis			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kas dzīvo brīvā turgus īres dzīvokļos			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Ik gadu
Apdzīvojamā platība (kvadrātmetri uz personu)			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Ik gadu
Cik liela daļa dzīvo neatbilstošos sadzīves apstākļos			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Ik gadu
Izdevumu par mājokli proporcija no kopējiem ienākumiem			●	CSP apsekojumi/ aptauja	Ik gadu
VESELĪBA					
Personu skaits, kas ir saņēmušas plānveida veselības pakalpojumus		● + demogrāfiskie dati		NVD	Ik mēnesi
Personu skaits, kas saņēmušas medicīnisko palīdzību akūtas saslimšanas gadījumā		● + demogrāfiskie dati		NVD	Ik mēnesi
Personu skaits, kas vērsušās stacionārā		● + demogrāfiskie dati		NVD	Ik mēnesi
NPMD izpildīties izsaukumi		● + demogrāfiskie dati		NVD	Ik mēnesi
5 plašāk izplatīto infekciju slimību (COVID-19, u.c) izplatība		● + demogrāfiskie dati		NVD	Ik mēnesi
Sociālā rehabilitācija vardarbībā cietušām personām	●			LM	Ik ceturksni
Unikālo personu skaits, kas apmeklē ĢĀ			●	NVD	Ik mēnesi
Personu skaits, kas saņem preventīvus medicīnas pakalpojumus, tajā skaitā vakcīnas			●	Slimību profilakses un kontroles centrs	Ik mēnesi

NODARBINĀTĪBA

Nodarbinātības jomā ir būtiski apkopot datus, kas norāda ne tikai uz iesaisti nodarbinātībā, bet arī uz šīs iesaistes kvalitāti. Šobrīd nodarbinātība ir viena no jomām, kurā dati ir pieejami, un tie ir samērā visaptveroši. Nepieciešams, kur iespējams un kur trūkst, pievienot demogrāfiskos un dzīves vietas rādītājus visām personu skaita datu kategorijām, lai pēc iespējas precīzāk varētu analizēt iespējamus cēloņus un piemērotākos risinājumus dažādām ar nodarbinātību vai tās trūkumu saistītām problēmām, ņemot vērā arī dzimuma un vecuma kategorijas. Jāpievieno datu kategorijas, kas 1) mēra NVA sniegto atbalsta pasākumu rezultātus 2) norāda uz darba attiecību veidiem un apstākļiem 3) integrē NVA organizēto latviešu valodas mācību datus kopējos datos (SIF apkopotajos), kas attiecas uz latviešu valodas mācībām.

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
PRASMES					
Izglītības līmenis		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati		PMLP/NVA/ VISC (tikai par aģentūrā un centrā reģistrētajām personām)	Ik mēnesi
Personu skaits, kas veikušas Ukrainā izsniegto profesionālo kvalifikāciju atzīšanu regulētās profesijās Latvijā	●			IZM, LĀB, LFB	Ik mēnesi/ ik ceturksni
Personu skaits, kas pabeigušas profesionālo prasmju pilnveidošanas (NVA neformālās, konkurētspējas) mācības		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati		NVA	Ik mēnesi
Personu skaits, kas iesaistījušās darba attiecībās pēc profesionālo prasmju pilnveidošanas mācībām			●	NVA	Ik mēnesi
NODARBINĀTĪBA					
Personu, kam ir darba attiecības, proporcija no visiem darbaspējīgiem Ukrainas civiliedzīvotājiem		● + demogrāfiskie dati		VID	Ik mēnesi
Nodarbinātības veidi (saskaņā ar profesijām)	●			VID	Ik mēnesi
Saimnieciskās darbības veicēju skaits (pašnodarbinātie)		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati		VID	Ik mēnesi
Personu skaits, kas veikušas iegūtās kvalifikācijas atzīšanu/personu skaits, kas pēc tam strādā savā kvalifikācijā		● – pieejami dati par medicīnas, farmācijas un izglītības jomām		AIC	Ik gadu
Nodarbinātības veidi (saskaņā ar līgumu: beztermiņa, gabaldarbi, sezonas darbi)			●	CSP apsekojumi	Ik mēnesi/ ik ceturksni

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Personu skaits, kam ir vairākas darba attiecības vienlaicīgi			●	VID, CSP apsekojumi	Ik mēnesi/ik ceturksni
Personu skaits, kas Ukrainā/mītnes zemē strādāja augsti kvalificētu, bet tagad strādā mazāk kvalificētu (vienkāršu) darbu.			●	CSP apsekojumi	Ik gadu

BEZDARBS

Personu skaits, kas reģistrējušies kā bezdarbnieki		● + demogrāfiskie un dzīves vietas rādītāji		NVA	Ik mēnesi
Ilgstošie bezdarbnieki		●+ demogrāfiskie dati		NVA	Ik mēnesi

IZGLĪTĪBA

Pieeja un kvalitatīva iesaiste izglītības sistēmā, sākot jau no pirmsskolas izglītības programmas, ir būtisks priekšnosacījums tālākai sociālekonomiskajai integrācijai. Šobrīd pieejamie dati izglītības jomā ir ļoti ierobežoti: regulāri pieejami ir dati par Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu skaitu, kas iesaistīti pamata izglītības līmeņos. Esošie dati jāapkopo saskaņā ar demogrāfiskajiem rādītājiem un dzīves vietu, lai pēc iespējas precīzāk varētu analizēt iespējamās cēloņus iesaistes un sekmju jautājumiem un rastu piemērotākos risinājumus dzimuma un vecuma kategorijās, kā arī vietējā mērogā (skolā, pašvaldībā).

Pilnībā trūkst datu par Ukrainas bērnu iesaistes LV izglītības iestādēs kvalitāti: Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu rezultātiem LV izglītības iestādēs, viņiem sniegto atbalstu un atbalsta rezultātiem. Izaicinājums ir iegūt datus par bērniem, kas uzturas Latvijā, bet neapmeklē LV izglītības iestādes.

Skolām arī jāpievērš īpaša uzmanība drošas vides izveidei skolās: sākot no preventīviem pasākumiem (izpratnes veicināšanai par bulingu, ziņošanu un tā risināšanu gan skolēnu, gan skolotāju vidū) līdz konkrētai rīcībai no skolas administrācijas un skolotāju puses.

Līdzīgi kā ar datiem dzīves kvalitātes jomā, liela daļa no iztrūkstošajiem datiem par Ukrainas civiliedzīvotāju bērniem tiek apkopota par visiem Latvijas iedzīvotājiem OECD Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (PISA) ietvaros. Jāizskata iespēja nodrošināt reprezentatīvu Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu dalību šajā aptaujā.

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Izglītības līmenis		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati		PMLP/NVA/ VISC (tikai par aģentūrā un centrā reģistrētajām personām)	Esošajā situācijā, lai sekotu, vai tikko iebraukušo Ukrainas civiliedzīvotāju bērni iesaistās LV izglītības sistēmā un cik daudz bērnu atstāj skolu, bet turpina uzturēties Latvijā, būtu nepieciešams veikt ikmēneša apkopojumu (vismaz reģionos, kur Ukrainas civiliedzīvotāji ir lielā skaitā)

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Bērnu koncentrācija atsevišķās skolās	●			IZM	Ik gadu
Lasītprasmes līmenis			●	IZM	Ik gadu
Sekmju līmenis			●	IZM	Ik semestri/ gadu
Skolēnu skaits, kas turpina mācīties: vidusskolā/ģimnāzijā/augstskolā			●		
Skolēnu skaits, kas pārtrauc apmeklēt izglītības iestādes			●	IZM	Ik semestri/ gadu
Bērnu skaits, kas uzturas Latvijā, bet neapmeklē pirmskolas/ pamatizglītības iestādes			●	IZM	Ik semestri/ gadu
Skolēnu skaits, kas iesaistīti patvēruma meklētāju izglītības modeļos (detalizēts sadalījums saskaņā ar modeli)			●	IZM	Ik semestri
Skolēnu skaits, kas veiksmīgi pabeiguši attiecīgo modeli un pārgājuši uz nākamo līmeni/ integrējušies vispārējā izglītībā			●	IZM	Ik gadu
Personu skaits, kas turpina paralēli mācīties Ukrainas izglītības sistēmā			●	IZM/aptauja	Ik semestri/ gadu

DROŠĪBA UN DISKRIMINĀCIJA

Joma, kurā šobrīd netiek apkopoti nekādi oficiāli dati. Šajā jomā kvantitatīvo datu kategoriju ir samērā maz, tāpēc jo īpaši svarīgi nodrošināt to regulāru apkopošanu un izvērtēšanu. Dati nepieciešami, lai saprastu, vai Ukrainas civiliedzīvotāji ir pakļauti diskriminācijai un kādās jomās, vai viņi ziņo par iespējamo diskrimināciju un kā uz tiem reaģē attiecīgās institūcijas.

Jāiekļauj dati par iespējamo diskrimināciju un naidīgu attieksmi no citām jomām, piemēram, nodarbinātības un izglītības.

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju un dati par iesnieguma iznākumiem			●	Tiesībsarga birojs, VDI	Ik mēnesi
Iesniegumu skaits par iespējamo naidīgu attieksmi/naida noziegumu un dati par iesnieguma iznākumu.			●	VP, pašvaldības policija	Ik mēnesi
Notiesājošu spriedumu skaits par diskrimināciju/naidīgu attieksmi			●	Tiesa	Ik gadu

SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA

Starptautisko integrācijas monitoros sabiedrības integrācijas jomas rādītāji lielākoties attiecas uz jaunatbraucēju politiskajām un pilsoniskajām aktivitātēm, Ukrainas civiliedzīvotāju kontekstā lielākā daļa šo rādītāju (iesaiste nacionālajās vēlēšanās, vēlētos amatos, kļūšana par pilsoni) šobrīd nav pielietojami viņiem noteiktā tiesiskā statusa dēļ. Savukārt Latvijā latviešu valodas prasmes tiek uzskatīts par vienu no būtiskākajiem sabiedrības integrācijas priekšnoteikumiem, tādēļ rekomendētās datu kategorijas šajā jomā ietver rādītājus par latviešu valodas mācību apguvi un kultūrorientācijas kursu apmeklētību, brīvprātīgu iesaisti sabiedrisko organizāciju darbībā.

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
Personu skaits, kas apmeklēja kultūrorientācijas/integrācijas kursus		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati		SIF	Ik ceturksni
Personu skaits, kas apmeklēja valsts/pašvaldības finansētas latviešu valodas mācības (pēc valodas līmeņiem)		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati + dati no visām pašvaldībām		NVA, SIF, KM, pašvaldības	Ik ceturksni
Proporcija, kas pabeidza valsts/pašvaldības finansētas latviešu valodas mācības (pēc valodas līmeņiem)		● + demogrāfiskie un dzīves vietas dati + dati no visām pašvaldībām		NVA, SIF, KM, pašvaldības	Ik ceturksni
Proporcija, kas kārtoja oficiālo valsts valodas prasmes pārbaudi (pēc valodas līmeņiem) pēc publiski finansēto latviešu valodas mācību beigšanas			●	NVA/SIF/VISC	Ik ceturksni
Proporcija, kas sekmīgi nokārtoja oficiālo valsts valodas prasmes pārbaudi (pēc valodas līmeņiem)			●	VISC	Ik ceturksni
Latviešu valodu apguvušo skaits dažādos valodu līmeņos (pēc valodas līmeņiem)			●	VISC	Ik ceturksni

3. Lai iegūtu visaptverošus datus, kurus varētu pilnvērtīgi analizēt, jāuzlabo kvantitatīvo datu ieguve, un tie jāpapildina ar kvalitatīviem datiem.

Jāveic regulāras aptaujas, kas ietver konstantu, laika gaitā salīdzināmu jautājumu kopu.

Kvalitatīvo datu iegūšanas mērķauditorijas:

1) Ukrainas civiliedzīvotāju izlases grupa, kas sniegtu informāciju par saņemto atbalstu un pakalpojumiem, to novērtējumu, kā arī sabiedrības attieksmi.

2) visas Latvijas sabiedrības izlases grupa, lai sekotu līdzi sabiedrības attieksmei pret konkrēto grupu un migrāciju kopumā, izmaiņām laika gaitā, vai reaģējot uz kādiem specifiskiem notikumiem.

Šī projekta ietvaros tika veiktas gan Ukrainas civiliedzīvotāju, gan Latvijas iedzīvotāju aptaujas.

Ierobežoto resursu dēļ pētījuma ietvaros Ukrainas civiliedzīvotāju aptauja tika veikta tikai tiešsaistē. Aptaujas metodoloģisko izstrādi, tehnisko ieviešanu un rezultātu apstrādi nodrošināja tirgus un sabiedriskas domas pētījumu centrs SKDS. Aptauja ietvēra apmēram 30 jautājumus⁵⁶ par Ukrainas civiliedzīvotāju demogrāfiskajiem datiem, pieredzi un tās novērtējumu prioritārās integrācijas jomās (nodarbinātība, izglītība, drošība un diskriminācija, valodas apguve). Aptauja tika izplatīta sociālo mediju kanālos ar visaptverošu institūciju (pašvaldību, izglītības iestāžu utt.), NVO ("Tavi draugi", "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Lab Futura") un indivīdu palīdzību. Aptauja ilga no 2024. gada 10. aprīļa līdz 21. maijam, Aptaujas rezultātu analīzi skatīt nodaļā "Ukrainas civiliedzīvotāju portrets un pieredze".

Digitālas aptaujas atvieglo fizisko pieejamību, izmaksas un ietaupa laiku, taču jāņem vērā, ka respondentiem, it īpaši noteiktās demogrāfiskās kategorijās, var būt ierobežota pieeja digitālajiem rīkiem vai tie vispār nav pieejami. Veicot digitālas aptaujas, ir arī ierobežotas iespējas motivēt respondentus piedalīties aptaujā un nodrošināt attiecīgo demogrāfisko grupu pārstāvniecību. Aptauju veikšana tieši Ukrainas bēgļu/civiliedzīvotāju vidū saistās arī ar grupas šī brīža specifiskiem izaicinājumiem. Viens no tiem ir identificēt aptaujai nepieciešamo kopējo respondentu skaitu un demogrāfisko kategoriju pārstāvniecību, lai iegūtu patiešām reprezentatīvus rezultātus par Ukrainas bēgļu pieredzēm un vajadzībām. Nākamais būtiskais izaicinājums ir nodrošināt attiecīgā respondentu skaita un demogrāfisko kategoriju piedalīšanos pašā aptaujā.

Projekta ietvaros veiktajai tiešsaistes aptaujai izdevās nodrošināt skaitlisko reprezentativitāti, taču ne iedalījumu pēc dzimuma un dzīves vietas. Diemžēl šobrīd šis ir izaicinājums gandrīz visās Ukrainas bēgļu uzņemtajās valstīs: kā tika atzīts ANO Bēgļu aģentūras, OECD un EEAA rīkotajā sanāksmē par izaicinājumiem datu par Ukrainas bēgļiem apkopošanā, esošajā kontekstā "aptauju datus par Ukrainas bēgļiem nevar uzskatīt par pilnībā reprezentatīviem, bet gan tikai indikatīviem".⁵⁷

Projekta ietvaros tika veikta arī Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS nodrošināja atbalstu aptaujas metodoloģiskajā izstrādē, tehniskajam izpildījumam un rezultātu apstrādē. Aptauja ietvēra 10 jautājumus par attieksmi pret Ukrainas civiliedzīvotājiem. Aptauju veica no 2024. gada 24. līdz 29. aprīlim. Sīkāk skatīt nodaļā "Latvijas iedzīvotāju aptauja".

Uzņemot sabiedrības aptaujas ir būtisks politikas instruments, lai mērītu sabiedrības attieksmes pret dažādiem ar Ukrainas civiliedzīvotājiem uzņemšanu un integrāciju saistītiem jautājumiem, identificētu iespējamus lielākos aizspriedumus pret grupu kopumā vai kādos noteiktos jautājumos un mērķtiecīgi rastu un ieviestu atbilstošus risinājumus aizspriedumu mazināšanai.

Vienota datu ieguves modeļa ieviešanā abas – ukraiņu un LV iedzīvotāju – projekta ietvaros veiktās aptaujas var kalpot kā paraugi turpmākajām regulārām kvalitatīvajām aptaujām.

Lai nodrošinātu lielāku uzticamību Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujai, būtu nepieciešams:

- uzlabot Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujas reprezentativitāti. Saskaņā ar starptautisko pieredzi tiek rekomendēti šādi risinājumi: 1) tiešsaistes aptauja, kuru papildina ar cilvēku veiktu aptauju, lai nodrošinātu nepieciešamā skaita un grupu pārstāvniecību; 2) biežāka un regulārāka aptauju veikšana, tādējādi verificējot iegūtos datus ar atkārtotām aptaujām; 3) izstrādāt prioritārajām jomām metodoloģiski vienotas aptaujas, kuras varētu veikt mazāku, kontrolējamu vienību līmenī (pašvaldībās, skolās);
- balstoties uz OECD modeļa kvalitatīvajiem indikatoriem, papildināt Ukrainas civiliedzīvotāju aptauju ar detalizētākiem jautājumiem it īpaši veselības jomā un veikt aptaujas par izglītības kvalitāti un piederību skolai arī skolas vecuma bērnu grupās.⁵⁸

Pamata kvalitatīvo jautājumu apkopojumu skatīt tabulā zemāk:

TABULA NR. 4

REKOMENDĒTIE PAPILDUS KVALITATĪVIE DATI

DZĪVES KVALITĀTE

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/ nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/ pieejamība
VESELĪBA					
Personu skaits, kas nav saņēmušas nepieciešamos medicīnas pakalpojumus			●	aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kas nav saņēmušas nepieciešamos zobārstniecības pakalpojumus			●	aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kas uzskata, ka nevar atļauties medicīnas pakalpojumus			●	aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kas uzskata, ka viņu veselības stāvoklis ir labs vai teicams			●	aptauja	Ik gadu
Mājsaimniecību skaits, kas nav izmantojušas medicīnas/ zobārstniecības pakalpojumus pēdējo 12 mēnešu laikā			●	aptauja	Ik gadu
NODARBINĀTĪBA UN PRASMES					
Personu daļa, kas baidās pazaudēt darbu			●	aptauja	Ik gadu
Personu daļa, kas baidās neatrast darbu			●	aptauja	Ik gadu
Personas, kas nav darba attiecībās vai reģistrējušies NVA, bet vēlas strādāt			●	aptauja	Ik gadu
IZGLĪTĪBA					
Personu skaits, kas jūtas piederīgi skolai			●	aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kas jūtas neērti/ neiederīgi skolā			●	aptauja	Ik gadu
Personu skaits, kam ir savs galds un mierīga vieta, kur var netraucēti mācīties			●	aptauja	Ik gadu

Datu kategorija/indikators	Dati tiek apkopoti un ir pieejami	Tiek iegūti, bet vajag apkopot/detalizētāk	Netiek apkopoti/nav info, ka tiek apkopoti	Atbildīgā institūcija	Regularitāte/pieejamība
----------------------------	-----------------------------------	--	--	-----------------------	-------------------------

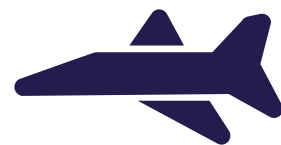
SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA

Personu skaits, kas uzskata, ka ir ļoti labi/labi/vidēji/slikti/nemaz nav integrējušies Latvijā			●	aptauja	1k gadu
Kādi faktori ir svarīgi, lai notiktu veiksmīga integrācija: valsts valodas zināšanas, iesaiste darba attiecībās, kvalifikācijai atbilstošs darbs, vienlīdzīga pieeja, pietiekami ienākumi, atbilstošs mājoklis, bērnu iesaiste skolā, dalība sabiedriskajās aktivitātēs, zināšanas par Latvijas kultūru un vēsturi, (gan ukraiņiem, gan visiem LV iedzīvotājiem)			●	aptauja	1k gadu

Nodrošinot rekomendēto datu kategoriju apkopošanu noteiktos laika rāmjos un to tālāko savstarpēju analīzi, būs iespējams iegūt gan samērā padziļinātus datus par Ukrainas civiliedzīvotāju integrāciju Latvijas sabiedrībā, gan arī Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret Ukrainas civiliedzīvotājiem un viņu iekļaušanu Latvijas sabiedrībā.

III UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU PORTRETS UN PIEREDZE LATVIJĀ

3.1. UKRAIŅU CIVILIEDZĪVOTĀJU SKAITS UN APMEŠANĀS LATVIJĀ

Kopējais Ukrainu bēgļu skaits, kas patiešām uzturas Latvijā

25650

Sievietes

60%

Vīrieši

40%

Bērni līdz 18 gadiem (no kopējā skaita)

28%

Balstoties uz būtiskākajiem, projekta ietvaros iegūtajiem kvantitatīvajiem⁵⁹ un kvalitatīvajiem⁶⁰ datiem, ir izveidots apkopojums par Ukrainas civiliedzīvotāju pieredzi un iekļaušanos Latvijas sabiedrībā. Apkopotie kvantitatīvie dati ir uz 2024. gada 1.janvāri/janvāri, kad arī tiek apkopoti CSP svērtā mērījuma dati par kopējo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas patiešām uzturas Latvijā. Daļu/proporciju aprēķinos balstījāmies uz CSP norādīto kopējo vai attiecīgajā demogrāfiskajā kategorijā norādīto skaitu. Jāatzīmē, ka FPRIS sniegto demogrāfisko datu (vecums, dzimums, dzīvesvieta) proporcijas no kopējā skaita ir pielīdzināmas (ar dažu procentu nobīdi) CSP svērto datu demogrāfiskajām proporcijām.

Saskaņā ar FPRIS Latvijā uz 2024.gada 1.janvāri bija reģistrēti 43 430 Ukrainas civiliedzīvotāji ar pagaidu aizsardzības statusu, no tiem 33 633 bija izsniegtas termiņuzturēšanās atļaujas (TUA). CSP veiktais svērtais mērījums liecina, ka no 43 430 reģistrētajiem Latvijā patiešām uzturas 25 650 Ukrainas civiliedzīvotāji (59% no FPRIS reģistrētajiem), kas ir 1,2% no visiem Latvijas iedzīvotājiem.

Kā apliecina arī veiktā aptauja, Latvijā Ukrainas bēgļiem lielākoties ir pagaidu aizsardzības statusu – 89% respondenti, 9% bija cits statuss un 1% nebija nekāda statusa.

Statusa iegūšana kopumā netika atzīmēta kā būtiska problēmjoma. Tikai atsevišķi aptaujas respondenti un fokusgrupu dalībnieki norādīja, ka saskārušies ar grūtībām saistītām ar statusa iegūšanu. Kā atzīmēja kāds fokusgrupu dalībnieks: *"Manā gadījumā bija grūtības, jo es saņēmu bēgļa statusu, nevis pagaidu aizsardzību kā citi ukraiņi. Tas ir tāpēc, ka es ieradus Latvijā dažas dienas pirms kara sākuma, bet atgriezties arī es nevarēju pilna mēroga iebrukuma Ukrainā dēļ."*

Vairāk sarežģījumi rodas ne paša statusa iegūšanā, bet no statusu izrietošu jautājumu kārtošā, piemēram, pases atjaunošana un iegūšana jaundzimušajiem⁶¹, neskaidrības par nodokļu rezidences statusu. Kāds fokusgrupas dalībnieks teica: *"Banka jautā, kāda ir jūsu nodokļu rezidence... Kā es varu zināt? Es strādāju šeit, maksāju nodokļus, bet uzņēmums uzskata mani par nerezidentu. Kā būs ar pensiju? Nodokļi tiek maksāti šeit, bet kas būs tālāk???"*

Taču visbūtiskākais ar statusu saistītais jautājums ir lielā neskaidrība par to, kas notiks, kad iztecēs termiņš piemērotajam pagaidu aizsardzības statusam, tas ir, 2026. gada martā. Daudzi pauda bažas, ka viņu atļauja uzturēties Eiropas Savienības beigsies un viņiem nāksies atgriezties Ukrainā pat, ja karš nebūs beidzies: *"Es ļoti uztraucos, ka pagaidu aizsardzība drīz beigsies, un man būs jāatgriežas ar saviem bērniem zem raķešu uguns."* Ukraiņi vēlas ilgtermiņa uzturēšanās atļaujas, kā arī vienkāršotākus procesus, lai atzītu Ukrainas profesionālās

kvalifikācijas dokumentus un autovadītāju apliecības, kas izdotas Ukrainā. Kāds fokusgrupas dalībnieks: *"Lielāki pabalsti ir aktuāli daudziem, bet mūsu ģimenei ir svarīgāk, ka mēs saņēmām ilgtermiņa uzturēšanās atļauju."*

Lai arī bēgļu straume ir mazinājusies, Latvijā turpina ierasties arvien jauni Ukrainas bēgļi. Liela daļa no tiem Latviju šķērso tranzītā, bet daļa reģistrējas Latvijā: no 2024. gada janvāra ik mēnesi Latvijā FPRIS tiek reģistrēti apmēram 470 Ukrainas civiliedzīvotāji.

Šobrīd PMLP neapkopo datus par Ukrainas civiliedzīvotāju uzturēšanās ilgumu Latvijā, taču tā ir būtiska dimensija, kas jāņem vērā, vērtējot personas iekļaušanās rezultātus dažādās sociālekonomiskajās jomās un uzņēmējā sabiedrībā.

Pēc veiktās aptaujas datiem visvairāk aptaujāto Latvijā bija uzturējušies jau vismaz gadu: 83% atzīmēja, ka Latvijā dzīvo 1 līdz 2 gadus, 10% – 3 līdz 12 mēnešus, 3% – mazāk par 3 mēnešiem un 4% bija ieradušies Latvijā jau pirms pilna mēroga Krievijas iebrukuma Ukrainā. Kopš ierašanās Latvijā 85% respondentu nebija pavadījuši vairāk par vienu mēnesi citā valstī, 10% bija uz ilgāku laiku atgriezušies Ukrainā, 4% – citās ES dalībvalstīs un 1% – valstīs ārpus ES.

Lielo atšķirību starp FPRIS un CSP datiem par kopējo skaitu visvairāk ietekmē Ukrainas civiliedzīvotāju iespēja nekontrolēti ceļot uz citām ES valstīm un it īpaši atpakaļ uz Ukrainu. Lai arī likums paredz pienākumu atteikties no Latvijā piešķirtā statusa pirms izceļošanas, nav paredzēta šīs tiesību normas izpildes kontrole un atbildība par tās neievērošanu. Tā uz 2024. gada 1. janvāri FPRIS bija anulēti 5914 ieraksti, kas lielākoties ir veikti, pamatojoties uz personas atteikumu no piešķirtā statusa. Taču kā rāda CSP aprēķini, Latvijā patstāvīgi neuzturas daudz lielāka daļa Ukrainas civiliedzīvotāju.

Fokusgrupu dalībnieki tika lūgti dalīties ar iemesliem, kādēļ viņiem zināmie Ukrainas bēgļi, kas Latvijā bija ieguvuši pagaidu aizsardzību, tomēr izlēma doties prom no Latvijas. Svarīgākie ir:

- **Labāku ekonomisko iespēju meklējumi:** daudzi ukraiņi dodas uz citām Eiropas valstīm, īpaši Vāciju, cerot uz labākiem darba un sociālajiem apstākļiem.
- **Atgriešanās Ukrainā:** daļa ukraiņu bēgļu atgriezās mājās, kad šķita, ka ir uzlabojusies drošības situācija. Savukārt sievietes, kas bija izbraukušas no Ukrainas vienas ar maziem bērniem, bieži atgriežas Ukrainā, lai būtu kopā ar saviem vīriem. Tāpat par atgriešanos Ukrainā esot lēmuši arī to bērnu vecāki, kas šeit nebija spējīgi iekļauties izglītības sistēmā un vienaudžu sabiedrībā. Kāda fokusa grupas dalībniecē atcerējās: *"Šeit [Latvijā] ir grūti izdzīvot. Ģimenē abi strādāja, bet dēlam vajadzēja pastāvīgu medicīnisko aprūpi, kas nebija pieejama. Dēls arī sāka iet skolā, bet tad to pameta. Tā ģimene atgriezās Ukrainā."*
- **Sociālās izolācijas un integrācijas problēmas:** pusaudži, kuri Latvijā nejutās integrēti un ir sociāli izolēti, arī ir iemesls, kāpēc ģimenes atgriežas Ukrainā.
- **Bailes no potenciālajiem draudiem:** daži cilvēki baidās no iespējama Krievijas uzbrukuma Latvijai, īpaši tie ukraiņi, kuri nesen atbraukuši no okupētajām teritorijām.
- **Grūtības atrast piemērotu darbu un dzīves apstākļi:** daži ukraiņi, īpaši augsti kvalificēti speciālisti, kuri nevar atrast darbu atbilstoši savai kvalifikācijai, spiesti strādāt mazkvalificētu, fiziski smagu darbu. Kā atzina viens dalībnieks fokusgrupā: *"Nevaru atrast darbu savā specialitātē, tāpēc nākas strādāt fiziski smagā darbā. Tas saasina veselības problēmas, un medicīnas pakalpojumiem [Latvijā piekļūt] ir ļoti sarežģīti: ilgi jāgaida rindās. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc atgriežos Ukrainā."*
- **Medicīniskās aprūpes nepieejamība:** medicīnisko pakalpojumu ierobežotā pieejamība Latvijā ir būtisks iemesls, kāpēc cilvēki izvēlas doties uz citām valstīm.

Tomēr, kā uzsvēra fokusgrupu dalībnieki, Ukrainas civiliedzīvotāji ne tikai brauc projām no Latvijas: nozīmīga daļa no tiem, kas šeit reģistrējušies, paliek, un ir arī tādi, kas pārceļas uz Latviju, jo nespēj iedzīvoties citās ES dalībvalstīs. Kāpēc ukraiņi izvēlas pārcelties uz Latviju?

- **Latvijas viesmīlība un atbalsta struktūras:** Latvija ir izcēlusies ar augstu uzņemšanas pakalpojumu kvalitāti. Daudzi aptaujātie ukraiņi anketās un fokusgrupās novērtē Latvijas viesmīlību un uzņemšanu, kas palīdz viņiem justies gaidītiem un atbalstītiem.

- **Vēlme palikt stabilā vietā:** cilvēki, kuri jau gadu ir nodzīvojuši Latvijā, mēģina palikt šeit. Kā atzina viens dalībnieks otrajā fokusgrupā: *"Kas jau gadu nodzīvojuši vienā vietā, tie mēģina palikt. Sākt visu no sākuma citā, jaunā vietā ir ļoti grūti."*
- **Personīgie kontakti un radi:** daudzi ukraiņi pārcēlušies uz Latviju, kur viņiem jau ir radi vai paziņas, kuri var palīdzēt integrēties un nodrošināt atbalstu sākumposmā.

Fokusgrupu dalībnieku viedokļi par to, vai viņi paši vēlētos palikt Latvijā, bija dažādi un atkarīgi no vairākiem faktoriem. Visas sešas pirmās fokusgrupas dalībnieces, kas dzīvo Rīgā, izteica vēlmi palikt Latvijā. Viena dalībniece no piektās fokusgrupas teica: *"Es redzu daudz, daudz labu lietu, paliksim ar meitu šeit."* Kā norāda intervija ar kādu Rīgā dzīvojošu ukraiņi: *"Mēs ar sievu pastāvīgi runājam par plāniem. Mums ir tikai divi varianti: palikt Latvijā vai atgriezties. Sliecamies atgriezties, jo nav ļoti skaidrs, kā būs ar turpmāko uzturēšanos."*

Trešās fokusgrupas dalībnieki no Kurzemes reģiona nebija tik pārliecināti par palikšanu Latvijā. Viņas minēja, ka varbūt paliktu, ja būtu pārliecība, ka bērni veiksmīgi integrēsies Latvijas izglītības sistēmā. Tomēr, kamēr Ukrainā nav droši, atpakaļ nebrauks. Dalībniece no trešās fokusgrupas norādīja: *"Psihologiski šeit ir grūti, īpaši tiem, kuriem ir mazi bērni. Bet lēmumu par atgriešanos var ietekmēt darba pieejamība, izglītības iespējas, mājokļa un medicīnas pieejamība."* Cita dalībniece piebilda: *"Vēlme atgriezties ir saistīta ar valodas barjeru. Es uztraucos, ka bērns neiemācīsies valodu pietiekami labi, lai iegūtu labu izglītību un atrastu labu darbu. Mums, ukraiņiem, izglītība ir svarīga!"*

Daži ukraiņi, kuri dzīvo Latvijā, izskata iespēju atgriezties Ukrainā, ja turpināsies neskaidrība par tālāko juridisko statusu Ukrainas civiliedzīvotājiem. Kāds Rīgā dzīvojošs ukraiņis: *"Viens no svarīgākajiem jautājumiem ir tālākais juridiskais statuss. Cilvēkiem pašiem jādomā, kā varētu palikt, kā mainīt statusu. [Šobrīd] nav nekādas informācijas. Tas varētu būt noteicošais faktors daudziem par palikšanu vai aizbraukšanu."* Daudzi ukraiņi plāno atgriezties dzimtenē pēc kara beigām. Kā norādīja viens dalībnieks piektajā fokusgrupā: *"Pēc uzvaras mēs noteikti atgriezīsimies mājās, noteikti uz Ukrainu, kaut arī ne uz Doņeckas apgabalu, jo tur viss ir izpostīts."*

Reģistrējoties Latvijā, sevi kā ukraiņi ir identificējuši 68,8% Ukrainas civiliedzīvotāju. Nākamā lielākā grupa ir Ukrainas civiliedzīvotāji, kas nav norādījuši savu etnisko piederību (29,1%), un trešā ir tie, kas sevi identificē kā krievus (1,1%).

Projekta ietvaros veiktās Ukrainas civiliedzīvotāju aptauja liecina, ka Latvijā visvairāk ierodas Ukrainas iedzīvotāji no austrumu un dienvidu reģioniem. Aptaujas respondentu sadalījums pēc izceļošanas reģiona Ukrainā atklāja, ka 28% bija izceļojuši no Harkivas, 12% no Doņeckas, 10% no Hersonas, 9% no Dņepropetrovskas un 9% no Luhanskas apgabaliem. Kopumā 79% bija no austrumu vai dienvidu Ukrainas, 12% bija no rietumu vai centrālās Ukrainas un 9% bija no Kijevas un tās apkārtnes. Saskaņā ar pēdējo Ukrainas tautas skaitīšanu 2001. gadā 35% šo reģionu iedzīvotāju bija sevi identificēja kā krievus.

Mazliet vairāk par pusi – **60% no visiem Ukrainas civiliedzīvotājiem ir sievietes.**

Taču aptaujā un fokusa grupu diskusijās vīriešu bija tikai apmēram 10% no visiem dalībniekiem.

Fokusgrupu dalībniekiem bija vairāki skaidrojumi nelielajam Ukrainas vīriešu skaitam, kas piedalījās anketu aizpildīšanā un fokusgrupās:

- **Ukraiņu vīriešu Latvijā ir mazāk:** fokusgrupu dalībnieki sprieda, ka Latvijā ir ievērojami mazāk Ukrainas vīriešu nekā sievietes, kas automātiski samazina iespēju, ka viņi piedalīsies aptaujās.
- **Neskaidrības par Latvijas varas iestāžu reakciju uz izmaiņām Ukrainas Mobilizācijas likumā (2024. gada maijs):** fokusgrupu dalībnieki norādīja, ka daudzi vīrieši baidās pievērst sev lieku uzmanību, ņemot vērā neskaidrības par Latvijas iespējamo rīcību attiecībā uz nesen Ukrainā pieņemto Mobilizācijas likumu. Proti, vai pastāv iespēja, ka viņi tiks izdoti Ukrainas varas iestādēm. Tāpat arī Latvijas sabiedrībā diezgan spēcīgi tiek

pausts, ka visiem ukraiņu vīriešiem būtu jādodas uz Ukrainu un jākaro. Šis viedoklis, iespējams, rada spiedienu uz vīriešiem neiesaistīties sabiedriskajās aktivitātēs.

- **Sociālais konteksts:** fokusgrupu dalībnieki arī minēja, ka vīriešu neiesaistīšanās iemesls varētu sakņoties pieņemtajos uzskatos par "tradicionālo vīrieša lomu un pienākumiem. Daļa vīriešu uzskatot, ka aptauju aizpildīšana nav "vīriešu darīšana." Turklāt vīrieši noteiktā vecuma grupā nav aktīvi sociālajos tīklos, kas bija viens no galvenajiem aptaujas izplatīšanas kanāliem.
- **Darba slodze un intereses trūkums:** lai izdzīvotu Latvijā, daudzi vīrieši ir spiesti smagi strādāt un bieži arī ārpus līgumā noteiktajām darba stundām. Tā viņiem ir pārāk ierobežots brīvais laiks, lai tajā vēl būtu interese aizpildīt aptaujas. Kā norādīja viens fokusgrupu dalībnieks: "Ļoti smags darbs - mājās nav laika pat sarunām ar ģimeni."
- **Bailes par datu izmantošanu:** Daži vīrieši baidās piedalīties aptaujās, jo nav pārliecināti par to, kādiem mērķiem dati tiks izmantoti. Šī nenoteiktība rada papildu atturību.

Bērni (līdz 18 gadiem) sastāda gandrīz **vienu trešdaļu** (7 100 jeb 28%) no visiem šeit reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem. Būtisks ir fakts, ka 5% (355) no šiem bērniem ir noteikta ārkārtas aizbildniecība (vecāku nepavadītie bērni).

Apmēram **divas trešdaļas** (17 836 jeb 70%) no visiem Ukrainas civiliedzīvotājiem ir **darbspējīgā vecumā** (15-63 gadi). Sieviešu un vīriešu proporcijas darba spējīgā vecumā – 62% (jeb 11116) sievietes un 38% (jeb 6720) vīrieši – ir gandrīz tādas pašas kā kopējā skaita proporcijas pēc dzimuma. Salīdzinoši neliels skaits – **6%** – ir **seniori**, kuriem ir vairāk nekā 64 gadi.

Lielākā daļa atbraukušo Ukrainas civiliedzīvotāju uzrādīja, ka ir ieguvuši **augstāko izglītību** – 30% jeb 9 477 no visiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, profesionālo – 6 485, vidējo – 5 701 un pamata – 1 250. Izglītību nav ieguvušas 277 personas, bet 1 374 nav norādījušas iegūtās izglītības līmeni. Izglītības līmenis ir būtisks faktors personas pieejai un iesaistei dažādās sociālekonomiskajās jomās, bet jo īpaši nodarbinātībā.

Savukārt to aptaujāto proporcija, kas ieguvuši augstāko izglītību, bija divreiz lielāka: 62% norādīja, ka ieguvuši augstāko izglītību, 32% - vidējo izglītību un 5% - pamatzglītību.

Visvairāk Ukrainas civiliedzīvotāji dzīvo **Rīgā un Pierīgā: apmēram 70%** (attiecīgi 14 733 jeb 57.5% un 3 312 jeb 12.9%), nākamais lielākais Ukrainas civiliedzīvotāju skaits ir **Latgalē** 2 204 (8.6%), pārējos novados, skaitam sadaloties apmēram līdzīgi, nerasniedzot 10%.

Arī aptaujas dalībnieku reģionālais iedalījums atklāja, ka to lielākā daļa dzīvo lielajās pilsētās: 37% respondentu dzīvo Rīgā, 7% – Ventspilī, 5% – Rēzeknē, pa 4% – Jēkabpilī un Liepājā, 3% – Jelgavā un Daugavpilī un 2% Jūrmalā, bet pārējie dažādās citās pašvaldībās.

Latvijā dzīvojošie ukraiņi ir labi iepazinušies ar Latvijas reģionālajām atšķirībām un norādīja uz vairākiem izaicinājumiem, ar kuriem jāsaskaras visiem, kas nedzīvo Rīgā, bet jo īpaši tiem, kas dzīvo mazās pilsētās vai laukos.

Fokusgrupu dalībnieki norādīja uz nesamērīgo atbalsta pakalpojumu un darba vietu koncentrāciju Rīgā. Savukārt Latgale tika atzīmēta kā reģions, kurā sociālā integrācija ir īpaši apgrūtināta ar nodarbinātību un valodas apguvi saistītu izaicinājumus dēļ. Kā norādīja kāds respondents, "Mēs dzīvojam Latgalē. Ir grūti integrēties zemo algu un valodas apguves dēļ." Tāpat daudzi ukraiņi no mazākām Latvijas pilsētām izjuta nepieciešamību pēc mērķtiecīgi veidotām profesionālām apmācībām.

Kāda fokusgrupas dalībniece no Latgales mazpilsētas uzsvēra, ka pilsētā nav nevienas organizācijas, kas sniedz atbalstu bēgļiem, tajā skaitā humanitāro: "Visu palīdzību galvenokārt sniedz ukraiņiem Rīgā, bet mazpilsētās ukraiņiem nav pieejama informācija un sociālie projekti, kas nodrošina palīdzību un veicina integrāciju." "Reģionos nav plaša atbalsta [salīdzinājumā ar Rīgu, kur daudz dažādi pasākumi, labdarības organizācijas, mums ir tikai Latvijas Sarkanais Krusts."

Liela daļa ukraiņu, kas dzīvo ārpus Rīgas, un pat tie, kas dzīvo tās tuvumā, konstatēja, ka ir grūti piekļūt latviešu valodas un integrācijas kursiem, jo lielākā daļa no tiem notiek galvaspilsētā: *“Lielākā daļa klātienē latviešu valodas un integrācijas kursu notiek Rīgā, un ir pilsētas, kuros tādu nav vispār. Es patiešām vēlētos, lai tie būtu Jūrmalā. Ja cilvēks strādā, ne vienmēr ir iespējams doties uz nodarbībām citā pilsētā. Un ne visi kursi pieņem dalībniekus no citām pilsētām, jo ir nepieciešami dokumenti, kas apliecina personas reģistrāciju Rīgā.”*

Piekļuvi būtiskiem pakalpojumiem un atbalsta pasākumiem reģionos apgrūtina arī sabiedriskā transporta nepieejamība: *“Transporta iespējas ir ierobežotas, autobusi neiet bieži, un daudzi pat nezina par citu ukraiņu klātbūtni, līdz tiek dalīta humanitārā palīdzība.”* Arī brīvā tirgus mājokļi mazpilsētās ir samērā nepieejami. Kāds respondents, kas dzīvo Cesvainē, norādīja, *“Es dzīvoju Cesvainē sociālajā mājā, bet pašlaik ir jautājums par sava mājokļa atrašanu, jo mums tika ieteikts meklēt jaunu mājokli no 2024. gada 1. jūlija. Taču Cesvainē neviens dzīvokļus neizīrē.”*

Šobrīd netiek iegūta statistika par Ukrainas civiliedzīvotāju mājāsaimniecību lielumu un sastāvu. Taču šie dati ir ļoti būtiska demogrāfiskā dimensija, it īpaši, lai izvērtētu personas un, ja tādas ir, tās aizgādniecībā esošās personas iespējamo pakļaušanos nabadzības riskam un sociālai izolācijai, kas savukārt negatīvi ietekmē tālāko pieeju sociālekonomiskajām jomām un integrāciju.

No aptaujas iegūtie dati liecina, ka visbiežāk (35%) norādītais mājāsaimniecības lielums bija 3 cilvēki un 2 cilvēki (32%), bet vieni dzīvo 13% aptaujāto. Četrus un vairāk personu mājāsaimniecības ir mazākumā: 13% mājāsaimniecībās ir četri cilvēki, 4% bija piecu cilvēku mājāsaimniecības, un pa 1% – sešu cilvēku mājāsaimniecības un septiņu cilvēku mājāsaimniecībās. 51% mājāsaimniecībā bija skolas vecuma bērnu un 31% respondentu mājāsaimniecībās bija bērni pirmsskolas vecumā.

3.2. TIPISKĀKĀS PROBLĒMAS VAI ... TO NEESAMĪBA

Viens no svarīgākajiem ukraiņu civiliedzīvotāju aptaujas uzdevumiem bija noskaidrot Ukrainas civiliedzīvotāju pieredzi Latvijā, tajā skaitā, saņemot dažādus valsts un pašvaldības pakalpojumus. Lielākā daļa aptaujāto (88%) norādīja, ka ir bijusi pieredze ar sociālo pabalstu saņemšanu no valsts vai pašvaldības, veselības aprūpi (77%) un latviešu valodas kursiem (59%). Daudzi bija iesaistījušies mājokļa (44%) un darba (43%) meklējumos, savukārt mazāk bija saskārušies ar skolām (35%), bērnodarziem (26%), augstāko izglītību (17%) un tiesībsargājošajām institūcijām (13%).

Gandrīz puse respondentu (49%) norādīja, ka viņiem nebija īpašu problēmu šajās jomās. No tiem, kuriem radās problēmas, visbiežāk problēmas radās veselības aprūpes un nodarbinātības jomās; nedaudz mazāk problēmu bija saistībā ar mājokļa atrašanu vai sociālās palīdzības saņemšanu. Salīdzinoši retākas problēmas aptaujas dalībniekiem bija saistībā ar valodas kursiem, bērnu izglītību, bērnodarziem, augstākās izglītības iegūšanu un tiesībsargājošajām institūcijām.

Respondenti, kuri norādīja, ka saskārušies ar problēmām kādā jomā, tika lūgti atbildēt, vai meklēja palīdzību šo problēmu risināšanā. Visbiežāk respondenti meklēja palīdzību, lai risinātu problēmas saistītas ar veselības aprūpi, darba meklējumiem, sociālās palīdzības pieteikšanu un mājokļa meklēšanu. Galvenie palīdzības avoti Ukrainas iedzīvotājiem pārsvarā bija valsts un pašvaldību iestādes, īpaši, ja problēmas bija ar sociālajiem pabalstiem, bērnodarzu, veselības aprūpi un valodu kursiem. Tāpat atbalsts tika meklēts sociālo tīklu grupās un NVO.

Kā liecina šīs aptaujas rezultāti, veselības aprūpe un nodarbinātība ir jomas, kurās Ukrainas civiliedzīvotāji saskaras ar vislielākajām problēmām. Abas jomas arī bija visbiežāk norādītas kā jomas, kurās tika meklēta palīdzība problēmu risināšanai, tomēr tās nebija izdevies atrisināt.

Tāpat būtiskāko problēmu vidū tika minēts, ka Latvijā ir nepieciešami pārāk daudz dokumentu un laika, lai sakārtotu dažādus jautājumus: *“Latvija dara visu iespējamo, lai palīdzētu. Vienīgā negatīvā pieredze man bija ar ienākumu dienestu, kas saka vienu, tad otru, un es joprojām nevaru saprast savu nodokļu statusu.”* Bieži vien trūkst skaidras informācijas par dokumentiem, kam tie jāiesniedz un kā jānoformē. Informācija par veicamajām darbībām bieži

vien ir jāiegūst pa daļām, no dažādām valsts institūcijām. Tāpat ir gadījumi, kad informācija ir pieejama tikai latviešu valodā.

Aptaujas dalībniekiem tika arī dota iespēja norādīt savu vislielāko problēmu, ar ko viņi saskārušies Latvijā, brīvā formāta lauciņā. Apmēram puse izmantoja šo iespēju, lai norādītu kādu sarežģītu situāciju, trešdaļa norādīja, ka problēmu nav, bet 47 respondenti izvēlējās problēmas vietā izteikt savu pateicību Latvijai par saņemto atbalstu un palīdzību, uzsverot, ka sniegtā palīdzība bija ļoti svarīga, it īpaši pirmajos ierašanās brīžos. Viņi īpaši novērtēja Latvijas cilvēku viesmīlību un atbalstu. Kāds respondents dalījās ar šādu pateicību: *"Es esmu ļoti pateicīgs Latvijai par patvērumu. Ļoti laba palīdzība ierašanās brīdī - mājoklis, pārtika, transports, komunikācija, kas ir ļoti nepieciešama!"* Cits respondents piebilda: *"Latvija ir pārsteidzoša, atbalsta mūs, cik vien iespējams, un tas mums ir ļoti svarīgi! Viss ir ātri, saprotami un cienpilni. Man ir tikai pozitīva pieredze ar atbalsta organizācijām. Paldies!"* Daļa respondentu norādīja, ka Latvijas cilvēkiem piemīt plaša sirds, un viņi jutās pilnībā atbalstīti no Latvijas cilvēku un valdības puses. Kāds respondents rakstīja: *"Liela pateicība Latvijai par palīdzību! Bezmaksas transports, izglītības pakalpojumi, augsta līmeņa kultūras integrācija."* Vēl viens respondents atzina: *"Mēs jau jūtamies, ka esam atgriezušies mājās. Mēs esam ļoti apmierināti un nekad neesam izjutuši negatīvu attieksmi ne no cilvēkiem, ne iestādēm. Tikai empātiju un atbalstu. Latvija ir brīnišķīga un jau ir kļuvusi par mūsu otro dzimteni, valsti, kurai vēlam mieru un labklājību! Paldies par visu! Lai dzīvo Latvija!"* Daudz respondenti arī izteica savu sirsnīgo pateicību Latvijai un tās cilvēkiem par mierīgas un atbalstošas vides radīšanu Ukrainas iedzīvotājiem. Kāds cilvēks to rezumēja šādi: *"Neskatoties uz visu, es esmu ļoti pateicīgs Latvijai un latviešiem par Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanu un palīdzību Ukrainai ceļā uz uzvaru!"*

Brīvajās atbildēs tika atzīmētas arī konkrētas grūtības, piemēram, kvalifikācijai atbilstoša darba iespēju trūkumu un grūtības apgūt latviešu valodu pilna laika strādājošiem un cilvēkiem, kas vieni aprūpē bērnus. Neskatoties uz šīm grūtībām, viņi bija pateicīgi par sniegto patvērumu, palīdzību un kopumā pozitīvo pieredzi Latvijā. Kāds respondents dalījās ar šādām pārdomām: *"Es esmu otrās grupas invalīds, bet man ir jāstrādā, lai izdzīvotu. Alga gan ir tikai 300 eiro mēnesī. Paldies pašvaldībai, kas maksā par mājokli, kurā pašlaik dzīvoju. Pagājušajā gadā viņi apmaksāja arī braucienu uz Varšavu, lai iegūtu pasi. Es paļaujos uz saviem spēkiem šeit, Krāslavā, bet esmu ļoti pateicīgs par nodrošināto mājokli."* Cita respondente piebilda: *"Es domāju, ka Latvija kā valsts dara pietiekami daudz. Mūsu ģimenei ir naudas problēmas, jo esam [ģimene] ar trim bērniem līdz 12 gadu vecumam. Šeit mums nav neviena, kas varētu palīdzēt pieskatīt bērnus. Tāpēc mans vīrs ir spiests strādāt viens, lai nopelnītu iztiku mums visiem."*

Tālāk Ukrainas civiliedzīvotāju pieredze tiks aplūkota atsevišķās prioritārajās jomās: dzīves kvalitāte (sociālais atbalsts, mājoklis un veselība), nodarbinātība, izglītība, drošība un sabiedrības attieksme, latviešu valodas apguve un sabiedrības integrācija

3.2.1. DZĪVES KVALITĀTE: SOCIĀLIE PABALSTI, MĀJOKLIS, VESELĪBA

3.2.1.1. IENĀKUMI UN PABALSTI

Samērā maz ir pieejamo datu, kas ļautu analizēt Ukrainas civiliedzīvotāju dzīves apstākļus Latvijā.

Sociālā atbalsta jomā dati liecina, ka 2024. gada janvārī 3084 personas saņēma GMI pabalstu un 3581 – mājokļa pabalstu. Tā kā dati tiek apkopoti pabalsta ietvaros, nav iespējams noteikt, vai un cik no šīm personām saņēma abus pabalstus un kāds bija pabalsta saņemšanas periods. Abi pabalsti norāda uz zemiem ienākumiem, bet nav pietiekami, lai noteiktu nabadzības riskam un sociālajai izolācijai pakļauto skaitu. Piekta daļa (293 no 1573 (65+)) no senioriem saņēma valsts nodrošinājuma pabalstu.

Ukrainas civiliedzīvotāji novērtē Latvijā dzīvojošajiem ukraiņiem sniegto sociālo palīdzību un pakalpojumus, kas ir noteikti tādā pašā apjomā kā Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem, kā arī sociālo atbalstu, kas mērķēts tieši Ukrainas civiliedzīvotājiem. Taču pieejamo sociālo pabalstu nelielais apjoms būtiski palielina atsevišķu Ukrainas civiliedzīvotāju grupu – veci cilvēki, viena vecāka ģimenes, ģimenes, kurās ir vairāki aprūpējamie, cilvēkiem

ar būtiskām veselības traucējumiem, u.c. – pakļaušanos nabadzības un sociālās izolācijas riskam, kā rezultātā iekļaušanās citās jomās ir gandrīz neiespējama.

Daļai Ukrainas civiliedzīvotāju ir nozīmīgas grūtības segt visus nepieciešamos pamatizdevumus. Ar veselības pakalpojumiem saistītie izdevumi tika minēti kā viens no lielākajiem finansiālajiem slogiem. Daudziem ir grūti segt augstās medicīnas izmaksas, īpaši tiem, kas rūpējas par ilgstoši slimiem ģimenes locekļiem. Kāda ukraiņiete dalījās ar šādu pieredzi: *"Mani vecāki ir ļoti slimi. Visi mani nopelnītie naudas līdzekļi aiziet viņu ārstēšanai. Es nevaru strādāt ar pilnu jaudu, jo rūpējos par viņiem un bērniem. Dažreiz vienkārši nepietiek, lai samaksātu par īri un komunālajiem pakalpojumiem."*

Arī augstās mājokļa un komunālo pakalpojumu izmaksas ir būtisks finansiāls slogs, īpaši ģimenēm, kurās nodarbināts ir tikai viens pieaugušais, un solo vecāku ģimenēs. Kāds cilvēks atzina: *"Ir grūti, kad viens cilvēks ģimenē strādā, lai samaksātu par visu. Kaut kāda priekšroka tiek dota tiem, kam ir trīs bērni (un varbūt blakus ir arī laulātais)." Valsts palīdzība bieži vien neatbilst dzīves līmeņa prasībām, piedāvājot tikai īstermiņa atbalstu, ar kuru nepietiek, lai segtu pamatvajadzības.*

Jāņem arī vērā, ka iespējas nopelnīt pietiekami ir ierobežotas lielākoties valodas zināšanu trūkuma dēļ: labāk apmaksātos darbos nepieciešamas labas valodas zināšanas, tādēļ ir jāpiekrīt zemas kvalifikācijas darbiem, kas ir slikti apmaksāti. Kāda ukraiņiete ar augstāko izglītību komentēja: *"Man šobrīd ir ļoti zems dzīves līmenis. Es nevaru nodrošināt sevi un savus skolas vecuma bērnus ar savu darbu. Es nestrādāju savā specialitātē. Man ir augstākā izglītība un diploms kā TV režisorei. Pieredze darbā kino, televīzijā un teātrī. Ko NVA man piedāvā, ir smags, zemas kvalifikācijas darbs ar zemu algu, kas nesedz pat ģimenes pamatvajadzības."*

Ukraiņi secina, ka, ja nav darba, izdzīvot no sniegtās palīdzības, ir ļoti grūti. Tādos gadījumos bieži nākas paļauties uz aizdevumiem. Kāds fokusgrupu dalībnieks atzina: *"Es esmu ļoti pateicīgs par visu palīdzību, ko sniedza Latvija. Bet es uzskatu, ka zemais ienākumu līmenis, pēc kura palīdzība netiek sniegta, ir problēma, īpaši attiecībā uz mājokļa īri." Šis nepietiekamais atbalsts rada būtiskas grūtības viņu ikdienas dzīvē: "Trīs mēnešu palīdzība ne vienmēr ir pietiekama, lai atrastu darbu un mājokli."*

Pirmajā fokusgrupā dalībnieki dalījās pieredzē par Nodarbinātības valsts aģentūru, kas negribēja piešķirt bezdarbnieka statusu: *"Nodarbinātības valsts aģentūra negribēja ņemt bezdarbniekos, piešķirt bezdarbnieka statusu – tā vietā teica 'ejiet mazgāt grīdas Maximā'. Ar trešo reizi izdevās. Gribēju bezdarbnieka statusu, lai varētu apmeklēt bezmaksas latviešu valodas kursus." Savukārt citas fokusgrupas dalībniece norādīja uz viņasprāt galvenajiem trūkumiem dzīvei Latvijā "Divi momenti, kas traucē cilvēkiem šeit dzīvot labi: nav, kur var aizņemt naudu (jo bankas to nedod). Dažreiz rodas šāda vajadzība, bet nav kur. Un otrs: nav tādu speciālu programmu, kas palīdzētu identificēt un tad attīstīt kādas īpašas prasmes un spējas."*

Atsevišķos gadījumos pieeju sociālajiem pabalstiem apgrūtinā informācijas trūkums. Kādā fokusgrupā tika minēts piemērs, ka dalībniece nejauši uzzinājusi par piemaksām pie pensijas, ja Ukrainas pensija mazāka par Latvijas: *"Aizgāju uz sociālo dienestu, tur iedeva formas, visu izskaidroja. Mūsu cilvēki gandrīz raudāja."*

Viena no fokusgrupas dalībniecēm pati aktīvi darbojas, atbalstot mazaizsargātas ukraiņu ģimenes, galvenokārt pensionārus, palīdzot 33 cilvēkiem. Viņa, atceroties savu pieredzi, uzsvēra, ka *"ja būtu bijis jāzīd tikai ar valsts/ pašvaldības atbalstu, nekur tālu nebūtu tikusi, visu izdarīja draugi."* Viņa arī piebilda, ka īpaši atbalsta trūkumu izjūt pensionāri: *"Pensionāri ir nepasargāti gan Latvijā, gan Ukrainā, bet bēgļi pensionāri ir īpaši nepasargāti."* Fokusgrupas dalībniece no Rēzeknes norādīja, ka *"Rēzeknē ir aptuveni 15 SOS-ģimenes, kam nepieciešama palīdzība ar pārtiku, visi cilvēki ļoti cienījamā vecumā."*

3.2.1.2. MĀJOKLIS

Arī dati par Ukrainiņu civiliedzīvotāju situāciju mājokļu jomā ir ļoti ierobežoti.

Ir zināms, ka 2024.gada janvārī **3090 Ukrainas civiliedzīvotāji bija izmitināti ar civilo aizsardzības komisiju starpniecību pašvaldību īpašumā esošajās izmitināšanas ēkās**, bet nav pieejami dati, kur dzīvo pārējie Ukrainas civiliedzīvotāji un kāda ir mājokļu kvalitāte un apstākļi.

Mājokļu joma aptaujas un fokusgrupu dalībnieku vidū tika minēta, kā viena no problemātiskākajām. Augstās īres maksas, kas bieži pārsniedz ienākumus, ir viena no lielākajām problēmām šajā jomā. Tāpēc bieži nākas izvēlēties mājokļus, kas kvalitātes un/vai platības ziņā nav atbilstoši. Tāpat tika minēts, ka ne vienmēr izīrētāji slēdz oficiālus līgumus ar īrniekiem vai arī līgumā norāda mazāku summu, kas savukārt kavē Ukrainas civiliedzīvotājiem iegūt atbilstošu pabalstu par mājokli.

Daļa Ukrainas civiliedzīvotāju turpina dzīvot pašvaldības/valsts izmitināšanas centros, kas nav piemēroti ilglaicīgai dzīvošanai. Tomēr tā viņiem šobrīd ir vienīgā iespēja atrast mājokli. Fokusgrupu dalībnieki aicināja ieviest sociālās programmas, lai palīdzētu mazināt augstās mājokļa izmaksas un sniegtu lielāku atbalstu piemērotas dzīvesvietas atrašanā.

Fokusgrupu diskusijās arī atklājās, ka situācija dažādās Latvijas pilsētās būtiski atšķiras. Rīgā, piemēram, ir daudzi gadījumi, kad izīrētāji negrib izīrēt dzīvokļus ukraiņiem. Šī nevēlēšanās ir saglabājusies jau kopš pirmo bēgļu ierašanās 2022. gada februārī. To skaidro ar neuzticēšanos ukraiņu maksātspējai un bažām par viņu negaidītu aizbraukšanu, kas izpaužas pat tik sīkumainās pārbaudēs kā dakšiņu un nažu skaitīšana līguma parakstīšanas laikā.

Kāda fokusgrupas dalībiece stāstīja, ka Ludzā mājokļa atrašana ir īpaši sarežģīta. Lai gan ir daudz pamestu dzīvokļu un māju, saimniekus nav iespējams sameklēt, jo viņi nav Latvijā. Tāpēc ģimenes meklē dzīvesvietu ārpus Ludzas un piekriet dzīvot nepiemērotos apstākļos, bieži vien visa ģimene vienā istabā. Savukārt Rēzeknē mājokļu jautājumi ir vairāk vai mazāk atrisināti, iespējams tāpēc, ka tā ir lielāka pilsēta.

Ventspilī situācija ir nedaudz labāka, jo ukraiņiem ir pieejami sociālie dzīvokļi.

Vēl kā problēma iezīmējās banku nevēlēšanās ukraiņiem izsniegt dzīvokļu kredītus; *"Mēs šeit jau strādājam divus gadus, maksājam visus nodokļus. Kāpēc es nevaru paņemt kredītu?"*

3.2.1.3. VESELĪBA

Veselības jomā ir pieejami detalizēti dati par sniegtajiem pakalpojumiem: mēneša **laikā akūto palīdzību saņēma 158, bet plānoto – 9 Ukrainas civiliedzīvotāji**; stacionārā vērsās 189, bet 93 gadījumos izsauca NMPD.

Par Ukrainas civiliedzīvotāju veselības stāvokli norāda arī atsevišķi sociālā atbalsta dati: **127 personas saņēma piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu ar invaliditāti un 68 personas saņēma bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu; 297 personas ar invaliditāti saņēma valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu; 132 personas saņēma sociālās rehabilitācijas pakalpojumu.**

Oficiālās statistikas dati norāda uz samērā nelielu medicīnisko pakalpojumu (vai ar to saistīto atbalstu) saņēmušo skaitu, kas ir krasā pretrunā ar aptaujā un fokusgrupās iegūto informāciju par veselību kā visnopietnāko problēmjomu.

Daļa Ukrainas iedzīvotāju Latvijā saskaras ar vairākām nozīmīgām problēmām saistībā ar veselības aprūpi. Viens no galvenajiem jautājumiem ir garās gaidīšanas rindas uz medicīniskajiem pakalpojumiem, tostarp specializētajām konsultācijām un izmeklējumiem. Respondenti norādīja uz grūtībām pierakstīties pie speciālistiem, piemēram,

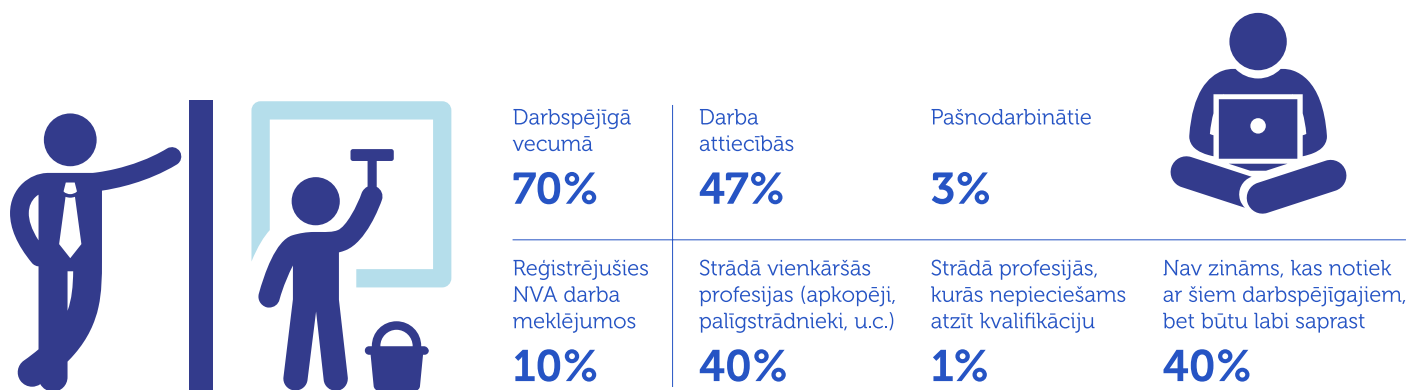
pie bērnu zobārstiem un specializētajiem ārstiem. Viņi arī atzīmēja, ka kvalificētu ārstu trūkums un garās rindas apgrūtina pacientu iespējas saņemt savlaicīgu medicīnisko aprūpi. Kā norādīja viens aptaujas respondents, "Man bija jāreģistrē mans bērns rindā trīs mēnešus uz priekšu zobārstniecības institūtā, un šajā laikā problēma neatgriezeniski pasliktinājās."

Vēl viena būtiska problēma ir medicīnisko pakalpojumu un zāļu izmaksas. Daudzi respondenti uzsvēra, ka medicīnas izmaksas Latvijā ir ļoti augstas, kas apgrūtina nepieciešamo ārstēšanas pakalpojumu saņemšanu. Veselības apdrošināšanas ietvaros sniegto pakalpojumu ierobežotais apjoms arī sarežģī situāciju, bieži vien neatstājot nekādu iespēju kā vien segt ievērojamas izmaksas pašiem. Kā norādīja viens aptaujas respondents, "Medicīniskie pakalpojumi ir ļoti dārgi, un nav iespējams tos saņemt savlaicīgi."

Tika norādīts arī uz nevienmērīgo pakalpojumu kvalitāti un medicīnas personāla attieksmi. Daži respondenti uzskatīja, ka ārsti nesniedz individualizētu aprūpi un raksta secinājumus mehāniski, bez pienācīgas izmeklēšanas un individuālu gadījumu analīzes. Tiek arī ziņots par psihiatrijas un psihoterapijas atbalsta trūkumu tiem, kas piedzīvo smagas depresijas un trauksmes stāvokļus. Valodas barjeras vēl vairāk sarežģī piekļuvi veselības aprūpei, jo daži pacienti nevar saņemt palīdzību valodās, kuras saprot.

Fokusgrupu diskusijas apliecina veselības pakalpojumu nozīmību. Pirmajā fokusgrupā tika norādīts, ka medicīnas pakalpojumi ir liela problēma: "[Ziņās] saka, ka ukraiņiem ir kvotas, bet slimnīcā saka: 'nav' vai 'nāciet pēc 1,5 gada'." Otrajā fokusgrupā tika uzsvērts, ka veselības aprūpe ir viskritiskākā joma. Dalībniece atzina, ka, salīdzinot ar Ukrainu, Latvijā daudzas zāles ir bezmaksas, tomēr kopumā pieeja medicīnas pakalpojumiem šeit ir sliktāka. It īpaši, ja nepieciešama steidzama palīdzība – bezmaksas medicīnas pakalpojumi nav pieejami garo rindu dēļ, bet maksas pakalpojumi nav pa kabatai. Respondenti uzsvēra, ka garas rindas uz nepieciešamajiem pakalpojumiem ir būtiska problēma.

3.2.2. NODARBINĀTĪBA

Latvijas darba devēji oficiālās darba attiecībās ir reģistrējuši **gandrīz pusi** (47% jeb 8 408) no visiem darbspējīgā vecumā esošajiem Ukrainas civiliedzīvotāji. Savukārt apmēram **3%** (jeb 730) Ukrainas civiliedzīvotāju bija reģistrējušies kā **saimnieciskās darbības veicēji/pašnodarbinātie**. Pavisam (no 2022. gada februāra līdz 2024. gada jūlijam) 1010 Ukrainas civiliedzīvotāju bija reģistrējušies kā pašnodarbinātie.

Arī aptaujas rezultāti liecina, ka nozīmīga daļa ukraiņu aktīvi izmanto iespējas iesaistīties Latvijas darba tirgū. Pašlaik lielākā daļa anketas respondentu strādā pilnu darba laiku, tāpat nozīmīga daļa strādā nepilnu darba laiku un sezonas darbus.

Par Latvijā nodarbināto Ukrainas civiliedzīvotāju ir zināms, ka **gandrīz 40% no Latvijā oficiāli nodarbinātajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem strādāja vienkāršās profesijās** (apkopēji, virtuves strādnieki, palīgstrādnieki u.c.), vadītāja pozīciju ieņēma apmēram 1% no visiem nodarbinātajiem. Ir zināms, ka **tikai 1%** (jeb 279) no darbspējīgā vecumā esošajiem Ukrainas civiliedzīvotāji bija nodarbināti profesijās, kurās bija nepieciešams atzīt Ukrainā iegūto kvalifikāciju (medicīnas (205), farmācijas (28) un izglītības (46) jomās.

Uz jautājumu, vai aptaujas dalībnieki strādā savai kvalifikācijai atbilstošu darbu, lielākā daļa atbildēja noraidoši. Kā galvenais iemesls tika norādīts latviešu valodas zināšanu trūkums un izvirzītās valodas prasības noteiktās profesijās.

Pirmās fokusgrupas dalībnieki arī norādīja, ka, salīdzinot ar Ukrainu, Latvijā trūkst valsts atbalsta mazajam un vidējam biznesam. Tāpat tika norādīts, ka ir gadījumi, kad cilvēki, īpaši tie, kas strādā gabaldarbus, tiek ļaunprātīgi izmantoti, jo nezina likumdošanu, piemēram, virsstundas strādā kā parastas stundas un svētku dienas kā darbdienu.

Vairāki respondenti uzsvēra, ka trūkst darbu, kas atbilst viņu kvalifikācijas līmenim. Kā risinājums pēc viņu domām varētu būt finanšu atbalsta programmas, lai ukraiņi varētu sākt uzņēmējdarbību Latvijā, kas gan veicinātu Latvijas ekonomikas attīstību, gan palīdzētu ukraiņiem integrēties sabiedrībā. Kāds respondents norādīja: *"Es uzskatu, ka Latvija neizmanto reālo iespēju prasmīgi virzīt ukraiņu cilvēkkapitālu valsts labā. Esmu satīcis bezdarbniekus ārstus, IT speciālistus, psihoterapeitus, aktierus, cilvēkus ar plašu vadības pieredzi Latvijā, kuriem piedāvā nekvalificētu darbu."* Kāds cits respondents paskaidroja: *"IT jomā ir ļoti maz iespēju un darba vietu, salīdzinot vismaz ar Viļņu vai Varšavu, nemaz nerunājot par Berlīni vai citiem centriem. Nepamatoti augsti nodokļi, bez atdeves nodokļu maksātājam bonusa veidā, piemēram, kompensācija par hipotēkas procentiem."*

Trešās fokusgrupas dalībnieki atklāja, ka dažkārt ukraiņi ir gatavi veikt arī mazāk kvalificētus darbus, lai tikai varētu izdzīvot. Kāds respondents stāstīja: *"Mana pažiņa, bankas vadītāja Ukrainā, teica, ka arī būtu gatava mazgāt grīdas, ja vien varētu par šo naudu izdzīvot."* Savukārt cits intervijas dalībnieks no Rīgas norādīja: *"Man nav daudz iespēju strādāt, izņemot fizisku darbu. Man ir ļoti laba darba pieredze, bet tā kā latviešu zinu tikai A2, tas nav pietiekami, lai strādātu atbilstoši iegūtajai pieredzei."* Viņš piebilda: *"Latviešu valodas zināšanu trūkums padara cilvēkus neaizsargātus, un viņi izvēlas zemas kvalifikācijas darbu. Sākotnēji cilvēki meklē darbu bez valodas zināšanām (būvniecība, uzkopšana), bet problēma ir tā, ka zemas kvalifikācijas darbs nepalīdz iemācīties valodu. Tas rada apburto loku. Valodas apguve nav vienas dienas jautājums, tas prasa laiku."*

Piektajā fokusgrupā tika minēta šāda pieredze: *"Faktiski Krāslavā, ja neesi šuvēja un tev nav laba redze, tad tu esi bez darba. Mans vīram ir augstākā izglītība, visu dzīvi strādājis birojā, tagad ļoti smagi strādā būvniecībā."* Cits dalībnieks no piektās fokusgrupas piebilda: *"Tās sievietes, kas atbraukušas bez vīriem, bet ar bērniem, šeit {Krāslavā} ir spiestas strādāt kokzāģētavā – pat vīrieši saka, ka tas ir ļoti smags darbs."*

Tāpat Ukrainas civiliedzīvotāji norādīja uz pārāk sarežģīto procedūru, lai uzsāktu savu saimniecisko darbību (būtu pašnodarbinātais) un kvalifikācijas atzīšanu Latvijā.

Tā kā nozīmīga daļa nodarbināto ukraiņu Latvijā strādā vienkāršus darbus, arī ienākumu līmenis ir samērā zems. **Vairāk nekā pusei nodarbināto bruto darba ienākumi nepārsniedza 1000 EUR:** minimālo algu un mazāk saņēma gandrīz viena ceturtdaļa (25%) Ukrainas civiliedzīvotāju, bet proporcionāli vislielākā daļa (30%) ienākumi bija no minimālās algas līdz 1000 EUR.

Savukārt aptaujas dalībnieku vidū vislielākā daļa (37%) bija to, kas nevēlējās norādīt savus ienākumus no darba attiecībām, kas varētu norādīt, ka ienākumi gūti no darba attiecībām, kas nav reģistrētas Latvijā (iekļauj gan neoficiālas darba attiecības Latvijā, gan darba attiecības ārpus Latvijas). Tālāk aptaujāto darba ienākumu līmenis bija samērā līdzīgs kā oficiālajā statistikā: 21% ienākumi bija mazāki par minimālo algu, 9% pelnīja minimālo algu 585 EUR, 19% pelnīja 585–780 EUR, 9%–781 līdz 1033 EUR un 5% pelnīja vairāk par 1034 EUR.

Ukrainas civiliedzīvotāji iesaistās nodarbinātībā lielākoties pašu spēkiem. Samērā neliela daļa izmanto valsts un pašvaldību atbalstu. 2023. gadā NVA sniedza **758 karjeras konsultācijas, 411 Ukrainas civiliedzīvotāji piedalījās latviešu valodas mācībās un 44 – konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos.**

Aptaujas respondentu vidū kā visvairāk izmantotie atbalsta pakalpojumi tika minēti Valsts nodarbinātības aģentūras konsultācijas un atbalsts darba meklējumos, īpaši ukraiņiem organizētas darba biržas un latviešu valodas kursi. Atsevišķu atbalsta pasākumu pieejamība tikai latviešu valodā tika minēts, kā galvenais šķērslis šī atbalsta pieejamībā.

Gandrīz 10% (jeb 1661) no darbspējīgā vecumā esošajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem bija reģistrējušies kā darba meklētāji NVA. Tā kā darbspējas vecums sākas no 16 gadiem, tad vēl daļa no darbspējīgā vecuma Ukrainas civiliedzīvotājiem (3% jeb 554 personas) bija iesaistīti Latvijas izglītības sistēmā: vidusskolas izglītības programmā – 97, profesionālajā izglītībā – 124 un 333 studējošās personas.

Tādējādi **apmēram 40% darbspējīgā vecumā esošie Ukrainas civiliedzīvotāji nav oficiāli nodarbināti Latvijā vai reģistrējušies NVA.** Nav datu, cik no viņiem tomēr atrodas darba attiecībās (ir uzņēmēji, ir darba attiecībās ārpus Latvijas vai ir neoficiālas darba attiecības Latvijā) un cik patiešām nav darba attiecību un kāds tam ir iemesls.

Arī aptaujās respondentu vidū nestrādājošo proporcija ir gandrīz tāda pati (40%). Kā galvenie iemesli bezdarbam tika minēts: šobrīd atrodos darba meklējumos, esmu pensijā, rūpējos par bērniem, pārāk sarežģīts Ukrainā iegūtā diploma un kvalifikācijas atzīšanas process, šobrīd nevēlos meklēt darbu un citi nenorādīti iemesli.

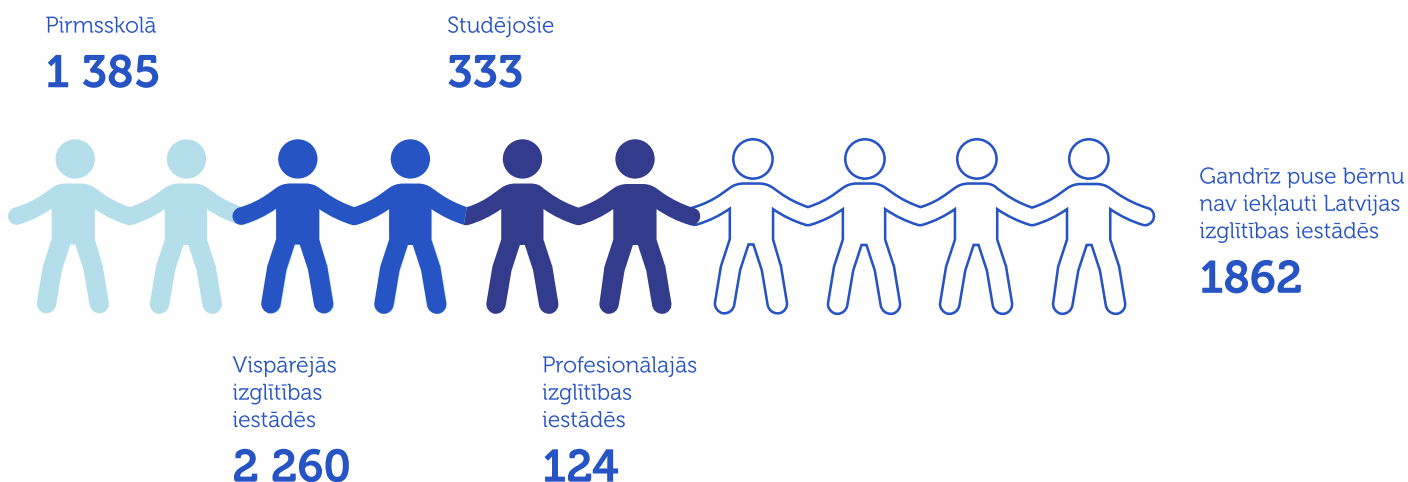
NVA reģistrēto darba meklētāju vidū vairāk bija sievietes nekā vīrieši (attiecīgi 75% un 25%). Sievietes, kas reģistrējušās NVA, proporcija par 15% pārsniedz sievietes proporciju no kopējā skaita. Tas varētu norādīt, ka sievietes ir aktīvākas darba meklētājas, un arī, ka vīrieši reģistrējas NVA mazāk, jo vairāk ir nodarbināti neoficiālās darba attiecībās.

Vislielākā proporcija (30%) reģistrēto bezdarbnieku vidū ir vecuma grupā 35-45 gadi. Rīgā ir vislielākais reģistrēto darba meklētāju skaits 55%, seko Latgale – 19%, Kurzeme un Zemgale – ap 9%, Vidzeme – 7%.

Ilgstošie bezdarbnieki (reģistrēti NVA ilgāk nekā gadu) ir **26%** no visiem bezdarbniekiem.

Atbilstošu latviešu valodas zināšanu trūkums tika minēts kā galvenais šķērslis darba atrašanai. Kā teica pirmās fokusgrupas dalībniece: *"Bez latviešu valodas zināšanām kvalificētu darbu atrast ir ļoti grūti. Man paveicās, jo mans darba devējs ir krievs, es strādāju ar krievu valodā runājošiem klientiem."* Nepietiekams darba atalgojums par mazkvalificētu darbu, nevēlēšanās, kā arī ierobežotās iespējas vecuma un veselības dēļ strādāt fiziski smagu darbu tika minēti kā būtiskākie šķēršļi iesaistei darba tirgū: *"Alga neatbilst darba prasībām. Jāstrādā 12 stundas dienā un naktī, bet alga ir maza, kamēr nodokļi ir augsti."* Tāpat arī tika minēti personīgie apstākļi, darba devēju nevēlēšanās pieņemt darbā ukraiņus un sociāli ekonomiski faktori, piemēram, transporta vai atbilstoša apģērba trūkums.

3.2.3. BĒRNU IZGLĪTĪBA

Kvantitatīvie dati par iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā ir diezgan ierobežoti. Samērā regulāri ir pieejami tikai dati par Ukrainas civildzīvotāju bērnu skaitu trīs izglītības posmos: **pirmsskolā (1 385 bērni), vispārējās izglītības iestādēs (2 260 bērni) un studējošie (333); kā arī profesionālajā izglītībā iesaistīto skaits: 124.** Ne-tiek regulāri apkopots bērnu sadalījums obligātās pamata un vidējā izglītības posmos vai detalizētākās vecuma un dzimuma kategorijās.

2024. gada pavasarī, gatavojot likuma grozījumus, kas noteiktu Ukrainas civildzīvotāju bērniem Latvijas pamatzglītības programmas obligātu apmeklēšanu klātienē, IZM, balstoties uz FPRIS un izglītības dienestu datiem, aprēķināja, ka **1862 bērni līdz 18 gadiem nav iekļauti LV izglītības sistēmā.** Tas ir **50% no visiem Ukrainas civildzīvotāju bērniem šajā vecuma grupā.** Ja šim, uz FPRIS datiem balstītajam skaitam, piemēro CSP koeficientu par Latvijā reāli dzīvojušajiem ukraiņiem, tad iegūstam, ka ārpus LV obligātās pamata izglītības ir apmēram **viena trešdaļa bērnu.** Tāpat, gatavojot datus par skolu neapmeklējošiem Ukrainas civildzīvotāju bērniem, IZM norādīja, ka **55% no visiem šobrīd Latvijas izglītībā esošajiem bērniem skolas apmeklē Rīgā.**

Tāpat likuma grozījumu sagatavošanai tika apkopoti detalizētāki dati par bērnu sadalījumu klasēs un skolās. **2023./2024. mācību gadā 73 Ukrainas civildzīvotāju bērni bija iekļauti piecgadīgo un sešgadīgo sagatavošanas pamatzglītības apguvei programmā, pamatzglītības programmā – 2173 (1.–3.klasē: 717, 4.–6.klasē: 776, un 7.–9. klasē: 680, vidusskolas izglītības programmā – 97).**

Visvairāk **(203) bija skolu, kurās bija 1–5 Ukrainas civildzīvotāju bērni,** 41 skolā bija 6–10, 38 skolās: 11–30, 12 skolās: 31–72, bet tikai divās tas bija attiecīgi 131 un 200.

Vērtējot kopējo apmierinātību ar savu bērnu integrāciju Latvijas skolu sistēmā, 87% vecāku, kas piedalījušies aptaujā, ir pilnībā vai daļēji apmierināti, bet 13% nav apmierināti un uzskata to par ļoti būtisku negatīvu faktoru bērna tālākajā nākotnē: *"Es kā mamma saprotu, ka šobrīd šeit nespēju nodrošināt pilnvērtīgu izglītību saviem bērniem."*

Jāpiezīmē, ka mērot vecāku novērtējumu viņu bērnu integrācijai Latvijas izglītības sistēmā, no tiem, kas norādīja, ka mājāsaimniecībā ir skolas vecuma bērni, 30% atzīmēja, ka viņiem nav bijusi saskarsme ar Latvijas izglītības sistēmu. Tas norāda, ka šie bērni vai nu mācās attālināti Ukrainas skolās vai nemācās vispār.

Respondenti, kas nebija apmierināti ar bērnu integrāciju, kā nozīmīgākos šķēršļus minēja nepietiekamu skolas atbalstu bērna integrācijai, it īpaši atzīmējot papildu latviešu valodas apguves iespēju trūkumu. Kā norāda kāda respondente no fokusgrupas, *"daudziem bērniem Latvijas skolās ir smagi, jo viss ir latviski, bet skolotāju palīgu nav."* *"Puikam patīk un padodas matemātika, bet šeit, kur vajag saprast tekstu, iet grūti,"* stāsta kāda māte fokusgrupā.

Aptauja arī atklāja, ka gan bērnudārzos, gan skolās krievu valoda joprojām ir dominējošā saziņas valoda. Latvijas bērnudārzos 53% aptaujāto vecāku norāda, ka bērnudārzā komunikācijai ar bērnu tiek izmantota krievu valoda. 17% vecāku bērni jau pietiekami labi zina latviešu valodu, lai varētu sazināties ar skolotājiem un bērniem latviski. Savukārt 8% vecāku atzīst, ka bērnudārzā saziņa notiek tikai latviski, kuru bērns nesaprot.

Skolās 48% respondentu atzīst, ka viņu bērniem ir iespēja izmantot krievu valodu saziņai ar skolotājiem un vienaudžiem. 14% vecāku bērni jau pietiekami labi zina latviešu valodu, un 15% vecāku atzīst, ka skolā saziņa notiek tikai latviski, kuru bērns nesaprot.

Nepietiekamais atbalsts ir īpaši problemātiski posmā, kad sāk apgūt sarežģītus priekšmetus – fiziku, ķīmiju u.c., kad no bērniem tiek sagaidītas padziļinātas valodas zināšanas. Kāda māte fokusgrupā dalās pieredzē: *"Vislielākās problēmas ir no 6. klases, kad jābūt nopietnām valodas zināšanām, lai spētu apgūt sarežģītus priekšmetus. Man ir 7. klases skolniece – visos priekšmetos zināšanu apguve ir 0, neskatoties uz privāttundām."*

Negatīva attieksme no skolotāju, bērnu un viņu vecāku puses pret ukraiņu bērniem arī tika atzīmēta kā viens no veiksmīgas integrācijas šķēršļiem. Piektās fokusgrupas citāts ilustrē šo problēmu: *"Dēls [Varakļānos, tikko pārbrauca uz Rīgu] – pēc sarunas ar direktori par mācību uzsākšanu 9. klasē, pavisam nobijies. Direktore stingra, pat rupja. Pārmeta, 'Kāpēc pēc 2 gadiem vēl nerunā latviski?'"* Šāda negatīva attieksme rada papildu stresu un grūtības bērniem integrēties. Kāda cita respondente uzsver: *"Skola komunikāciju par problēmām uzskata par 'konfliktēšanu'."*

Psiholoģiskā palīdzība ir vēl viens būtisks aspekts, kurā trūkst atbalsta. *"Mammām ir nepieciešama psiholoģiskā palīdzība – pēc diviem gadiem viņas joprojām nav atguvušās,"* atzīmē kāda māte no fokusgrupas. Psiholoģiskais atbalsts ir svarīgs gan bērniem, gan vecākiem, lai veiksmīgi pārvarētu pārejas periodu un pielāgotos jaunajai dzīves situācijai.

Turklāt daudziem vecākiem nav vai ir ļoti ierobežotas iespējas nodrošināt saviem bērniem lietderīgas nodarbošanās vasaras brīvlaikā. Kā norāda kāda respondente: *"Lielākais jautājums ir, ar ko nodarbināt bērnus vasarā, lai bērns atrastu draugus. Aktuāls ir jautājums par vasaras nodarbībām bērniem, lai viņi nesēdētu mājās."*

3.2.4. DROŠĪBAS SAJŪTA UN SABIEDRĪBAS ATTIEKSME

Šajās jomās netiek apkopotī nekādi kvantitatīvie dati. Aptaujas un fokusgrupu dalībnieki tika lūgti novērtēt savu drošības sajūtu Latvijā un Latvijas iedzīvotāju attieksmi. 47% aptaujas respondentu teica, ka Latvijā viņi jūtas droši un nekad nav izjutuši apdraudējumu savas piederības Ukrainai dēļ. **Tomēr gandrīz puse vismaz reizi ir sajutuši apdraudējumu** – 30% atbildēja, ka nav jutušies droši vairākas reizes, un 14% nav jutušies droši vienu reizi.

Jautāti, vai kādreiz ir izjutuši negatīvu attieksmi savas pilsonības/nacionalitātes dēļ, 41% respondentu norādīja, ka saskārušies ar negatīvu attieksmi sabiedriskās vietās, piemēram, uz ielas un transportā, 25% – mājokļa meklējumos un 23% – sociālajos medijos. Mazāks, bet vērā ņemams respondentu skaits norāda, ka ir piedzīvojuši negatīvu attieksmi darba meklējumos (8%), saskarē ar valsts vai pašvaldību iestādēm (9%), skolās (8%), bērnudārzos (1%) vai no darba devējiem (3%). Uz jautājumu, vai ziņoja par piedzīvoto negatīvu attieksmi, 82% atbildēja noliedzoši. Galvenie iemesli, kāpēc nevērās policijā: jo domāja, ka tas tāpat neko nemainīs (47%), nezināja, kur vērsties (12%), neuzticība tiesībsargājošajām un valsts varas iestādēm (2%) un citi iemesli (16%). Savukārt no tiem, kas ziņoja, 5% vērsās policijā, 4% dalījās ar savu pieredzi sociālajos medijos, 3% sūdzējās pašvaldības vai valsts iestādēs, un 1% vērsās pie NVO.

Kā vienu no galvenajiem iemesliem, kāpēc viņi nejūtas droši Latvijā, ukraiņi minēja daļas krievvalodīgo attieksmi pret Ukrainu un ukraiņiem. Kā norādīja viens respondents, *"visu negatīvismu, ar ko saskaros Latvijā, rada tie vietējie krievi, kuri atbalsta karu manā valstī."* Šī problēma ir arī skolās. Kā uzsvēra kāds respondents, *"Saziņas valoda paliek krievu, un vietējie bērni, kuri var runāt krieviski, pārsvarā nāk no prokrieviskām ģimenēm."*

Fokusgrupās tika aprakstītas dažādas situācijas. Gandrīz visas pirmās fokusgrupas dalībnieces pieminēja, ka ir izjutušas naidīgu attieksmi. Kāda dalībniiece piedzīvoja nicinošu attieksmi darbā, kad kāds latviešu vīrietis nicīgi komentēja viņas nēsāto zīmīti "Es mācos" ar Ukrainas karodziņu. Pēc incidenta, darba devējs lūdza zīmīti nenēsāt.

Tāpat tika pieminētas piezīmes no vietējiem kolēģiem: "Jūsu dēļ mums jāmaksā lielāki nodokļi". Kāda dalībniece dalījās ar šādu novērojumu: "Vietējie iedzīvotāji netic, ka ir ukraiņi, kuri strādā, maksā nodokļus un neko no valsts nesaņem."

Daļa ukraiņu Latvijā nekad nav izjutuši naidīgu attieksmi: "Es nekur nerunāju ukraiņiski, nekad neesmu izjutusi naidīgu attieksmi pret sevi. Ja tāda ir, tā ir pamatota [paši ukraiņi vainīgi]." Cita šīs pašas fokusgrupas dalībniece piedzīvojusi sabiedriskās vietās aizskarošus izteicienus no krievvalodīgajiem: "sabraukuši te", noniecinoši izteikumi par Ukrainas prezidentu un ka ukraiņi paši vainīgi, ka ir karš. Viņa arī pārliecināta, ka skolā klases biedra mamma mēģina noskaņot savu bērnu un citus vecākus pret viņas bērnu.

Trešajā fokusgrupās dalībniece ir ziņojusi par konfliktiem starp krievu un ukraiņu bērniem gan skolā, gan sabiedriskās vietās. Skolas administrācija un skolotāji šādas situācijas nav risinājuši. Ir bijušas situācijas, kad citi bērni nievājoši reaģējuši uz Ukrainas bērnu psihoemocionālā satricinājuma sekām. Skolas administrācija tāpat nereaģēja uz šiem gadījumiem.

Arī dalībniece no Latgales norādīja, ka pēdējā laikā [Krāslavā] izteikti parādījusies naidīga attieksme sabiedriskās vietās. Viņa nav vērsusies policijā, jo nav iespējams pierādīt konkrētus gadījumus. Cita fokusgrupas dalībniece dalījās ar labās prakses piemēru: "Varakļānos policija ieradās pie ukraiņiem [izmitināšanas centrā] un lūdza ziņot par naidīgas attieksmes gadījumiem."

Kāda sieviete dalījās ar satraucošu pieredzi par negatīvu attieksmi Latvijas veselības aprūpes sektorā: "No personīgās pieredzes varu teikt, ka ārsti var būt agresīvi, ja nerunā latviski. Piemēram, kad es dzemdēju dvīņus, ārsts man deva anestēziju, viņš padzina manu vīru, un kad mēs jautājām, vai viņš var runāt angļiski vai krieviski, viņš sāka reaģēt ļoti agresīvi. Es jutos aizskarta, baidījies no viņa, lūdzu viņu nerunāt ar mani agresīvi, un sāku raudāt." Cits cilvēks minēja grūtības iegūt zāles: "Visgrūtāk man bija ar medicīnas pakalpojumiem. Man ir specifiska slimība un vajadzēja steidzamas zāles, bet nevarēju tikt pie imunologa. Man nācās doties uz Ukrainu pēc zālēm, jo šeit tās nevarēju saņemt. Mans imunologs pastāvīgi atgādina, ka es esmu no Ukrainas un kāpēc es strādāju vai nestrādāju. Vai arī, ka es strādāju sliktā darbā, tas mani aizvairo. Ārsts runā latviski, lai gan zina, ka es to nesaprotu."

Tika minēti arī gadījumi par valsts darbinieku un sociālo darbinieku negatīvu attieksmi. Daži valsts darbinieki izturoties tā, "it kā palīdzība ukraiņiem tiktu sniegta no viņu pašu kabatas". "Cilvēki, kas strādā tādās iestādēs, ir noguruši no ukraiņiem, kuriem nepieciešams atbalsts. Tāpēc dažreiz jūs pat nevēlaties ar viņiem sazināties," dalījās kāds pētījuma dalībnieks. Tomēr lielākoties cilvēkiem ir pozitīva pieredze: "Ventspilī, kur pašvaldībā ir pārstāvis, kurš pats ir no Ukrainas. Cilvēki saka: 'Sajūta kā mājās'."

3.2.5. LATVIEŠU VALODAS APGUVE UN SABIEDRĪBAS INTEGRĀCIJA

Uzsāka valsts un Rīgas pašvaldības finansētās latviešu valodas mācības

9556

Sekmīgi pabeidza mācības

6977

Oficiālo valsts valodas pārbaudi sekmīgi nokārtoja

2066

Kā jau minēts sadaļās par Ukrainas civiliedzīvotāju vērtējumu pieejai nodarbinātībai un izglītībai, izvirzītās latviešu valodas prasmes prasības kopā ar šo prasmju trūkumu, tiek minētas kā būtiskākie šķēršļi Ukrainas civiliedzīvotāju veiksmīgai integrācijai šajās jomās un Latvijas sabiedrībā kopumā.

Bērni, īpaši skolas vecumā, saskaras ar ievērojamām grūtībām latviešu valodas apguvē. Viņiem nav paredzēta iespēja apmeklēt publiski finansētas ārpusskolas latviešu valodas mācības, jo tās ir paredzētas personām no 18 gadu vecuma. Savukārt skolās skolotāji bieži seko parastajai mācību programmai un nesniedz papildus valodas atbalstu, kas būtiski ierobežo bērnu iespējas apgūt akadēmisko mācību vielu un veidot saskarsmi ar vienaudžiem. Kā norādīja viens aptaujas respondents, *"Mācīties valodu bērniem, īpaši vecākiem skolas vecuma bērniem, ir neiespējami. Skolā skolotājs nepievērš papildus uzmanību, bet seko parastajai programmai."* Vecāki arī norādīja uz latviešu valodas kursu nepieciešamību bērniem pirms skolas gaitu uzsākšanas.

Savukārt pieaugušajiem latviešu valodas prasmju trūkums būtiski ietekmē nodarbinātības iespējas Latvijā. Daudzi respondenti atzīmēja tieši latviešu valodas zināšanu trūkumu kā galveno šķērslī, lai atrastu piemērotu darbu, kas atbilstu viņu kvalifikācijai un pieredzei. Tas savukārt kavē viņu iespējas nodrošināt stabilus ienākumus un uzlabot dzīves apstākļus.

Dati par latviešu valodas apguvi (SIF) tika apkopoti kumulatīvā veidā: 2023. gadā **6049** (vecumā 18+) Ukrainas civiliedzīvotāji apmeklēja latviešu valodas mācības. Kopā 2022. un 2023. gadā kursu dalībnieku skaits bija **9 556**, bet pabeigušo 6 973 jeb **72%**.

2023. gadā **gandrīz puse** (44% jeb 8152 vecuma grupā 18+) Ukrainas civiliedzīvotāju apmeklēja **kultūrorientācijas kursus**.

Vēl ir zināms, ka 2023. gadā NVA latviešu valodas organizētajās mācībās piedalījās 411 dalībnieks no Ukrainas civiliedzīvotāju vidus. Taču nav tāda reģistra, kur tiktu uzskaitīti visi Ukrainas civiliedzīvotāji, kas apmeklējuši valsts un pašvaldību finansētās latviešu valodas mācības.

Kā atzina aptaujas un fokusgrupu dalībnieki, ir diezgan daudz iespēju apmeklēt valsts/pašvaldības finansētas latviešu valodas mācības. Taču arī valodas apguves jomā nākas saskarties ar dažādiem šķēršļiem:

- lielai daļai Ukrainas civiliedzīvotāju nākas apvienot valodas mācības ar pilna laika darbu un ģimenes pienākumiem. Kā rezumēja viens respondents, *"Latviešu valodas kursi ir bez maksas, bet, lai tos apmeklētu, tev jābūt bez darba, bet bez darba Latvijā nav iespējams izdzīvot."* Savukārt mamma, kas viena audzina bērnu, saka paldies kursu organizētājiem *"Liels paldies kursu organizatoriem, kas ierīkoja bērnu stūrīti, kur bērniem spēlēties, kamēr notiek nodarbības. Es nebūtu varējusi mācīties, jo man nav kam atstāt bērnu."*
- iespēju trūkums praktizēt valodu ārpus valodas kursiem ir vēl viens būtisks šķērslis veiksmīgai valodas apguvei. Kā risinājums tika minēts bezmaksas sarunu klubu veidošana, kuros varētu rast drosmi runāt latviešu valodā. Kā teica viens respondents, *"Vajadzīgi bezmaksas sarunu klubi, lai rastos drosmē runāt latviešu valodā, ne tikai iziet kursus. Lai būtu stimulēti neaizmirst to, ko esi apguvis, ir nepieciešams kaut kas vairāk par kursiem, vajadzīgi sarunu klubi."*
- nepietiekama valodas kursu kvalitāte un efektivitāte. Tika minēts, ka atsevišķu mācību metodoloģija neatbilst mūsdienīgai svešvalodas mācīšanās metodoloģijai. Kāda respondente bija īpaši neapmierināta ar NVA organizētajiem kursiem: *"Neejiet uz Nodarbinātības valsts aģentūras valodas kursiem! Es mēģināju trīs reizes: pirmajam pasniedzējam bija "pofig", otrā aizgāja pēc nedēļas, trešā nesaprata krievu valodu, neko nevarēja paskaidrot."*
- izmantoto mācību materiālu nepiemērotība un neatbilstība
- ilgi pārtraukumi starp dažāda līmeņa mācībām

Kādas fokusgrupas dalībnieces teiktais labi ilustrē gandrīz visus minētos šķēršļus kopā: *"Vairākkārt sāku mācīties kursus, beigās vienus pabeidzu. Bet mācīties nebija viegli – Medņevā visi bijām vienā istabā, bērni slimoja. Valodu neizmantoju – ar cilvēkiem nesarunājos, jo cilvēki laukos aizņemti. Šeit [Liepāja] ir iespēja sarunāties, bet ļoti grūti saprast – citāds dialekts. Latviešu valodasursos daudz materiāla, kas nav relevantas. Motivācija ir, bet tomēr saprotu, ka tādā līmenī, lai varētu strādāt savu augsti kvalificēto darbu, vairs neiemācīšos."*

Savukārt **oficiālo valsts valodas prasmes pārbaudi Ukrainas civiliedzīvotāji ir kārtojuši 3062 reizes** (no 2022. gada līdz 2024. gada 1. jūlijam).

Dati nav pieejami par unikālajām personām, bet norāda reizes, cik Ukrainas civiliedzīvotāji ir kārtojuši valodas pārbaudes (tādējādi kopējā skaitā var būt vienas personas vairāki mēģināji nokārtot pārbaudi). Tāpat nav pieejami dati, cik no pārbaudes kārtojušajiem bija apguvuši latviešu valodu publiski finansētajās mācībās. Tāpēc nav iespējams noteikt, kāda daļa no tiem, kas mācījušies publiski finansētās latviešu valodas mācībās, ir kārtojuši valodas pārbaudes un kāds bijis šo personu rezultāts. Taču arī no absolūtajiem skaitļiem ir redzams, ka valodas pārbaudes veic noteikti mazāk kā puse (3062) no 2022. un 2023. gada publiski finansēto latviešu valodas mācības pabeigušo (6 973),

Visvairāk ir kārtotas pamata valodas prasmes pārbaudes **A1 un A2** (27% un 34,6%), B (1+2) 5,4% un augstāko līmeni C (1, 2) tikai 0,7%.

Šobrīd vēl salīdzinoši maz ir personu, kas kārto pārbaudes vidējā un augstākajā valodas līmenī, kuri ir nepieciešami, lai Latvijā varētu strādāt augsti kvalificētu darbu.

Pārbaudes veiksmīgi nokārtojušo proporcija sarūk ik gadu: 2022.gadā pārbaudi **nokārtoja 86,4%**, 2023.gadā – **62,1%**, bet 2024. gadā – tikai **52,6%**.

Šobrīd no valodas pārbaudes nenokārtojušo skaita nav iespējams izdarīt tiešus secinājumus par valsts un pašvaldību finansēto kursu kvalitāti, jo pārbaudi kārto arī personas, kas mācās par saviem līdzekļiem. Taču pieaugošā nenokārtojušo proporcija liecina, ka gandrīz puse nav sagatavoti attiecīgā līmeņa valodas pārbaudei.

No visiem pārbaudi kārtojušajiem **79% bija sievietes un 21% vīrieši** (kas ir līdzīga oficiāli reģistrēto darba meklētāju proporcija pēc dzimuma). Visvairāk valodas prasmes **kārtoja Rīgā 53%**, Daugavpilī 5,5%, Jelgavā, Rēzeknē un Liepājā virs 4%. Pēc nodarbinātības vislielākā daļa pārbaudi kārtojušo bija bezdarbnieki 18,9%, skolotāji 5,7%, ārsti 5%.

Salīdzinot oficiālos statistikas datus ar aptaujas dalībnieku sniegto informāciju redzam zināmu atbilstību: 59% dalībnieki savas latviešu valodas zināšanas novērtēja kā iesācēja līmeni, 8% uzskatīja, ka zina vidēji, bet 1% – labi, 29% aptaujāto norādīja, ka latviešu valodu neprot, bet 3% nesniedza atbildi.

Papildus valodas nodarbībām, ir daļa Latvijā dzīvojošo ukraiņu, kas aktīvi meklē iespējas, kā pavadīt brīvo laiku un integrēties vietējā sabiedrībā. Dalībniece, kura piedalījās otrajā fokusgrupā, pastāvīgi organizē dažādus izbraucienus un muzeju apmeklējumus, lai senioriem parādītu Latviju un iesaistītu viņus sabiedriskajā dzīvē. Dalībnieces no Latgales uzsver, ka viņu reģionā trūkst tādu iespēju kā Rīgā, tāpēc ļoti priecātos par ekskursijām, arī pa Latgali. Tāpat viņas norāda, ka būtu vērtīgi organizēt integrācijas lekcijas un citas noderīgas nodarbības, lai kļūtu tuvāki savai jaunajai dzimtenei.

Intervijā ar Rīgā dzīvojošu ukraiņi tika norādīts, ka lielākā daļa aktivitāšu un pasākumu ir vērsti uz mammām ar bērniem un mazturīgiem bēgļiem. Tomēr ir nepieciešams organizēt arī aktivitātes jauniešiem un vīriešiem, lai nodrošinātu, ka visi ukraiņi, neatkarīgi no vecuma un dzimuma, varētu pilnvērtīgi iesaistīties sabiedrībā un justies piederīgi.

3.3. SECINĀJUMI

Kā liecina šobrīd pieejamie dati, daļa Ukrainas civiliedzīvotāji izmanto tiem noteiktās tiesības saņemt tiem paredzēto valsts un pašvaldības atbalstu un pakalpojumus. Tomēr datu nepilnības dēļ ir grūti secināt, vai tiek aptverts visu personu loks, kam attiecīgais atbalsts un pakalpojumi būtu nepieciešami. Tāpat pietrūkst datu, lai pilnībā izvērtētu sniegtā atbalsta pietiekamību. Taču aptaujā un fokusgrupās sniegtās atbildes liek secināt, ka ne vienmēr atbalsts ir pietiekams vai mērķtiecīgs, īpaši attiecībā uz mazāk aizsargātām grupām.

Analizējot grūtības, ar kādām saskaras Ukrainas civiliedzīvotāji Latvijā, varam secināt, ka daudzās jomās ar tādām pašām grūtībām saskaras arī citi Latvijas iedzīvotāji. It sevišķi tas ir novērojams attiecībā uz veselības aprūpes sistēmas nepieejamību, nepietiekamu sociālo atbalstu mazāk aizsargātām grupām vai mazākām iespējām atrast darbu tad, ja cilvēks dzīvo tālāk no Rīgas vai mazpilsētās.

Taču vairākas problēmas ir specifiskas tieši Ukrainas civiliedzīvotājiem (un zināmā mērā citiem trešās valsts pilsoņiem, kas nupat pārcēlušies uz dzīvi Latvijā). No šīm problēmām vissvarīgākās:

- 1) atbalsta trūkums bērniem, iesaistoties Latvijas izglītības sistēmā. Vislielākais atbalsta trūkums ir tieši latviešu valodas apguves nodrošināšanā, kas savukārt kavē mācību vielas apguvi un socializācijas iespējas ar vienaudžiem;
- 2) augstās latviešu valodas prasmes prasības kvalificētās un augsti kvalificētās profesijās liek ukraiņiem uzņemties viszemākās kvalifikācijas darbus vai pat iesaistīties nelegālā nodarbinātībā, kas savukārt būtiski ietekmē viņu ienākumu un sociālo garantiju līmeni;
- 3) grūtības veikt ārpus Latvijas iegūtās kvalifikācijas atzīšanu Latvijā;
- 4) negatīvas attieksmes un diskriminācijas gadījumi mājokļu tirgū, nodarbinātībā, veselības aprūpē, kā arī sadzīvē, sevišķi no krieviski runājošajiem Latvijas iedzīvotājiem;
- 5) zināšanu/informācijas trūkums ukraiņu vai krievu valodās par to, kā risināt ar valsts un pašvaldību pakalpojumiem saistītus jautājumus, it sevišķi tiem, kas skar sociālo palīdzību;
- 6) lielas neskaidrības un nedrošība par savu statusu Latvijā, proti, ukraiņi nezina, cik ilgi varēs uzturēties Latvijā.

IV LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU APTAUJA

Aptauju veica Pētījumu centrs SKDS, aptaujājot Latvijas pastāvīgos iedzīvotājus vecumā no 18 līdz 75 gadiem. Plānotais izlases apjoms bija 1000 respondenti, bet sasniegtais izlases apjoms – 1005 respondenti. Izlase tika veidota, izmantojot kvotu izlases metodi, un dati tika svērti atbilstoši LR IeM PMLP Iedzīvotāju reģistra datiem uz 24.01.2024. Aptaujas dalībnieki bija Pētījumu centra SKDS WEB paneļa dalībnieki, un aptauja tika veikta ar interneta aptaujas metodi (CAWI). Aptauja aptvēra visu Latvijas teritoriju un tika veikta no 24.04.2024. līdz 29.04.2024.

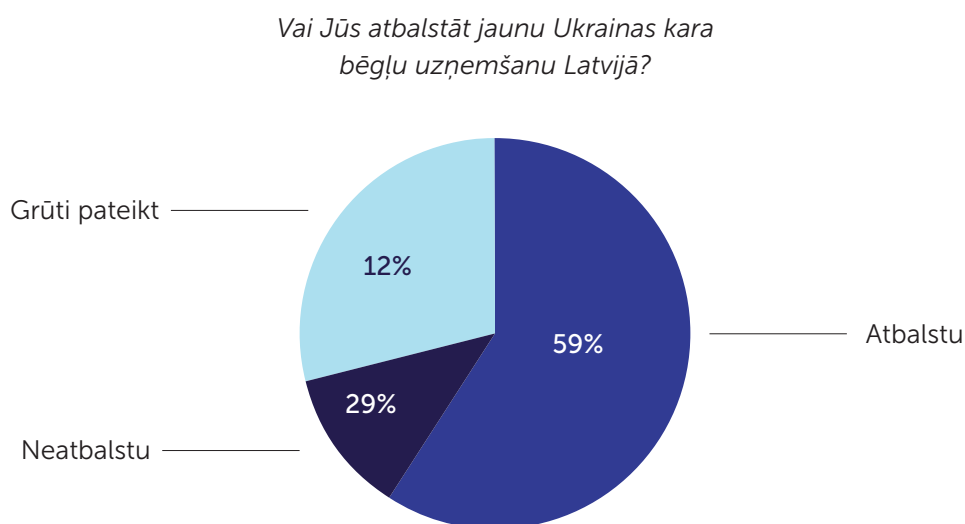
4.1. ATBALSTS UKRAINAS BĒGĻIEM LATVIJĀ

Balstoties uz Latvijas iedzīvotāju aptauju, var secināt, ka kopumā Latvijas sabiedrība ir gatava vēl vairāk Ukrainas bēgļu uzņemšanai. Vairāk nekā puse (59%) Latvijas sabiedrības atbalsta jaunu Ukrainas kara bēgļu uzņemšanu Latvijā (Grafiks Nr.1). Savukārt, īpatsvars tiem respondentiem, kuri neatbalsta jaunu Ukrainas kara bēgļu uzņemšanu Latvijā, ir 29%, un tiem, kam ir grūti atbildēt uz šo jautājumu – 12%.

Vairākās sabiedrības grupās atbalsts jaunu kara bēgļu uzņemšanai ir ievērojami lielāks. Starp jauniešiem 18–24 gadu vecumā 81% atbalsta; tāpat 84% skolēnu un studentu atbalsta jaunu bēgļu uzņemšanu. Vēl viens faktors, kas nosaka lielāku atbalstu jaunu Ukrainas bēgļu uzņemšanai ir ienākumu līmenis: 72% cilvēku ar augstiem ienākumiem atbalsta bēgļu uzņemšanu, kas ir daudz vairāk nekā sabiedrībā kopumā. No cilvēkiem, kuru sarunvaloda ģimenē ir latviešu valoda, 71% atbalsta šo iniciatīvu.

Izteikti mazāks atbalsts jaunu kara bēgļu uzņemšanai novērojams starp cilvēkiem, kuri ģimenē runā krieviski (tikai 39% atbalsta), respondentiem bez Latvijas Republikas pilsonības (37%) un cilvēkiem ar zemiem ienākumiem (42%),

Neskatoties uz to, Latvijas sabiedrībā vidēji tomēr vairāk kā puse atbalsta jaunu Ukrainas kara bēgļu uzņemšanu Latvijā.

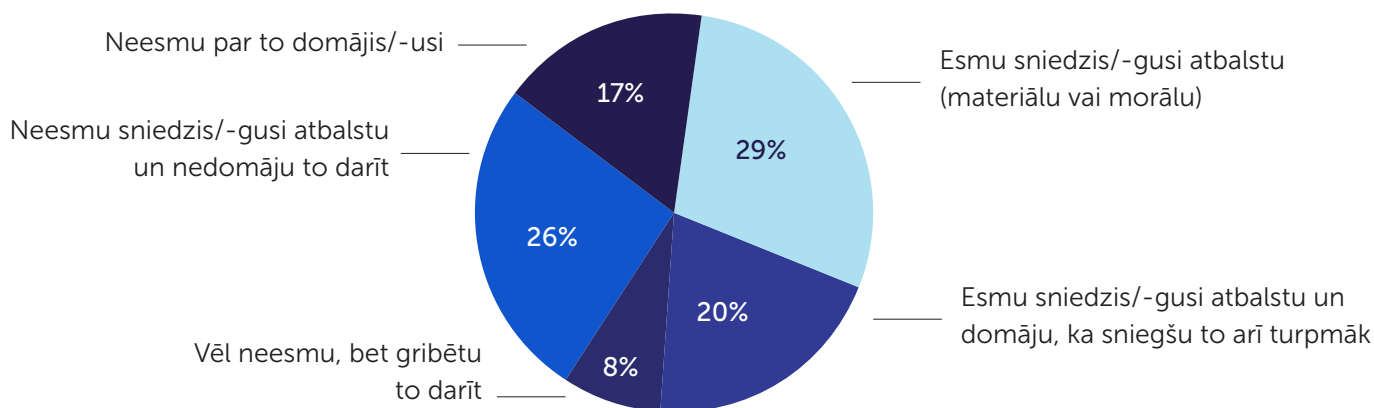

Izzinot respondentu pieredzi atbalsta sniegšanā Ukrainai vai Ukrainas bēgļiem, var novērot pozitīvu iezīmi: gandrīz puse Latvijas sabiedrības ir sniegusi atbalstu ukraiņiem. Vēl ievērojama daļa vēlētos šādu atbalstu sniegt (Grafiks Nr.2).

Atbalstu biežāk ir snieguši cilvēki ar augstiem ienākumiem un tie, kuri ģimenēs runā latviešu valodā.

Ceturtdaļa jeb 25% visu Latvijas iedzīvotāju nav snieguši atbalstu Ukrainai vai tās bēgļiem un neplāno to darīt, kamēr 17% nav par šo jautājumu domājuši. Šie īpatsvari ir augstāki cilvēkiem bez Latvijas pilsonības un ar krievu valodu kā ģimenes sarunvalodu.

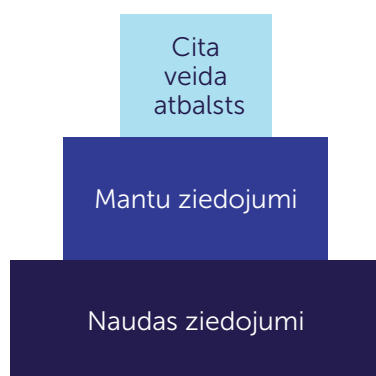
Vai Jūs kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā esat sniedzis/-gusi atbalstu Ukrainai un/ vai Ukrainas bēgļiem?

Tiem respondentiem, kuri atbildēja, ka ir snieguši atbalstu Ukrainai vai Ukrainas bēgļiem, aptaujā tika piedāvāts norādīt, kāds tieši atbalsts tas bijis. Visbiežāk minētā atbalsta forma bija naudas ziedojumi; aptuveni 70% minēja, ka ir ziedojuši naudu Ukrainai vai Ukrainas bēgļiem Latvijā (Attēls 1). Tālāk sekoja mantu ziedojumi (apģērbs, mēbeles, higiēnas preces, pārtika, pirmās nepieciešamības preces, mācību materiāli u.c.) – aptuveni 40% norādīja, ka ir ziedojuši mantas.

Citas, retāk pieminētas, atbalsta formas bija šādas:

- morālais atbalsts (runāšanās ar ukraiņiem, emocionāla atbalstīšana, palīdzība ar ikdienas lietām, palīdzība aizpildīt dokumentus, mājokļa meklēšana, juridiska palīdzība),
- brīvprātīgais darbs un aktīvisms (brīvprātīgs darbs NVO, brīvprātīga latviešu valodas mācīšana, dalība atbalsta mītiņos un pasākumos, aktīvisms un informācijas izplatīšana sociālajos tīklos, sveču liešana, tīklu pīšana, zeķu adīšana),
- ukraiņu izmitināšana savos īpašumos,
- humanitārā palīdzība (preču nogādāšana uz Ukrainu, bēgļu transportēšana uz Latviju, transporta nodrošināšana).

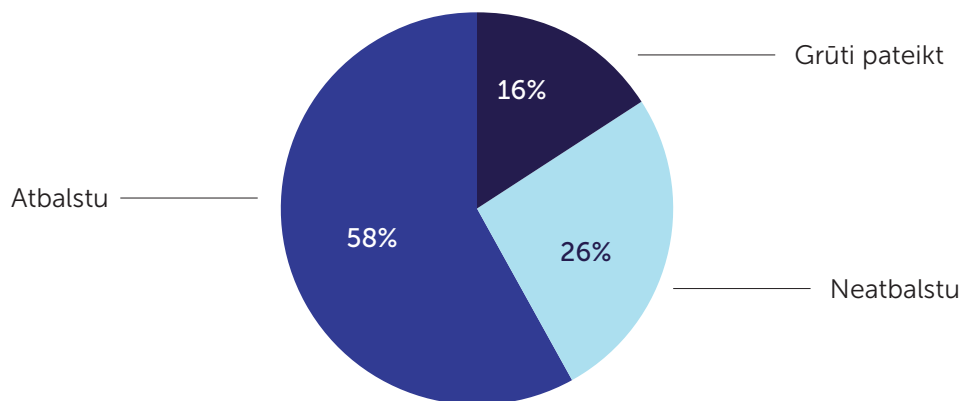

Glūži kā ar atbalstu jaunu Ukrainas bēgļu uzņemšanai, nedaudz vairāk kā puse Latvijas sabiedrības atbalsta ukraiņu palikšanu Latvijā ilgtermiņā. Jautājot respondentiem, kāda ir viņu attieksme pret ierosinājumu, ka Ukrainas bēgļi paliek dzīvot un strādāt Latvijā, 58% Latvijas iedzīvotāju atbildēja, ka viņi to atbalsta. Nedaudz vairāk kā ceturtdaļa jeb 27% respondentu šo ieceri neatbalsta, kamēr 16% nevar atbildēt uz jautājumu (Grafiks Nr.3).

Īpaši lielāks atbalsts tam, lai ukraiņi paliktu uz dzīvi Latvijā, ir starp jauniešiem (77% atbalsta). Zemāks atbalsts novērojams starp respondentiem bez Latvijas pilsonības (45% atbalsta) un cilvēkiem ar zemiem ienākumiem (43% atbalsta).

Latvijā ir diskusijas par darbaspēka trūkumu, līdz ar to ir izskanējis ierosinājums veicināt, lai Ukrainas bēgļi (t.i., Ukrainas iedzīvotāji, kuri Latvijā ir ieradušies pēc 24.02.2022) paliek dzīvot un strādāt Latvijā.

Kāda ir Jūsu attieksme pret šo ierosinājumu?

Papildus anketā tiem respondentiem, kuri neatbalsta Ukrainas bēgļu palikšanu un strādāšanu Latvijā vai izvēlējās atbildes variantu "grūti pateikt", tika uzdots atvērts jautājums par to, kāpēc, viņuprāt, ukraiņu palikšana Latvijā nebūtu vēlama.

Analizējot atbildes uz šo jautājumu, var novērot, ka iemesli starp respondentiem ir dažādi, taču visbiežāk tiek pieminēti ar naudu, ekonomiku saistītie argumenti. Proti, aptuveni 30% respondentu no tiem, kuri ietilpst šajā kategorijā, uzskata, ka Ukrainas bēgļiem nevajadzētu palikt Latvijā tādēļ, ka ukraiņi aizņems darba vietas, kas būtu tikušas Latvijas iedzīvotājiem, paaugstināsies bezdarbs vai pazemināsies algas, kopumā negatīvi ietekmējot Latvijas ekonomiku. Tāpat vairāki respondenti uzskata, ka ukraiņi aizņems vietas labākajās skolās un labākajos mājokļos, kas citādāk būtu tikuši Latvijas iedzīvotājiem.

Aptuveni 20% respondentu no tiem, kas neatbalsta vai šaubās par to, vai ukraiņiem vajadzētu palikt Latvijā, sniedza atbildes, kas saistītas ar netaisnības sajūtu ukraiņiem sniegtā valsts/ pašvaldības atbalsta dēļ. Šo respondentu atbildēs bieži varēja novērot izteiktu sajūtu, ka valsts un pašvaldības sniedz lielāku atbalstu Ukrainas bēgļiem nekā Latvijas iedzīvotājiem. Daudzi minēja, ka valstij ir vairāk jākoncentrējas uz tādas vides izveidošanu Latvijā, kas mudinātu aizbraukušos latviešus atgriezties, nevis jā rūpējas par Ukrainas bēgļiem. Papildus, bieži izskanēja doma, ka valstij ir jāpalīdz vietējiem iedzīvotājiem un jāattīsta ekonomiku, mazinot bezdarbu un palielinot algas, nevis jā tērē resursi uz atbalsta sniegšanu ukraiņiem.

Salīdzinoši bieži (15% gadījumu) atbildēs skanēja trauksme par to, ka mazināsies latviešu īpatsvars Latvijā un ka izplatīsies krievu valodas lietojums. Respondenti pauda bažas, ka, ja Ukrainas bēgļi paliks uz dzīvi Latvijā, tad tiks pazaudēts "latviskums", izplatīsies krievu valoda un ukraiņi nevēlēsies asimilēties vai integrēties.

Starp vairākiem respondentiem tika novērota sajūta, ka Ukrainas bēgļi necienot atbalstu, ko viņiem sniedz, un Latviju. Aptuveni 10% respondentu atbildes bija saistītas ar uzskatu, ka ukraiņi neciena Latviju, tās dabu, tās iedzīvotājus vai ka ukraiņi izturas rupji vai nepieklājīgi. Reizēm tika arī minēts viedoklis, ka Ukrainas bēgļi nav strādīgi – viņi nevēlas strādāt, bet gan dzīvot uz atbalsta, ko viņiem sniedz Latvijas valsts, vai arī saņemt atbalstu un pēc tam braukt tālāk uz citām valstīm. Mazāk izplatīta, bet līdzīga atbilde uz jautājumu, kādēļ nevajadzētu veicināt, lai Ukrainas bēgļi paliek dzīvot Latvijā, bija saistīta ar uzskatu, ka ukraiņu kultūra un mentalitāte ir radikāli atšķirīga no latviešiem – konkrētas atšķirības kultūrā vai attieksmē gan netika minētas.

Citi, retāk minēti, argumenti, kādēļ ukraiņiem nevajadzētu palikt uz dzīvi Latvijā, bija saistīti ar satraukumiem par pietuvošanos Krievijai: viedoklis, ka ukraiņi atbalsta Krieviju un dzīvo Krievijas informatīvajā telpā, uztraukums, ka agri vai vēl ukraiņi "piesliesies Krievijai", vai, ka ukraiņi pēc savas būtības ir slāvi vai krievi. Tomēr tika minēts arī pretējs viedoklis – ka nebūtu jāveicina ukraiņu palikšana Latvijā, lai ukraiņi neprovocētu Latvijā dzīvojošos krievvalodīgos iedzīvotājus un neveidotus konfliktus šo grupu starpā. Tāpat daži respondenti norāda uz izteikti

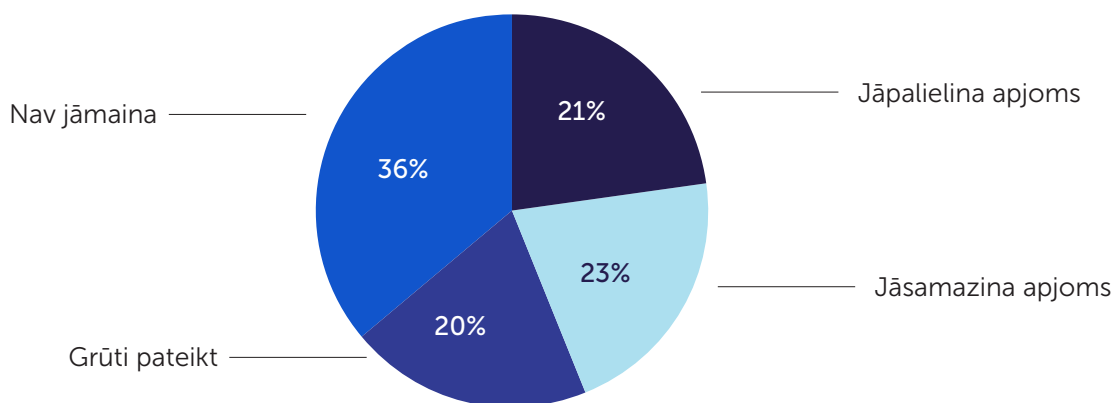
labvēlīgu attieksmi no valsts pret ukraiņiem, bet negatīvāku attieksmi pret Latvijas krievvalodīgajiem iedzīvotājiem.

Citi argumenti, kādēļ nebūtu jāveicina ukraiņu palikšana Latvijā, ir uzskats, ka ukraiņiem ir pienākums atjaunot savu valsti, proti, tā ir viņu atbildība atgriezties Ukrainā. Turklāt pāris respondenti norādīja uz pārlietu labvēlīgu attieksmi pret ukraiņiem salīdzinājumā ar citiem bēgļiem, kuri dzīvo Latvijā.

Respondentiem tika arī uzdots jautājums, vai valstij un pašvaldībām būtu jāmaina sniegtā atbalsta apjoms Ukrainas bēgļiem. 20% respondentu atbildēja, ka atbalsta apjoms jāpalielina, un 36% respondentu atbildēja, ka jāturpina sniegt atbalsts tādā pašā apmērā, kā tas ir pašlaik (Grafīks Nr.4). Tātad var spriest, ka vairāk kā puse respondentu ir pozitīvi noskaņoti par atbalsta sniegšanu Ukrainas bēgļiem vismaz tādā pašā apmērā, kādā tas ir pašreiz, ja ne vairāk. Nedaudz zem ceturtās daļas jeb 23% respondentu uzskata, ka sniegtais atbalsts jāsamazina, kamēr 20,2% nevarēja atbildēt uz šo jautājumu.

Atbalsta palielināšanas piekritēji biežāk ir jaunieši, vadītāji, cilvēki ar augstiem ienākumiem. Atbalsta samazināšanas piekritēji biežāk ir Latvijas nepilsoņi, krieviski runājošie iedzīvotāji un cilvēki ar zemiem ienākumiem.

Vai Jūsu skatījumā valstij/ pašvaldībām būtu jāmaina sniegtā atbalsta (piemēram bezmaksas latviešu valodas kursi, pārkvalifikācijas kursi, dažādi pabalsti u.c.) apjoms

Respondentiem, kuri atbildēja, ka jāsamazina sniegtais atbalsts Ukrainas bēgļiem, tika uzdots atvērts jautājums, kāpēc, viņuprāt, atbalsts jāsamazina. Pēc atbildēm var novērot, ka absolūts vairākums (aptuveni 80% no šīs kategorijas respondentiem) uzskata, ka jāsamazina ukraiņiem sniegtais valsts un pašvaldību atbalsts, jo valstij būtu jāpalīdz vietējiem iedzīvotājiem. Atbildēs ir novērojama netaisnības sajūta balstīta uzskatā, ka valsts vairāk atbalsta Ukrainas bēgļus nekā vietējos Latvijas iedzīvotājus. Daudzi respondenti piemin grūtības un problēmas, kas skar vietējos iedzīvotājus, piemēram, zemas algas, nepieejami un dārgi medicīnas pakalpojumi, mazi pabalsti ģimenēm, slikta infrastruktūra, ko, viņuprāt, valsts nerisina, tā vietā atbalstot Ukrainas bēgļus. Bieži vien respondenti savās atbildēs pieminēja, ka Latvijas ekonomiskais stāvoklis nav pietiekami labs, lai uzņemtu bēgļus, un to vajadzētu uzņemt bagātākām un attīstītākām Eiropas valstīm.

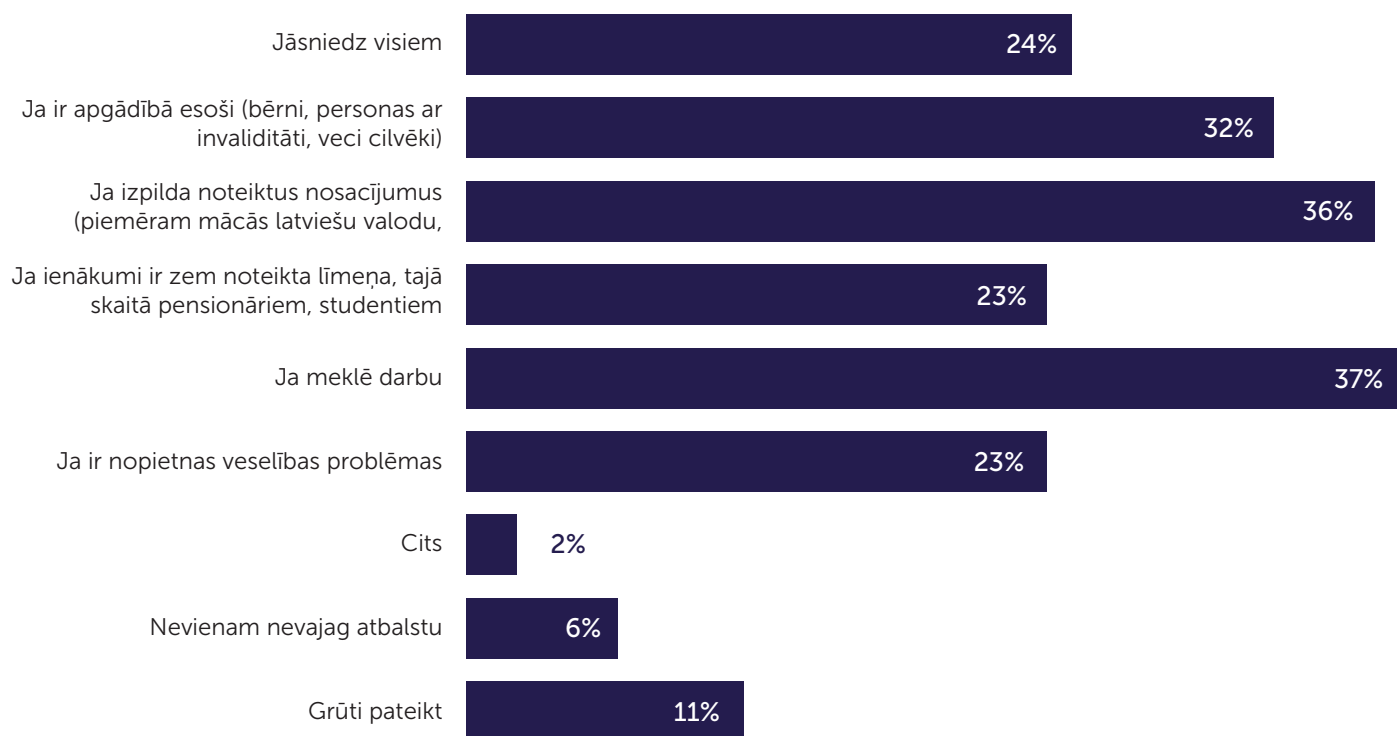
Mazāk populārs arguments, kādēļ jāsamazina Ukrainas bēgļiem sniegtais atbalsta apjoms, bija saistīts ar uzskatu, ka ukraiņiem vairāk nepienākas šis atbalsts, jo viņiem ir jāspēj pašiem sevi uzturēt, kā to dara Latvijas iedzīvotāji. Aptuveni 20% respondentu atbildēja, ka atbalsta apjoms jāsamazina, jo palīdzība tiek sniegta pārāk ilgu laiku, – ir laiks ukraiņiem pašiem strādāt. Turklāt vairāki respondenti minēja, ka atbalsta apjoms jāsamazina tā, lai ukraiņi būtu motivēti paši atrast darbu un sevi uzturēt, nevis dzīvot uz pabalstiem un uz "nodokļu maksātāju rēķina".

Citi, retāk minēti argumenti, kāpēc jāsamazina ukraiņiem sniegtais atbalsts bija uzskats, ka viņi izmanto iespēju saņemt palīdzību, kaut gan viņiem tā nav nepieciešama; viedoklis, ka pieprasījums pēc palīdzības nav tik liels; arguments, ka tad tiks veicināta viņu aizbraukšana no Latvijas (ko šie respondenti uztvēra kā pozitīvu iznākumu).

Jautājot respondentiem, vai, viņaprāt, valsts/ pašvaldību atbalsts būtu jāsniedz visiem Ukrainas bēgļiem vai būtu jāizvirza nosacījumi, tikai 24% atbildēja, ka atbalsts būtu jāsniedz visiem bēgļiem (Grafiks Nr.5). 37% uzskata, ka atbalsts pienākas tiem, kas meklē darbu, 36% atbildēja, ka pienākas atbalsts, ja izpilda noteiktus nosacījumus (piemēram, mācās latviešu valodu). 32% norādīja, ka jāatbalsta tie bēgļi, kuru apgādībā ir bērni, pensionāri, personas ar invaliditāti, un 23% uzskata, ka pienākas atbalsts tad, ja ienākumi ir zem noteikta līmeņa. 23% respondentu norādīja, ka pienākas atbalsts, ja ir nopietnas veselības problēmas, kamēr 2% uzskata, ka, lai saņemtu atbalstu, Ukrainas bēgļiem jāpilda citi nosacījumi. 11% respondentu nevarēja atbildēt uz jautājumu, kamēr 6% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka Ukrainas bēgļiem nebūtu jāsniedz nekāds atbalsts.

Īpatsvars respondentu, kas atbildēja, ka atbalsts būtu jāsniedz visiem Ukrainas bēgļiem, bija lielāks starp jauniešiem (39%). Būtiski, ka starp cilvēkiem, kas runā krieviski ģimenē, 17% uzskata, ka visiem Ukrainas bēgļiem būtu jāsniedz atbalsts. Šis īpatsvars ir tikai nedaudz zemāks, nekā sabiedrībā vidēji (24%), turklāt tikai 11% krieviski runājošo (salīdzinājumā ar 6% sabiedrībā vidēji) uzskata, ka nevienam Ukrainas bēglim nepienākas atbalsts.

*Vai valsts/ pašvaldību atbalsts (piemēram, bezmaksas latviešu valodas kursi, pārkvalifikācijas kursi, dažādi pabalsti u.c.) būtu jāsniedz visiem Ukrainas bēgļiem vai arī būtu jāizvirza kādi nosacījumi?
Ja jāizvirza, lūdzu, norādiet, kādi!*

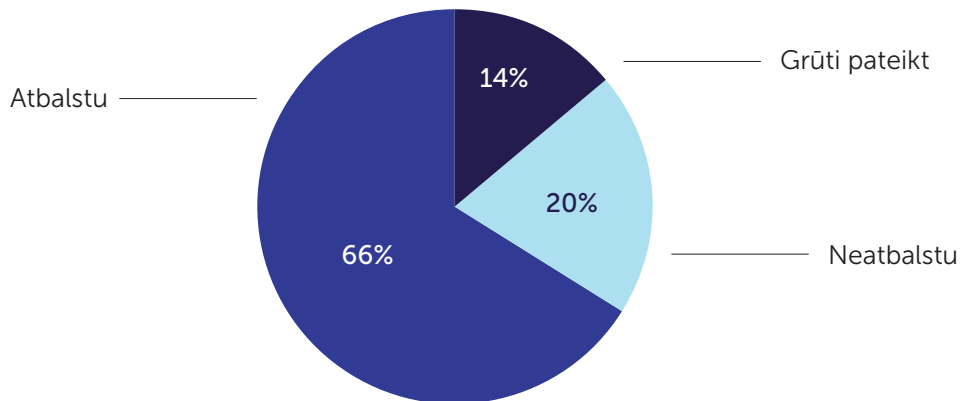

4.2. ATTIEKSME PRET IEROSINĀJUMU UKRAIŅIEM MĀCĪTIES LATVIEŠU VALODU

Kopumā Latvijas sabiedrībā valda uzskats, ka ukraiņiem, kuri dzīvo Latvijā, būtu jāzina latviešu valoda. Uzdodot respondentiem jautājumu, vai Ukrainas bēgļiem, kas vairāk kā gadu uzturas Latvijā, vajadzētu spēt sarunāties latviski, vairums respondentu (66%) atbildēja, ka atbalsta šādu ierosinājumu (Grafiks Nr. 6). Piektā daļa jeb 20% neuzskata, ka Ukrainas bēgļiem būtu jāspēj sarunāties latviski, dzīvojot Latvijā ilgāk nekā gadu, un 14% nevarēja atbildēt uz jautājumu.

Īpaši liels īpatsvars cilvēku, kuri uzskata, ka Ukrainas bēgļiem būtu jāspēj sarunāties latviski, ir starp jauniešiem (82%) un cilvēkiem, kuri ģimenē runā latviski (78%). Savukārt, lielāks īpatsvars respondentu, kuri atbildēja, ka viņi šo ierosinājumu neatbalsta, ir starp cilvēkiem, kas ģimenē runā krieviski (34%), un nepilsoniem (36%).

Laiku pa laikam ir vērojamas diskusijas par krievu valodas publisku lietošanu, pievēršot uzmanību arī Ukrainas bēgļiem. Kāda ir Jūsu attieksme pret prasību, ka Ukrainas bēgļiem, kuri uzturas Latvijā vismaz gadu, ir jāspēj sazināties latviešu valodā?

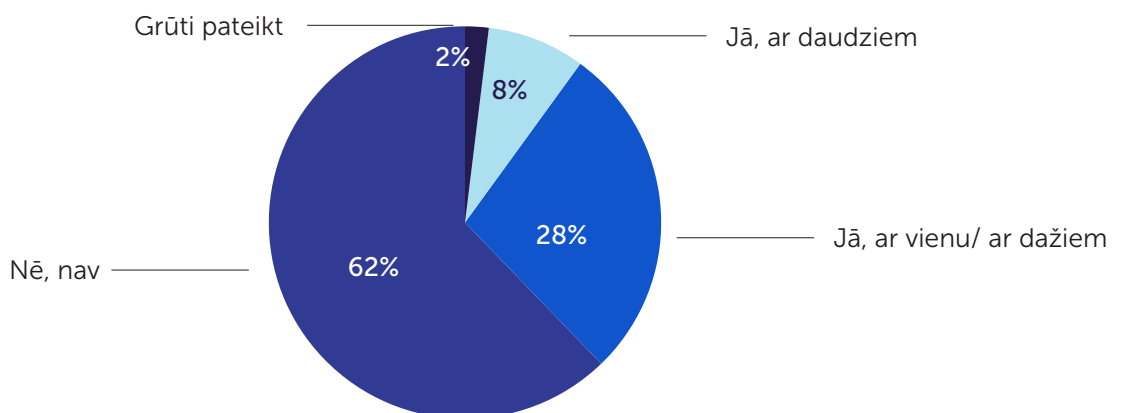

4.3. LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU SASKARSME AR UKRAINAS BĒGĻIEM

Pētot Latvijas iedzīvotāju saskarsmi ar Ukrainas bēgļiem, redzams, ka tikai 7% respondentu ir bijusi saskarsme ar daudziem Ukrainas bēgļiem, kamēr 28% ir bijusi saskarsme ar vienu vai dažiem ukraiņiem (Grafiks Nr.7). Kopā ņemot, 35% jeb nedaudz vairāk kā trešajai daļai respondentu ir bijusi kāda veida personiska saskarsme ar Ukrainas bēgļiem. Šis īpatsvars ir lielāks jauniešu vidū – gandrīz puse jeb 49% respondentu vecumā no 18–24 ir bijis kaut kāda veida kontakts ar Ukrainas bēgļiem.

Savukārt Latvijas sabiedrības vairākumam – 63% respondentu – nav bijusi nekāda saskarsme ar Ukrainas bēgļiem, kā arī 2% nevarēja atbildēt uz šo jautājumu.

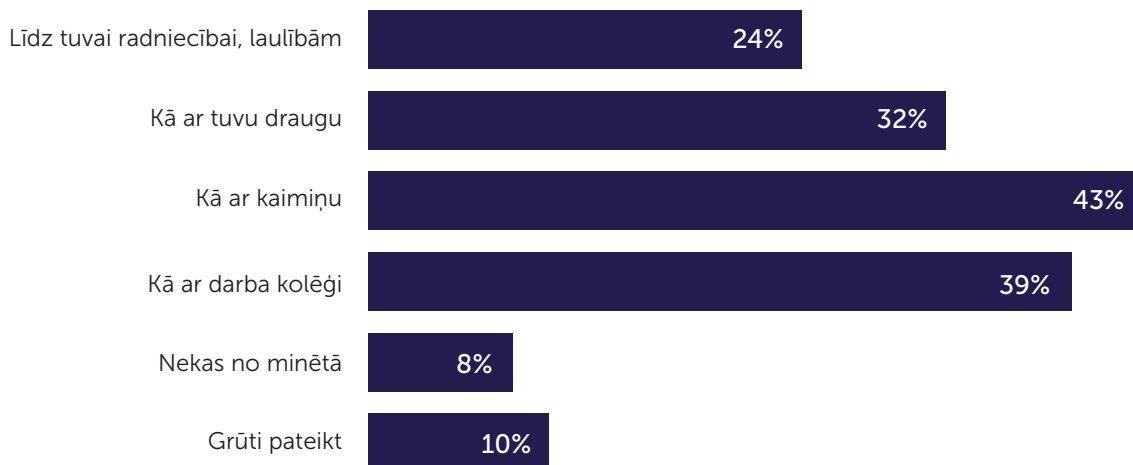
Vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jums ir bijusi nozīmīga personīga saskarsme ar Ukrainas bēgļiem (Jūs esat draudzējušies, ieturējuši maltītes, apmeklējuši kopīgus pasākumus, uzņēmuši viņus ciemos, gājuši pie viņiem ciemos u.tml.)?

Uzdodot jautājumu par to, kā respondenti būtu gatavi kontaktēties ar ukraiņiem, var novērot, ka visvairāk būtu ar mieru kontaktēties kā ar kaimiņu (43%) (Grafiks Nr.8). 39% būtu gatavi kontaktēties ar ukraiņiem kā ar darba kolēģi un 32% kā ar tuvu draugu. Savukārt 24% būtu gatavi būt tuvos rados vai precēties ar ukraiņiem. 10% nevarēja atbildēt uz jautājumu, un tikai 8% norādīja, ka nebūtu gatavi kontaktēties nevienā no minētajiem veidiem.

Starp jauniešiem ir novērojama lielāka gatavība kontaktēties ar ukraiņiem visos veidos: 59% būtu gatavi būt kaimiņos, 55% būtu ar mieru būt darba kolēģi, 40% – tuvi draugi, 45% – tuvos rados vai precēties. Nav novērojama būtiska atšķirība starp latviski un krieviski runājošiem cilvēkiem, lai gan interesanti, ka līdz tuvai radniecībai ir gatavi kontaktēties vairāk cilvēku, kuri ģimenē runā krieviski (32%), nekā tie, kuri runā latviski (20%).

Sakiet, lūdzu, kā Jūs būtu ar mieru kontaktēties ar ukraiņi?

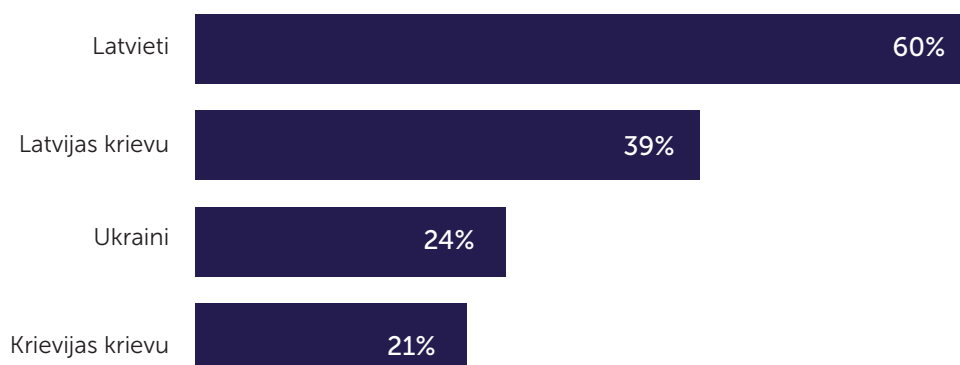

Salīdzinot respondentu atbildes par gatavību kontaktēties ar dažādām grupām līdz tuvai radniecībai vai laulībai, novērojamas dažādas tendences. Visvairāk respondenti ir gatavi kontaktēties līdz tuvai radniecībai ar latviešiem – 60%. 39% ir gatavi būt tuvā radniecībā ar Latvijas krieviem. Savukārt ar ukraiņiem līdz tuvai radniecībai kontaktēties ir gatavi tikai 24% un ar Krievijas krieviem 21% Latvijas iedzīvotāju.

Jaunieši ir gatavāki kontaktēties līdz tuvai radniecībai ar visām grupām: 88% ar latviešiem (salīdzinājumā ar 60% sabiedrībā vidēji), 48% ar Latvijas krieviem (salīdzinājumā ar 39% sabiedrībā vidēji), 45% ar ukraiņiem (salīdzinājumā ar 24% sabiedrībā vidēji) un 23% ar Krievijas krieviem (salīdzinājumā ar 21% sabiedrībā vidēji).

Tāpat daudzveidībai atvērtāki ir cilvēki ar augstāko izglītību.

Šajā sarakstā ir minētas dažādas iedzīvotāju grupas. Sakiet, lūdzu, kā Jūs būtu ar mieru kontaktēties ar ... (atbildes variants "līdz tuvai radniecībai, laulībām")

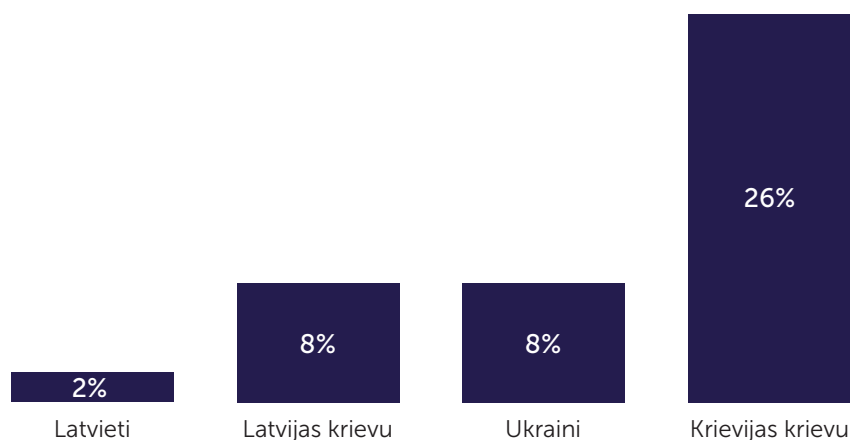
Kopumā attieksme pret radniecību ar ukraiņiem Latvijas sabiedrībā ir salīdzināma ar attieksmi pret Krievijas krieviem (skat. Tabula Nr.1) – latviešiem tā ir nedaudz pozitīvāka, Latvijas krieviem – nedaudz negatīvāka. Interesanti, ka šī aptauja izgaismoja to, ka krievi ir daudz gatavāki veidot ģimenes ar latviešiem (48%) nekā latvieši ar krieviem (23%).

TABULA NR.5. LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU DAŽĀDU GRUPU GATAVĪBA KONTAKTĒTIES LĪDZ TUVAI RADNIECĪBAI, LAULĪBĀM

	Latvieši	Latvijas krievi	Krievijas krievi	Ukraiņi
Sabiedrībā vidēji	60%	38%	21%	24%
Respondenti, kas ģimenē runā latviski	67%	23%	10%	20%
Respondenti, kas ģimenē runā krieviski	48%	65%	39%	30%
Nepilsoņi	41%	55%	36%	31%

Zināma daļa respondentu atbildēja, ka ar kādas grupas pārstāvjiem nebūtu gatavi kontaktēties pat kā ar kaimiņiem vai kolēģiem (Grafiks Nr.10). Tas atkarīgs, kura tieši grupa tika piesaukta. Tikai 2% respondentu nebūtu gatavi nekādā veidā kontaktēties ar latviešiem. 8% respondentu nebūtu gatavi kontaktēties ar Latvijas krieviem, arī ar ukraiņiem nebūtu gatavi kontaktēties 8%. Vislielākā pretestība respondentiem kontaktēties ir ar Krievijas krieviem – vairāk nekā ceturtdaļa (26%).

Šajā sarakstā ir minētas dažādas iedzīvotāju grupas. Sakiet, lūdzu, kā Jūs būtu ar mieru kontaktēties ar ... (atbildes variants "nekas no minētā")

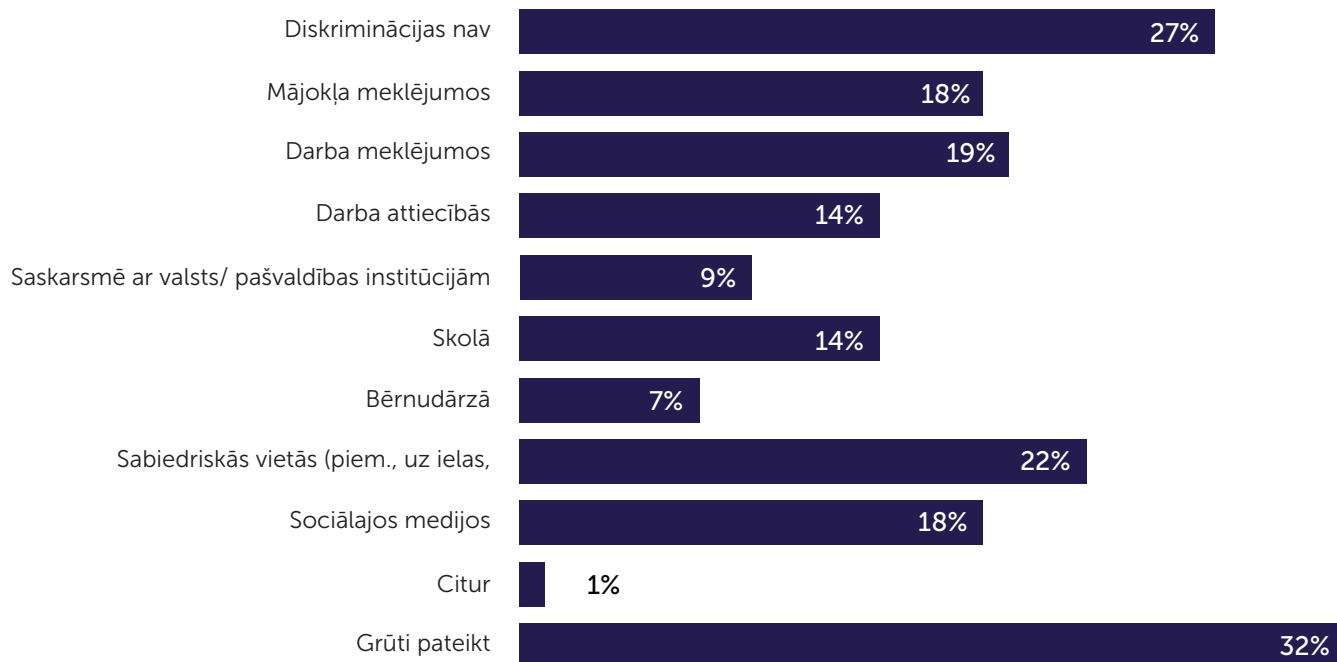

4.4. LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU IZPRATNE PAR TO, KĀ UKRAIŅI IEKĻĀVUŠIES LATVIJAS SABIEDRĪBĀ

Aptaujā tika arī uzdots jautājums par to, vai respondenti uzskata, ka Ukrainas bēgļi saskaras ar diskrimināciju, un, ja jā, tad kādās jomās. No atbildēm var secināt, ka nedaudz vairāk kā ceturtdaļa – 27% – uzskata, ka ukraiņi ar diskrimināciju nesaskaras (Grafiks 11). 22% uzskata, ka ukraiņi ar diskrimināciju saskaras sabiedriskās vietās, piemēram uz ielas vai sabiedriskajā transportā, kamēr 19% uzskata, ka ar diskrimināciju ukraiņi saskaras darba meklējumos. 18% sociālos medijus uzsver kā vietu, kur ukraiņi tiek diskriminēti, un gandrīz tikpat – 18% – uzskata, ka ar diskrimināciju viņi saskaras mājokļa meklējumos. Salīdzinoši retāk (14%) Latvijas iedzīvotāji pieņem, ka diskriminācija pastāv darba attiecībās, kamēr 14% – skolā. Nedaudz (9%) respondentu uzskata, ka Ukrainas bēgļi tiek diskriminēti saskarsmē ar valsts vai pašvaldības institūcijām, un vēl mazāk (7%) pieņem, ka ukraiņi tiek diskriminēti bērnudārzā. Gandrīz trešā daļa – 32% – nevarēja atbildēt uz jautājumu.

Var novērot izteiktu tendenci, ka gados jaunāki cilvēki vairāk domā, ka Ukrainas bēgļi saskaras ar diskrimināciju sociālajos medijos. Šādi priekšstati ir 39% no 18-24 gadus veciem jauniešiem (salīdzinājumā ar 18% sabiedrībā vidēji).

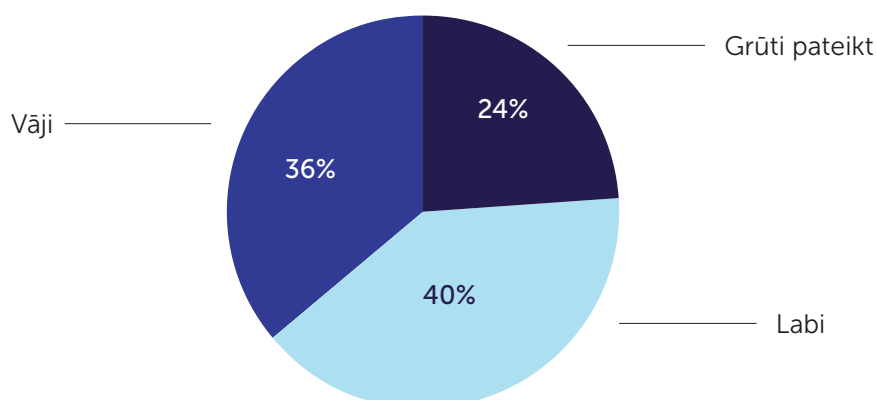
*Tiek izteikts viedoklis, ka Ukrainas bēgļi Latvijā saskaras ar diskrimināciju.
Kā domājat Jūs, un ja jā, tad kādās jomās?*

Uzdodot respondentiem jautājumu par to, cik, viņuprāt, labi Ukrainas bēgļi ir iekļāvušies Latvijas sabiedrībā, var novērot, ka aptuveni trešā daļa respondentu (39%) uzskata, ka Ukrainas bēgļi ir labi iekļāvušies, kamēr nedaudz mazāks ir to cilvēku īpatsvars, kas uzskata, ka viņi iekļāvušies vāji – 36%. Ceturtā daļa respondentu (25%) nevarēja uz jautājumu atbildēt (Grafiks Nr.11). Tātad kopumā Latvijas sabiedrība nav pārliecināta, vai Ukrainas bēgļi sekmīgi iekļāvušies Latvijas sabiedrībā.

No respondentiem jaunieši un tie, kas ģimenēs runā latviski, biežāk uzskata, ka Ukrainas bēgļi ir iekļāvušies sekmīgi. Savukārt krieviski runājošie respondenti stipri retāk uzskata, ka Ukrainas bēgļi ir labi iekļāvušies. Šādi pieņem tikai piektā daļa jeb 20% no Latvijas iedzīvotājiem, kuri ģimenēs runā krieviski.

*Kā Jūs domājat, cik labi vai vāji Ukrainas bēgļi ir iekļāvušies
Latvijas sabiedrībā?*

4.5. SECINĀJUMI PAR LATVIJAS SABIEDRĪBAS APTAUJAS REZULTĀTIEM

Latvijas sabiedrībai ir kopumā pozitīva attieksme pret Ukrainas bēgļiem: vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju (59%) atbalsta jaunu Ukrainas kara bēgļu uzņemšanu Latvijā. Īpaši augsts atbalsts ir starp jauniešiem un cilvēkiem ar augstiem ienākumiem. Tāpat 58% respondentu atbalsta Ukrainas bēgļu palikšanu dzīvot un strādāt Latvijā ilgtermiņā. Tiem, kuriem ir pretenzijas, šīs pretenzijas lielākoties saistītas ar bailēm par savām darba vietām, kā arī priekšstatu, ka ukraiņi saņem lielāku atbalstu nekā vietējie iedzīvotāji. Ģimenēs krieviski runājošajiem Latvijas iedzīvotājiem ir daudz biežāk raksturīga negatīva attieksme pret jaunu Ukrainas bēgļu uzņemšanu vai esošo bēgļu palikšanu uz dzīvi Latvijā.

Gandrīz 63% Latvijas iedzīvotāju nav bijusi nekāda saskarsme ar Ukrainas bēgļiem. Iespējams, tādēļ Latvijas sabiedrībai ir arī grūti spriest par to, vai Ukrainas bēgļi ir labi vai slikti iekļāvušies Latvijas sabiedrībā. 39% uzskata, ka Ukrainas bēgļi ir labi iekļāvušies, 36% – ka vāji. Tāpat Latvijas sabiedrībā nav vienprātības par to, kas jādara ar atbalstu Ukrainas bēgļiem. 36% respondentu uzskata, ka atbalsts Ukrainas bēgļiem būtu jāturpina sniegt tādā pašā apmērā, kā līdz šim, savukārt 23% uzskata, ka atbalsts būtu jāsamazina, 20% – ka jāpalielina.

V RĪCĪBPOLITIKAS IETEIKUMI

Latvijas valsts un sabiedrība sniedz apjomīgu atbalstu Ukrainas bēgļu uzņemšanai Latvijā, kas no viņu puses tiek augstu novērtēts. Valsts noteiktais atbalsts pamatojas uz Ukrainas civiliedzīvotājiem piemēroto pagaidu aizsardzības statusu, taču atšķirībā no pārējiem starptautiskās aizsardzības saņēmējiem Latvijā, viņu tiesības un arī pats atbalsts ir daudz plašāks. Tāpat arī sabiedrības attieksme pret Ukrainas bēgļiem un to integrāciju Latvijā ir pozitīvāka.

Neskatoties uz plašo atbalstu, šeit atbraukušajiem ukraiņiem nākas saskarties arī ar dažādiem izaicinājumiem, kas kavē viņu integrāciju Latvijas sabiedrībā. Vidējais Ukrainas bēglis nezina, cik ilgi drīkstēs uzturēties Latvijā, viņa latviešu valodas zināšanas parasti ir pašā zemākajā līmenī, viņš biežāk tiek diskriminēts vai saskaras ar sliktu attieksmi. Tāpat nevar rēķināties, ka ukrainim Latvijā jau būs izveidojies sociālo kontaktu loks, kas palīdzētu risināt ikdienas problēmas vai sniegs padomus saskarsmē ar valsts institūcijām un veselības aprūpes jomās.

Lai nodrošinātu pilnvērtīgāku Ukrainas civiliedzīvotāju integrāciju:

REKOMENDĀCIJAS DATU IEGUVĒ UN IZMANTOŠANĀ

Tā kā projekta mērķis bija vienota datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem ieguve un izmantošana, tad prioritārā rekomendācija ir

1. Ieviest rekomendēto vienoto datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem modeli.

Tā ieviešanā būtiskākie soļi ir:

1. Politikas un resursu plānošanā un izvērtēšanā jāņem vērā gan FPRIS dati par visiem reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijā, gan CSP analītiskie dati par reālo Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu valstī. FPRIS sniegtie dati ir par visiem Latvijā reģistrētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem ar pagaidu aizsardzības statusu, tas ir, personu skaitu, kam ir tiesības uz Ukrainas civiliedzīvotājiem noteiktajiem pakalpojumiem Latvijā. Savukārt CSP veiktie aprēķini ir analītiski dati par Latvijā reāli dzīvojošiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas izmanto dažādus valsts un pašvaldības pakalpojumus. CSP analītiskie dati būtu jāizmanto, lai veiktu analīzi un novērtējumu par jau sniegto pakalpojumu apjomu un Ukrainas civiliedzīvotāju iesaisti dažādās sociālekonomiskajās jomās, jo CSP analītiskie dati ir pieejami pēc attiecīga pārskata perioda (kalendārā gada) beigām.
2. Reizi gadā jāveic regulāras visaptverošas aptaujas, kas ietver konstantu, laika gaitā salīdzināmu jautājumu kopu. Būtiski veikt aptaujas gan par Ukrainas civiliedzīvotāju pieredzi Latvijā, gan Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret konkrēto grupu un migrāciju kopumā, lai sekotu izmaiņām laika gaitā vai reaģējot uz kādiem specifiskiem notikumiem. Ieteicams arī būtu veikt detalizētākas Ukrainas civiliedzīvotāju aptaujas par svarīgākajām problēmjomām.
3. MP rezolūcijā par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem⁶² minētajām varas iestādēm būtu jāvienojas par svarīgākajām datu kategorijām un to apkopošanas periodu. Šobrīd rezolūcijā noteiktais informācijas apkopošanas laika rāmis ir 4 mēneši, bet atsevišķās kategorijās – kopējais un jauno reģistrāciju skaits, ar CAK izmitināto skaits, GMI un mājokļu pabalstu saņēmēju skaits, nodarbināto un NVA reģistrēto skaits – būtu jāapkopo ik mēnesi.

Rekomendētās datu jomas un kategorijas, par kurām jāvienojas:

Reģistrācijas un demogrāfisko datu kategorijā jāturpina apkopot esošās datu kategorijas. Jāpievieno datu apkopojums pēc uzturēšanās ilguma, lai spētu izvērtēt Latvijā pavadītā laika un tajā saņemto pakalpojumu ietekmi uz personas integrāciju.

Dzīves kvalitāte (sociālais atbalsts, mājoklis, veselība). Sociālo pabalstu un ienākumu jomā jāturpina apkopot dati pa atsevišķām pabalstu kategorijām, taču tie sniedz ļoti sadrumstalotu informāciju un nesniedz tiešu atbildi uz būtisko jautājumu, cik liels ir nabadzības riskam pakļauto personu/ māsasaimniecību skaits Ukrainas civiliedzīvotāju vidū. Šos datus iespējams apkopot pašvaldību līmenī,

kā arī CSP prognozē, ka, iespējams, šogad šos datus jau būs iespējams izdalīt no CSP veiktajiem apsekojumiem par visiem Latvijas iedzīvotājiem.

Mājoklis, nostiprinot UCASNIR apkopoto datu uzticamību, jāturpina apkopot šajā reģistrā iekļautās datu kategorijas par izmitināšanu: ar CAK starpniecību izmitināto skaits, sadalījums pēc izmitināšanas ilguma, personu skaits, kam tiek nodrošināta pastāvīga izmitināšana.

Veselības jomā jāturpina apkopot esošās datu kategorijas, būtu jāpievieno datu kategorija par Ukrainas civiliedzīvotāju iesaisti preventīvos veselības pakalpojumos, it īpaši vakcinācijā.

Nodarbinātības datu jomā jāturpina apkopot datus par reģistrētās darba attiecībās iesaistīto skaitu, saimnieciskās darbības veicēju skaitu, sadalījumu pēc tagadējās nodarbinātības (profesijas) veida, skaitu, kas veikuši ārpus Latvijas iegūtās kvalifikācijas atzīšanu, bruto ienākumiem no darba algas, NVA profesionālo prasmju pilnveidošanas pabeigušo skaitu un viņu iesaisti darba tirgū pēc šo mācību beigšanas. Jāpievieno dati par uzņēmējdarbību veicēju skaitu. Šajā jomā viena no iztrūkstošajām būtiskajām datu kategorijām ir informācija par Ukrainas civiliedzīvotāju skaitu, kas Ukrainā strādāja kvalificētu/augsti kvalificētu darbu, bet Latvijā ir nodarbināti mazkvalificētu darbu veikšanā. Arī šo datu kategoriju iespējams iegūt no CSP veiktajiem darba spēka apsekojumiem.

Attiecībā uz nodarbinātībā neiesaistītajiem jāturpina apkopot NVA reģistrēto darba meklētāju skaitu, viņu demogrāfiskais portrets un sadalījums pēc dzīvesvietas, kā arī reģistrācijas ilgums.

Izglītība. Pieeja un kvalitatīva iesaiste izglītības sistēmā, sākot jau no pirmsskolas izglītības programmas, ir būtisks priekšnosacījums tālākai sociālekonomiskajai integrācijai. Šajā jomā jāturpina apkopot datus par bērnu iedalījumu pēc izglītības programmām un veidiem. Jāpievieno detalizētāks apkopojums pēc vecuma. Pilnībā trūkst datu kategoriju, kas norāda uz sniegtā atbalsta apjomu un kvalitāti, tāpēc jāpievieno šādas kategorijas: sekmju līmenis, bērnu skaits, kas iesaistījušies nākamajā izglītības posmā (vidusskolā, ģimnāzijā, augstskolā), skolēnu skaits, kas iesaistīti patvērumu meklētāju izglītības modeļos (pēc to veida), un modeļu sekmīgi pabeigušo un vispārējās izglītības programmās iesaistījušos skaits. Ļoti aktuāls ir datu trūkums par tiem Ukrainas civiliedzīvotāju bērniem, kas dzīvo Latvijā, bet nav iesaistīti obligātās izglītības programmā.

Drošība un diskriminācija. Joma, kurā šobrīd netiek apkopoti nekādi oficiāli dati, bet kas ir būtiska, lai integrācija patiešām notiktu un veidotos saliedēta sabiedrība. Jāvienojas, ka Valsts policija un Tiesībsarga birojs attiecīgi nodrošina datu apkopojumu par reģistrēto iesniegumu par iespējamo naida runas/naida noziegumu un diskrimināciju skaitu. Tāpat VP būtu jāsniedz dati, cik no iesniegumiem tika kvalificēti kā naida runa/naida noziegumi. Savukārt Tiesībsarga birojam jāapkopo dati par pieņemtajiem lēmumiem par iespējamās diskriminācijas iesniegumiem.

Latviešu valodas apguve un sabiedrības integrācija. Jāturpina datu apkopošana par skaitu, kas piedalījušies un sekmīgi beiguši publiski finansētās latviešu valodas mācības (pēc līmeņiem). Būtiski veikt šo datu konsolidāciju no visiem avotiem (KM/SIF, NVA, pašvaldības). Tāpat būtu svarīgi iegūt kursu dalībnieku demogrāfisko portretu un iedalījumu pēc dzīvesvietas.

Jāturpina apkopot datus par oficiālo valsts valodas prasmju pārbaudes (pēc līmeņiem) kārtotošo un nokārtojošo skaitu, viņu demogrāfiskais portrets un iedalījums pēc dzīves vietas un profesijas. Šeit būtu svarīgi apkopot pēc unikālo personu skaita, lai varētu iegūt datus par to, cik personas pārbaudes kārtoti atkārtoti. Tāpat būtu jāpievieno datu kategorija par personu skaitu, kas pabeiguši publiski finansētās mācības un tad kārtotošo valsts valodas prasmes pārbaudi, un šo pārbaudžu rezultativitāti.

Kā jau minēts atsevišķās jomās, kur vien iespējams, dati jāapkopo pēc pamata (vecums, dzimums) demogrāfiskajām kategorijām un dzīvesvietas. It īpaši tas attiecas uz pabalsta saņēmējiem, darba attiecībās reģistrētajiem, reģistrētajiem darba meklētājiem, bērnu iesaisti izglītības sistēmā un valodas apguvē iesaistītajiem.

4. Jāpārveido atbildīgo un līdzatbildīgo institūciju arhitektūra MP rezolūcijā⁶³. Pirmkārt, kā līdzatbildīgā institūcija informācijas sniegšanā par atbalstu Ukrainas civiliedzīvotājiem jāiekļauj par sabiedrības integrācijas politikas izstrādi atbildīgā KM, lai ziņojumā regulāri tiktu iekļauti dati par latviešu valodas mācībām un kultūrorientācijas kursiem. Tālāk būtu jānosaka atbildīgā iestāde par visu datu apkopošanu un analīzi. Izrietot no resursiem un kapacitātes, šeit iespējami divi risinājumi: a) tā kā šobrīd Ukrainas civiliedzīvotājiem noteiktie risinājumi ir īstermiņa un pielāgoti krīzes situācijai, tad visu datu apkopošanu un analīzi varētu uzticēt topošajam Krīzes vadības centram (MP pakļautības iestāde), b) taču domājot par ilgtermiņa mērķiem un risinājumiem, proti, šīs grupas iekļaušanu Latvijas sabiedrībā, šo funkciju būtu jāuzņemas par sabiedrības integrācijas politikas izstrādi un ieviešanu atbildīgajām iestādēm (KM/SIF). IeM atbildībā paliktu tai pakļauto iestāžu (PMLP, VUGD, VP) datu apkopošana un analīze.

Svarīgi, ka tiek veikta ne tikai datu apkopošana, bet arī analīze: atsevišķās datu jomās tā varētu būt biežāka, bet visaptveroša analīze par mērķa grupas vispārēju iekļaušanos Latvijas sabiedrībā būtu jāveic reizi gadā.

5. Jāsamazina lielais apjoms UCASNIR iekļauto datu kategoriju, kā svarīgākās nosakot kategorijas, kas attiecas uz sākotnējo atbalstu (izmitināšana, ēdināšana), kā arī mazāk aizsargāto grupu (senioru, bērnu, personu ar veselības traucējumiem u.c.) vajadzību identifikāciju. Jānodrošina to regulāra apkopošana. Tāpat būtu jāizvērtē iespēja paplašināt UCASNIR mērķa grupu uz visiem SAS vai pat iekšēji pārvietotām personām civilo krīžu gadījumā, tādējādi veidojot to kā nacionālo civilo krīžu datu apkopošanas un informācijas dalīšanās mehānismu.

Taču, lai iegūtu visaptverošu izpratni par sabiedrības integrāciju, nākotnē būtu arī nepieciešams:

2. Veikt regulāru visaptverošu analīzi par mērķa grupas integrāciju Latvijā.

Rekomendētais datu ieguves un analīzes modelis nodrošinās pamatinformācijas iegūvi par Ukrainas civiliedzīvotāju saņemtajiem pakalpojumiem un iesaisti dažādās sociālekonomiskajās jomās, kā arī ļaus novērtēt kopējo grupas integrāciju Latvijas sabiedrībā un Latvijas iedzīvotāju attieksmi. Taču tā ir tikai daļa no visaptverošas analīzes par mērķa grupas iekļaušanos Latvijā. Ņemot vērā starptautiski atzītus un plaši pielietotos integrācijas rezultātu mērīšanas mehānismus, kā piemēram NIEM, rekomendētais datu ieguves un analīzes modelis jāpapildina ar analīzi par sniegto pakalpojumu finansējumu (vai attiecīgajam pakalpojumam valsts budžetā ir skaidri iezīmēts finansējums, iezīmētais un izlietotais apjoms), kā arī attiecīgā tiesiskā regulējuma un integrācijas politikas dokumentu analīzi.

3. Paplašināt, kur nepieciešams pielāgojot, rekomendētā datu ieguves un analīzes modeļa mērķa grupu uz visiem SAS.

Latvijā nepastāv vienots datu ieguves modelis, kas sniegtu visaptverošu un starptautiskajās tiesību normās un izpratnē balstītu informāciju par visu SAS uzņemšanu un iekļaušanu. Lai arī projekta mērķis bija izstrādāt vienotu datu ieguves modeli tieši par Ukrainas civiliedzīvotājiem, ziņojuma secinājumi un rekomendācijas būtu tālāk piemērojami vienota datu par visu SAS (kas iekļautu arī Ukrainas civiliedzīvotājus) ieguves modeļa izveidei. Tādējādi varētu nodrošināt datu par Ukrainas civiliedzīvotāju pārmantojamību, kad Eiropas Savienības valstīs spēku zaudēs īpašais Ukrainas bēgļiem piemērotais pagaidu aizsardzības statuss, kā arī veicināt vienota datu par visiem SAS modeļa izveidi.

REKOMENDĀCIJAS, LAI VEICINĀTU UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU IEKĻAUŠANOS LATVIJAS SABIEDRĪBĀ.

1. Jāveicina pašu ukraiņu pārstāvēniecība un iesaiste savu tiesību veicināšanā

Par spīti tam, ka Latvijas sabiedrībā joprojām ir augsts atbalsts Ukrainas bēgļiem, Latvijas sabiedrībai kopumā nav priekšstata par Latvijā dzīvojošajiem Ukrainas bēgļiem, viņu dzīves apstākļiem, iekļaušanos Latvijas sabiedrībā, vajadzīgo atbalsta apmēru. Lai to mainītu, svarīgi, lai Ukrainas bēgļu integrācijas pasākumi būtu vairāk orientēti uz viņu redzamību plašākā sabiedrībā, proti, lai par ukraiņiem un viņu dzīvi Latvijā pamatā runātu paši ukraiņi, nevis latvieši.

2. Jāstiprina gan pašu Ukrainas civiliedzīvotāju, gan visas sabiedrības izpratne par naida runu un naida noziegumiem, kā arī attiecīgo iestāžu kapacitāte risināt naida runu un naida noziegumus.

Gandrīz puse Ukrainas civiliedzīvotāju ir piedzīvojuši kādu situāciju, kad nav jutušies droši Latvijā savas piederības Ukrainai dēļ. Arī fokusgrupu dalībnieki norādīja uz plašu, bieži vien pieaugošu saskarsmi ar naida izpausmēm, visbiežāk naida runu, Latvijas sabiedrībā. Lai arī šādi dati netiek apkopoti, medijos izskan arī informācija par naida noziegumiem pret Ukrainas civiliedzīvotājiem. Ukrainas civiliedzīvotājiem būtu jābūt skaidrai izpratnei, kas šādos gadījumos jādara. Savukārt tiesībsargājošajām institūcijām jābūt izpratnei un kapacitātei atbilstoši reaģēt un risināt šādus gadījumus. Atstājot bez ievēribas naida runas gadījumus, tiek mazināta Ukrainas civiliedzīvotāju uzticība tiesībsargājošajām institūcijām un iespēja veidot integrētu sabiedrību.

3. Latviešu valodas apguve: kvalitāte, nepārtrauktība, pieejamība

Ukrainas civiliedzīvotājiem tika sniegts plašs atbalsts valodas apguvē, taču lielāka uzmanība būtu jāpievērš, lai publiski finansētās valodas mācībās tiktu nodrošināta kvalitatīva, mūsdienu prasībām atbilstoša latviešu valodas kā svešvalodas apguves metodoloģija. Jānodrošina iespēja valodu apgūt bez gariem pārtraukumiem, kā arī tās praktizēšanas iespējas. Īpaša uzmanība jāpievērš mācību pieejamībai dažādām demogrāfiskajām grupām un sociālajām grupām, it īpaši pusaudža vecuma bērniem, pilna laika nodarbinātajiem un vecākiem, kas vieni audzina bērnus.

4. Izstrādāt skaidras vadlīnijas un materiālus pašvaldībām un skolām par Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu iesaisti un kvalitatīvas izglītības nodrošināšanu, ar skaidri nodrošinātu finansējumu. Galvenā prioritāte, efektīvas latviešu valodas mācības dažādām vecuma grupām.

Šobrīd nav pieejami dati, kā veicas ar Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu integrāciju Latvijas izglītības sistēmā. Taču vairākas pašvaldības, bet jo īpaši paši vecāki, norādīja uz atbalsta trūkumu bērnu kvalitatīvai integrācijai Latvijas izglītības sistēmā. Daļēji par to liecina arī tas, ka vismaz viena trešdaļa Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu šobrīd nav iesaistīta obligātajā pamatizglītības programmā, kā arī informācija par no Latvijas skolām aizgājušajiem bērniem.

5. Veicināt kvalificēta un augsti kvalificēta darba spēka kvalitatīvu iesaisti Latvijas darba tirgū.

Vairāk nekā divas trešdaļas Ukrainas civiliedzīvotāju darba spējīgā vecumā ir kvalificēti vai augsti kvalificēti profesionāļi, taču apmēram 40% no tiem, kas ir darbspējīgā vecumā, šobrīd nav darba attiecībās Latvijā, savukārt no tiem, kas strādā, vairāk nekā puse strādā mazkvalificētus darbus. Tikai 1% no augsti kvalificētajiem Ukrainas civiliedzīvotājiem ir veicis savas kvalifikācijas atzīšanu Latvijā un iesaistījušies darba tirgū saskaņā ar savu kvalifikāciju. NVA piedāvātie atbalsta pasākumi neņem vērā Ukrainas civiliedzīvotāju demogrāfiskos, prasmju un izglītības rādītājus. Jāveicina kvalificētu un augsti kvalificētu Ukrainas civiliedzīvotāju kvalifikācijas atzīšana Latvijā reglamentētajās profesijās, kā arī pieeja NVA atbalsta pasākumiem kvalifikācijas/prasmju uzlabošanā.

6. Veikt visaptverošu analīzi par Ukrainas civiliedzīvotāju neoficiālo nodarbinātību, lai veicinātu oficiālu nodarbinātību

Apmēram 40% Ukrainas civiliedzīvotājiem darbspējīgā vecumā nav darba attiecības Latvijā, un viņi nav reģistrējušies NVA kā darba meklētāji. Ir ļoti maz informācijas par šīs grupas iespējamajām darba attiecībām (skaits, kas strādā attālināti uzņēmumos, kas reģistrēti citās valstīs, un skaits, kas varētu būt iesaistīti neoficiālās darba attiecībās Latvijā) un šķēršļiem, kas kavē šīs grupas iesaisti darba tirgū).

7. Noteikt lielāku paredzamību par Ukrainas civiliedzīvotāju tālāko statusu, kā arī tiesībām un pienākumiem izglītības jomā

Ukrainas civiliedzīvotājiem pagaidu aizsardzības statuss ir piemērots ES līmenī ar laika ierobežojumu uz Krievijas bruņotā iebrukuma Ukrainā laiku. Direktīva ir spēkā līdz 2026. gada martam, neparedzot tālākas uzturēšanās risinājumus tiem Ukrainas bēgļiem, kas Ukrainā neatgriezīsies dažādu iemeslu dēļ. Karam arvien turpinoties, jāmeklē risinājumi neskaidrības mazināšanai, kas dotu iespēju Ukrainas civiliedzīvotājiem justies droši šobrīd, kā arī nodrošinātu iespēju palikt Latvijā tiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas to vēlas.

Savukārt izglītības jomā nav pilnīgas skaidrības, vai iesaiste Latvijas pamatizglītības programmā klātienēs formā Ukrainas civiliedzīvotāju bērniem būs obligāta un, ja būs, kā tiks nodrošināta šīs iesaistes kvalitāte. Neziņa rada bažas, ka bērns varētu neapgūt mācību vielu, nesaņemt konkurētspējīgu diplomu un būt sociāli izolēts.

ENDNOTES

1. Balstoties uz Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) svērtajiem datiem, Latvijā uz 2024. gada 1. janvāri reāli uzturējās 25 650 Ukrainas civiliedzīvotāji, tādējādi aptaujā piedalījās 1,8% no Ukrainas civiliedzīvotāju kopējā skaita. Analīzi par kopējā Ukrainas civiliedzīvotāju skaita neatbilstību FPRIS un CSP datus skatīt nākamajā nodaļā.
2. Gan saskaņā ar FPRIS, gan CSP datiem gandrīz 40% no Ukrainas civiliedzīvotājiem ir vīrieši.
3. OECD Migrācijas datu izdevums (*"Migration Data Brief"* 2023), raksts OECD-EUAA-UNCHR "What have been the lessons learnt on data collection and monitoring during the Ukrainian refugee crisis" 9 lpp. Pieejams: https://www.oecd.org/en/publications/what-have-been-the-lessons-learnt-on-data-collection-and-monitoring-during-the-ukrainian-refugee-crisis_17b4e69e-en.html
4. PMLP apkopojums par tiesību normām, kas regulē iestādes kompetencē esošo datu apkopošanu. Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/oficiala-statistika>
5. Padomes Direktīva 2001/55/EK, 2001. gada 20. jūlijs par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj?locale=lv>
6. Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums (2022). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330546-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalsta-likums>
7. Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 172. (2022). Noteikumi par informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu atbalsta sniegšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330834>, MK noteikumi Nr. 339 (2022) "Noteikumi par primāri sniedzamā atbalsta nodrošināšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem" <https://likumi.lv/ta/id/333161-noteikumi-par-primari-sniedzama-atbalsta-nodrosinasanu-ukrainas-civiliedzivotajiem>
8. Ministru kabineta rīkojums Nr. 966. (2022). Par Pasākumu plānu atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2023. Gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/338308-par-pasakumu-planu-atbalsta-sniegsanai-ukrainas-civiliedzivotajiem-latvijas-republika-2023nbspgadam>
9. O. Žabko "Izņēmuma elastība: kādas atkāpes no Latvijas līdzšinējās patvēruma meklētāju uzņemšanas prakses pieļāva Ukrainas bēgļu atbalsta tiesiskais regulējums. Akadēmiskā dzīve. lpp. 49.
10. MP rezolūcija 22-MPI-11 (22.03.2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
11. MK 28.05.2024. sēdei sagatavotais MP rezolūcijas (22.03.2022.). Informatīvais ziņojums par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/f93e0fa2-1107-47b7-b6eb-c3454b890aaf
12. OECD (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas) Integrācijas monitors (2023): <https://www.oecd.org/publications/indicators-of-immigrant-integration-67899674-en.htm>; Migration Policy Group "National Integration Evaluation Mechanism: <https://www.migpolgroup.com/wp-content/uploads/2020/05/The-European-benchmark-for-refugee-integration.-Summary-Report.pdf>; Migration Policy Group "Using EU Indicators of Immigrant Integration": https://www.migpolgroup.com/_old/portfolio/using-eu-indicators-of-immigrant-integration/
13. Lai iegūtu salīdzināmus datus, pieprasījumi aktuālajiem datiem tika veikti par 2024. gada janvāri/uz 2024. gada 1. janvāri. Gadījumos, kad dati uz pieprasīto periodu nebija pieejami, tika iekļauti dati, kas ir vistuvāk pieprasītajam datumam.
14. Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma (2022) 5 pants. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330546-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalsta-likums>
15. Ekspert intervijas ar Liepājas, Smiltenes, Daugavpils, Jūrmalas, Ventspils, Tukuma un Balvu pašvaldībām un nevaldības organizācijām ("Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi" Ļab Futura) laika posmā no 2024.gada februāra līdz maijam.
16. Vecuma kategoriju iedalījums saskaņā ar EUROSTAT metodoloģisko pieeju.
17. Dati uz 2024.gada jūniju, kad kopējais FPRIS Ukrainas civiliedzīvotāju skaits ir 45 594, sadalīts pēc statistikas reģioniem (s.r.).
18. Informācija, ko sniedza pati persona, bez dokumentēta apstiprinājuma. Informāciju par savu tautību nav norādījušas 13 289 personas, kas ir otra skaitliski lielākā grupa.
19. PMLP sagatavoti dati no pagaidu uzturēšanās atļauju reģistra, iesniegti par periodu 24.02. 2022.-30.06. 2024 (kopējais personu skaits 31 813)
20. CSP "Iedzīvotāju statistikas sagatavošanas metode" (2023). Pieejams: https://stat.gov.lv/sites/default/files/Metadati/Iedz_Metodologija_LV_2023.pdf
21. Detalizētāks iedalījums pieejams CSP mājas lapā: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRV/IRV090
22. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
23. Pašvaldībās nav formālas vienotas pieejas un/vai struktūras datu par Ukrainas civiliedzīvotājiem apkopošanai, tādēļ tie var būt dažādi dienesti, atsevišķi darbinieki vai pat nebūt vispār.
24. Atvērtās sabiedrības fonda (OSF) finansēts projekts "Izvērtējams par Ukrainas civiliedzīvotāju uzņemšanu pašvaldībās un pašvaldību kapacitātes celšana"
25. Ekspertu intervijas ar Liepājas, Smiltenes, Daugavpils, Jūrmalas, Ventspils, Tukuma un Balvu pašvaldībām un nevaldības organizācijām ("Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi") laika posmā no 2024. gada februāra līdz maijam

26. "Providus" veiktā aptauja sniedz vispārēju priekšstatu par pašvaldību datu apkopošanas praksēm, taču tās netika verificētas un tādēļ var arī atšķirties no reālajām praksēm.
27. LM noteikto nabadzības riskam un sociālas izolācijas grupu saraksts: <https://www.lm.gov.lv/lv/situacijas-raksturojums-0> Ukrainas civiliedzīvotāji ieskaitāmi grupā "Patvēruma meklētāji, bēgļi", kā arī citās grupās atbilstoši individuālām demogrāfiskajām īpašībām, kā piemēram, seniori, mājsaimniecības ar vienu pieaugušo un vienu vai vairākiem bērniem
28. VK revīzijas ziņojums "Vai valstī īstenotā sociālās iekļaušanas politika sasniedz tai izvirzītos mērķus nabadzības mazināšanas jomā?" Pieejams: <https://www.lrvk.gov.lv/getrevisionfile/29464-jYK0Q9h2W1MK1bM983K48ysRdVqJzoLR.pdf>
29. Valsts sociālo pabalstu saņēmēju skaits norādīts par 2024. gada martu
30. Personu skaits kopš 2022. gada februāra līdz 2024.gada 1. maijam
31. Uz 2024.gada 27.jūniju. Kopš 2022.gada februāra līdz 27.06.2024. kopā reģistrēti 1010 saimnieciskās darbības veicēji (pašnodarbinātie)
32. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem". Pieejams:<https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
33. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
34. Anotācija llikumprojektam "Grozījumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā" (2024). Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/4e3df897-4046-4a45-a995-bc2324d5bb6a>
35. Bērnu skaits, kas neapmeklē Latvijas izglītības iestādes netiek apkopots regulāri. Šie dati tika apkopoti, gatavojoties tiesību normu izmaiņām, kas noteiktu Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu obligātu iekļaušanu LV pamatskolas izglītības posmā. Dati balstās uz IZM un PMLP veiktajiem aprēķiniem. Tāpat, gatavojot tiesību normu grozījumus, tika apkopoti dati par Ukrainas civiliedzīvotāju bērnu sadalījumu pa klasēm un skaitu Latvijas skolās
36. VP sniegtā informācija projekta ietvaros rīkotajā darba sanāksmē "Datu par Ukrainas civiliedzīvotāju apkopošanas praksēm" 29.01.2024.
37. 2024. gada janvāris–jūnijs.
38. Detalizētāks apraksts par "Providus" veiktajām aptaujām nodaļās 3. "Ukrainas civiliedzīvotāju portrets un pieredze Latvijā" un 4. "Latvijas iedzīvotāju aptauja"
39. ANO Bēgļu aģentūras "Dažādu sektoru vajadzību izvērtējums" (2023). Pieejams: <https://microdata.unhcr.org/index.php/catalog/1035>; Starptautiskā migrācijas organizācija (2023) "Ukrainas bēgļu aptaujas". Pieejams: <https://dtm.iom.int/reports/latvia-surveys-refugees-ukraine-needs-intentions-and-integration-challenges-jan-mar-2023>
40. OECD-EUAA-UNCHR "What have been the lessons learnt on data collection and monitoring during the Ukrainian refugee crisis" OECD "Migration Data Brief" 2023. gada augusts. 9 lpp.
41. Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums (2022). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330546-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalsta-likums>
42. Saskaņā ar Starptautiskās migrācijas organizācijas "Pasaules migrācijas ziņojumu 2020" (IOM World Migration Report 2020), Ukraina ir viena no vadošajām valstīm, kuras pilsoņi atrodas ārpus valsts: apmēram 3 miljoni strādā ārzemēs patstāvīgi, bet 7-9 miljoni to dara periodiski. Pieejams: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf
43. Ministru kabineta noteikumi Nr. 172. (2022). Noteikumi par informāciju, kas nepieciešama, lai nodrošinātu atbalsta sniegšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330834>
44. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
45. Tiesībsarga e-pastā sniegtā atbilde uz "Providus" veikto informācijas pieprasījumu 24.01.2024
46. VDI intervijā un e-pastā sniegtā atbilde uz "Providus" veikto informācijas pieprasījumu 16.-20.02.2024.
47. Igaunijas sabiedrības integrācijas programma. Pieejama: <https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-04/EIM%202023%20aruanne.pdf>
48. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
49. Migration Policy Group (MPG) Nacionālais integrācijas izvērtēšanas mehānisms (National Integration Evaluation Mechanism). Pieejams: <https://www.migpolgroup.com/index.php/portfolio-item/niem/>
50. ES ministru integrācijas konferences Zaragoza deklarācija (2010) Pieejama: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/12544011/12985358/Zaragoza_delcaration_indicators.pdf/2d8bc811-fcdf-8753-14ee-f0f6c6350a9b?t=1625483259473
51. OECD Imigrantu integrācijas indikatori ("Indicators of Immigration Indicators"). Pieejams: <https://www.oecd.org/publications/indicators-of-immigrant-integration-67899674-en.htm>
52. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>

53. Pirmā MP 22-MPI-11 (2022) rezolūcija bija 2022. gada 1. martā, 2023. gada februārī un noteica, ka turpmāk šī informācija Ministru kabinetam ir sniedzama vienu reizi mēnesī; 2024.g maija MK sēdē tikai nolemts, ka turpmāk šī informācija MK tiks iesniegta reizi 4 mēnešos (MK sēdes protokols)
54. LM skaidrojums nabadzības un sociāla izolētības definīcijām un pielietojumam Latvijā. Pieejams: <https://www.lm.gov.lv/situacijas-raksturojums-0>
55. ES Darbaspēka aptauja (EU-Labour Force Survey (EU-LFS)), ES statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem (EU Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC))
56. Atkarībā no sniegtās atbildes, jautājums tika noslēgts vai paplašinājās. Detalizētāku Ukrainas civiliedzīvotāju anketas analīzi skatīt
57. OECD Migrācijas datu izdevums ("Migration Data Brief" (2023) raksts ECD-EUAA-UNCHR "What have been the lessons learnt on data collection and monitoring during the Ukrainian refugee crisis." 9 lpp.
58. Jautājumi ir iekļauti arī OECD PISA aptaujās
59. Šajā nodaļā izmantotie kvantitatīvie dati ir iegūti kartēšanas procesa rezultātā, kas ietvēra kvantitatīvo datu pieprasījumus no attiecīgajām institūcijām (datu avotus skatīt nodaļā 1. "Esošā prakse: datu apkopošanas ietvari, kategorijas un to analīze"
60. Projekta ietvaros veiktās Ukrainas civiliedzīvotāju tiešsaistes aptaujas un fokusgrupu diskusiju informācija
61. Šeit aptaujas dalībnieki norāda uz grūtībām iegūt Ukrainas izsniegtos dokumentus Ukrainas pārstāvniecībā Latvijā
62. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>
63. MP rezolūcija 22-MPI-11 (2022). Par aktuālo situāciju atbalsta sniegšanā Ukrainas civiliedzīvotājiem. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/tasks/7057c861-65d8-4646-bbd9-d1323dedf41e>

PIELIKUMS NR. 1

Ukrainas civiliedzīvotāju anketa

Sākumā daži jautājumi par Jums. Atgādinām, ka dati tiks analizēti tikai apkopotā veidā..

D1. Jūsu dzimums?

Vīrietis	1
Sieviete	2

D2. Jūsu vecums (pilni gadi)?

18-25	1
26-40	2
41-60	3
61 un vairāk	4

D3. Kāds ir Jūsu augstākais pabeigtais izglītības līmenis?

Pamatizglītība	1
Vidējā izglītība	2
Augstākā izglītība	3

D4. Lūdzu, raksturojiet savas valodu prasmes – cik labi Jūs spējat sazināties sadzīves situācijās?

		Dzimtā valoda	Zinu labi	Zinu vidēji	Zinu iesācēja līmenī	Nezinu nemaz	NA
1	Ukraiņu	1	2	3	4	5	8
2	Krievu	1	2	3	4	5	8
3	Latviešu	1	2	3	4	5	8
4	Angļu	1	2	3	4	5	8

D5. Kāds ir Jūsu statuss Latvijā?

Pagaidu aizsardzības statuss	1
Cits	2
Nav statusa	3

D6. Cik ilgi Jūs atrodaties Latvijā?

Līdz 3 mēnešiem	1
3-12 mēneši	2
1-2 gadi (ierados Latvijā pēc pilna mēroga iebrukuma sākšanās)	3
Ierados Latvijā pirms 24.02.2022.	4

D7. Kurā Latvijas pilsētā vai novadā Jūs pašlaik dzīvojat?

saraksts - lielās pilsētas un novadi NOVADI

D8. Sakiet, lūdzu, vai kopš ierašanās Latvijā esat uzturējies/-usies arī kādā citā valstī (vismaz vienu mēnesi)?

Nē, neesmu	1
Jā, Ukrainā	2
Jā, vēl kādā citā Eiropas Savienības valstī (izņemot Latviju)	3
Jā, kādā citā valstī ārpus ES	4

D9. Lūdzu, raksturojiet Jūsu pašreizējā mājsaimniecībā dzīvojošo cilvēku skaitu (ieskaitot Jūs pašu)!

	Jā, ir	Ierakstīt skaitu (ieskaitot Jūs pašu)
Šobrīd mājsaimniecībā dzīvojošo cilvēku skaits KOPĀ	1
t.sk. bērni līdz skolas vecumam	2
t.sk. bērni skolas vecumā	3
t.sk. pieaugušas personas (18 gadus veci un vecāki), kam nepieciešama aprūpe	4

D10. Ienākumu līmenis

Ja Jūs strādājat algotu darbu, lūdzu, norādiet savu atalgojumu mēnesī NETO (t.i., uz rokas – pēc nodokļu nomaksas)!

Līdz 585 eiro (mazāk par minimālo algu)	1
585 eiro (minimālā alga)	2
585-780 eiro	3

781 -1033 eiro	4
1034 eiro un vairāk	5
Nestrādā	6
Grūti pateikt/ nevēlos atbildēt	8

D11. Sakiet, lūdzu, no kura Ukrainas reģiona Jūs esat?

АР Крым	AR Krima	1
Винницкая область	Vinicas apgabals	2
Волынская область	Volinas apgabals	3
Днепропетровская область	Dņepropetrovskas apgabals	4
Донецкая область	Doņeckas apgabals	5
Житомирская область	Žitomiras apgabals	6
Закарпатская область	Aizkarpatu apgabals	7
Запорожская область	Zaporožje apgabals	8
Ивано-Франковская область	Ivano-Frankivskas apgabals	9
Киев	Kijiva	10
Киевская область	Kijivas apgabals	11
Кировоградская область	Kirovogradas apgabals	12
Луганская область	Luganskas apgabals	13
Львовская область	Ļvovas apgabals	14
Николаевская область	Mikolajevas apgabals	15
Одесская область	Odesas apgabals	16
Полтавская область	Poltavas apgabals	17
Ровненская область	Rivnes apgabals	18
Севастополь	Sevastopole	19
Сумская область	Sumu apgabals	20
Тернопольская область	Ternopiļas apgabals	21
Харьковская область	Harkovas apgabals	22
Херсонская область	Hersonas apgabals	23
Хмельницкая область	Hmeļnicas apgabals	24
Черкасская область	Čerkasu apgabals	25
Черниговская область	Čerņihivas apgabals	26
Черновицкая область	Čerņivcu apgabals	27
	Pirms ierašanās Latvijā dzīvoju ārpus Ukrainas	28
	Grūti pateikt/ nav atbildes	29

Nākamie jautājumi ir par Jūsu pieredzi Latvijā

A1. Lūdzu, raksturojiet, ar kurām no zemāk minētajām jomām vai iestādēm Jums Latvijā ir bijusi saskarsmes pieredze? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

A2. uzdot, ja A1 atzīmēts, ka ir pieredze

A2. Vai kādā no šīm jomām vai saskarsmē ar kādu no šīm iestādēm Jums radās nopietnas grūtības? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

A3 un A4 uzdot par jomām, kurās A2 atzīmēts, ka bija grūtības

Ja ir bijušas vairākas situācijas, atbildēt par pēdējo reizi, kad radās problēmas

A3. Ja Jums bija problēmas, kurā no jomām Jūs meklējāt palīdzību? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

A4. Kurās jomās problēmas līdz šim nav tikušas atrisinātas? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

	A1	A2	A3	A4
Valsts vai pašvaldības pabalsti	1	1	1	1
Mājoklis (t.sk. meklēšana)	2	2	2	2
Algots darbs (t.sk. meklēšana)	3	3	3	3
Bērnudārzs (t.sk. mēģinājums atrast vietu bērnudārzā)	4	4	4	4
Vispārizglītojošā skola	5	5	5	5
Studijas (pašam/-ai)	6	6	6	6
Medicīniskā aprūpe (t.sk. iespēja saņemt)	7	7	7	7
Latviešu valodas kursi u.tml.	8	8	8	8
Tiesībsargājošās iestādes (piem., policija)	9	9	9	9
Nevienā no minētajām jomām	10			
Nevienā no jomām nav radušās grūtības		10		
Palīdzību neesmu meklējis/-usi			10	
Katrā jomā ir izdevies atrisināt problēmu				10
Grūti pateikt	11	11	11	11

Par jomām, kas atzīmētas A3

A5.1. Ja Jums radās problēmas saistībā ar valsts vai pašvaldības pabalstiem un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.2. Ja Jums radās problēmas saistībā ar mājokli (t.sk. tā meklēšanas laikā) un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.3. Ja Jums radās problēmas saistībā ar algotu darbu (t.sk. tā meklēšanu) un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5

Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.4. Ja Jums radās problēmas saistībā ar bērna bērnudārzu (t.sk. iespējām atrast bērnam vietu bērnudārzā) un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.5. Ja Jums radās problēmas saistībā ar bērna skolu un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.6. Ja Jums radās problēmas saistībā ar studijām (pašam/-ai studējot) un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.7. Ja Jums radās problēmas saistībā ar medicīnisko aprūpi (t.sk. iespējām to saņemt) un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.8. Ja Jums radās problēmas saistībā ar latviešu valodas kursiem u.tml. un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4

Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A5.9. Ja Jums radās problēmas saskarsmē ar tiesībsargājošajām iestādēm un Jūs meklējāt palīdzību, kas to sniedza? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Valsts un/ vai pašvaldību iestādes	1
Latvijas NVO (piem., "Gribu palīdzēt bēgļiem", "Tavi draugi", "Latvijas Sarkanais krusts")	2
Ukrainu grupas sociālajos medijos	3
Ukrainu kopiena/ ukraiņu NVO	4
Latvijas cilvēki, kas nav saistīti ar nevalstiskajām organizācijām	5
Cits	6
Neviens	7
Grūti pateikt	8

A6.1. Ja Jūs meklējāt darbu, vai Jūs izmantojāt kādu no šiem darba meklēšanas atbalsta pasākumiem? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

A6.2. Ja izmantoja (6.1.=1-4) Kuri no šiem atbalsta pasākumiem, Jūsuprāt, veicināja darba atrašanu? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

	A6.1.	A6.2
Nodarbinātības Valsts aģentūras (NVA) atbalsta pasākumi (konsultācijas, vakanču piemeklēšana u.c.)	1	1
Pār kvalifikācijas kursi	2	2
Latviešu valodas kursi	3	3
Darba birža ukraiņiem	4	4
Nekas no šī	5	5
Nav meklēts darbs	6	
Grūti pateikt	8	8

Ja A6.1 nav 6

A6.4. Lūdzu, raksturojiet galvenos iemeslus, kas apgrūtināja Jūsu darba meklējumus Latvijā? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Nevēlos strādāt vienkāršu (fizisku) darbu	1
Nav nepieciešamo latviešu valodas zināšanu	2
Neatbildu citām prasībām (neatbilda kvalifikācija)	3
Neapmierina pieejamo vakanču atalgojums	4
Sociāli ekonomiski iemesli (piem., nav transporta, nav naudas, lai aizbrauktu, atbilstoši apgērbtos u.c.)	5
Mainījās personīgie/ ģimenes apstākļi (saslimu, saslima ģimenes loceklis, jā rūpējas par bērnu, sāku mācīties)	6
Potenciālie darba devēji nevēlas ņemt darbā ukraiņus	7
Cits	8
Nekas neapgrūtināja	9
Grūti pateikt	10

Uzdod visiem

A6.5. Lūdzu, raksturojiet savu pašreizējo nodarbinātības statusu! Viena atbilde!

Strādāju		<i>Pāriet pie A7.1.</i>
Pilna laika darbs	1	
Dalēja laika darbs	2	
Sezonas darbi, gabaldarbi	3	
Pašnodarbināts/-a	4	
Vadu savu uzņēmumu	5	
Cita veida darbs, par ko saņēmu atlīdzību	6	<i>Pāriet pie A8.1.1.</i>
Nestrādāju		
Meklēju darbu (nav izdevies atrast)	7	
Pensionārs-e	8	
Veselības stāvokļa dēļ (t.sk. invaliditāte)	9	
Studēju	10	
Bērna kopšanas atvaļinājumā	11	

Nestrādāju cita iemesla dēļ	12	
-----------------------------	----	--

Ja nav atzīmēts, ka nestrādā (A6.5. = 7-12)

A7.1. Vai Jūs šobrīd Latvijā strādājat savai kvalifikācijai atbilstošu darbu?

Jā	1	Pāriet pie A8.1.
Nē	2	Pāriet pie A7.2

A7.2. Kāpēc Jūs nestrādājat savai kvalifikācijai atbilstošu darbu? Var būt vairākas atbildes!

Manas latviešu valodas zināšanas neatbilst noteiktajam līmenim man atbilstošajam darbam	1
Nemeklēju savai kvalifikācijai atbilstošu darbu	2
Pārāk sarežģīts process, lai pielīdzinātu diplomu un kvalifikāciju	3
Cits iemesls	4
Grūti pateikt	8

Ja A1=4 **A8.1.1. Vai Jūsu bērna bērnudārzā Latvijā bērnam ir iespēja sazināties valodā, ko viņš pārzina, spēj sazināties?**

Ja A1=5 **A8.1.2. Vai Jūsu bērna skolā Latvijā bērnam ir iespēja sazināties valodā, ko viņš pārzina, spēj sazināties?**

	A8.1.1. Bērnudārzs	A8.1.2. Skola
Ir iespējas sazināties ukraiņu valodā (t.sk. ir kāds, kas runā ukrainiski, vajadzības gadījumā spēj paskaidrot, tulkot)	1	1
Ir iespējas sazināties krievu valodā (t.sk. ir kāds, kas runā krieviski, spēj paskaidrot, vajadzības gadījumā tulkot)	2	2
Bērns pietiekamā līmenī pārzina latviešu valodu, lai sazinātos	3	3
Bērns nepietiekami zina latviešu valodu, bet nav iespēju sazināties krievu vai ukraiņu valodā	4	4
Cita atbilde	5	5
Vēl meklē vietu bērnudārzā	6	
Grūti pateikt	8	8

Ja A1=5 **A8.2. Vai kopumā esat apmierināts/-a ar bērna/-u integrāciju Latvijas skolu sistēmā?**

Jā, kopumā apmierināts	1	Pāriet pie A9.1.
Dalēji	2	Pāriet pie A8.3.
Nē, neesmu	3	

A8.3. Lūdzu, atzīmējiet, kas, Jūsaprāt, visvairāk kavē Jūsu bērna/-u sekmīgu integrāciju skolā! Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Nepietiekams atbalsts skolā (nav papildus latviešu valodas nodarbību, individuālu nodarbību atsevišķos priekšmetos)	1
Adaptācijas periods ir pārāk īss	2
Neizveidojas saskarsme ar citiem bērniem vai tā ir negatīva	3
Skola nekomunicē ar vecākiem	4
Sociāli ekonomiskas problēmas (piem., finansiālas, problēmas ar nokļūšanu skolā (nav transporta) u.c.)	5
Cits iemesls	6
Grūti pateikt	8

UZDOT VISIEM

A9.1. Cik liela Jums ir motivācija mācīties latviešu valodu?

Ļoti liela	1	Pāriet pie A9.2.
Drīzāk liela	2	
Drīzāk maza	3	
Nekāda	4	Pāriet pie A9.3.
Grūti pateikt	8	

A9.2. Lūdzu, raksturojiet galvenos iemeslus, kāpēc Jūs vēlaties iemācīties latviešu valodu! Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Personisku iemeslu dēļ (piem., ir draugi – latvieši)	1
Lai uzlabotu savu situāciju darba tirgū	2
Lai uzlabotu iespējas studēt	3

Lai sazinātos ikdienā (piem., ar iestādēm, ar ārstiem, ar kaimiņiem, veikalā, transportā u.c.)	4
Lai iegūtu pilnīgāku informāciju par Latvijā notiekošajiem procesiem	5
Jāmācās valoda, cienot valsti, kas uzņēma	6
Izjūtu negatīvu attieksmi, ja nezinu latviešu valodu/ sabiedrības spiedienu apgūt valodu	7
Cits iemesls	8
Grūti pateikt	9

A9.3. Ja A2=8 Jūs minējāt, ka Jums ir bijušas problēmas, apgūstot latviešu valodu kursus. Lūdzu, raksturojiet, ar kādām problēmām Jūs saskārāties! Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Neapmierināja kursu kvalitāte (pasniedzējs, metodoloģija, grupas lielums)	1
Netika piedāvāta iespēja turpināt apgūt nākamo līmeni	2
Grūtības mācības apvienot ar darbu	3
Grūtības mācības apvienot ar pienākumiem mājās (bērnu aprūpe)	4
Cits iemesls	5
Grūti pateikt	8

UZDOT VISIEM

A10.1. Vai Latvijā pavadītajā laikā Jums ir bijušas situācijas, kad nejutāties droši par sevi/ bērnu/ transportu, jo bija nojaušama Jūsu piederība Ukrainai (piemēram, runājāt ukraiņiski/ izmantojāt kādus Ukrainas simbolus, automašīnai ir Ukrainas numurs)?

Jā, vairākkārt	1
Jā, vienreiz	2
Nē	3
Grūti pateikt	8

A10.2. Vai esat izjutis/-usi naidīgu attieksmi pret sevi vai saviem ģimenes locekļiem šādās situācijās tāpēc, ka esat no Ukrainas? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Mājokļa meklējumos	1
Darba meklējumos	2
No darba devēja	3
Saskarsmē ar valsts/ pašvaldības institūcijām	4
Skolā	5
Bērnudārzā	6
Sabiedriskā vietā (piem., uz ielas, transportā)	7
Sociālajos medijos	8
Citur	9
Nē, nav sajūta naidīga attieksme	10
Grūti pateikt	98

A10.3. uzdod, ja A10.2 ≠ 10

A10.3. Ja Latvijā pavadītajā laikā esat saskāries/-usies ar naidīgu attieksmi, jo esat no Ukrainas, kam Jūs ziņojāt? Atzīmēt visas piemērotās atbildes!

Policijai	1
Valsts/ pašvaldības iestādei	2
NVO	3
Medijiem, sociālajos tīklos	4
Citur	5
Neziņoju nevienam	6
Grūti pateikt	8

A10.4. Ja A10.3≠1 Lūdzu, raksturojiet galveno iemeslu, kāpēc Jūs neziņojāt policijai! Viena atbilde!

Neuzticos tiesībsargājošām iestādēm (kā policija)	1
Nezināju, kā to darīt	2
Tāpat nekas nemainītos	3
Cits iemesls	4
Grūti pateikt	8

A11. Noslēgumā pēdējais jautājums – domājot par Latvijā pavadīto laiku, kas ir pati svarīgākā ar valsts atbalstu saistītā problēma Latvijā? (ierakstīt)

.....
.....
Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS plāno nākotnē veikt vēl kādus pētījumus, lai saprastu, kā jūtas Latvijā nonākušie Ukrainas iedzīvotāji. Mēs ļoti priecātos, ja Jūs piekristu piedalīties šādos pētījumos un sniegtu savu e-pastu.

Ja Jūs tam piekrītat, lūdzu spiediet te (*pāreja uz datu bāzi*)

(pāreja ir tāpēc, lai nevarētu sasaistīt Jūsu e-pasta adresi un Jūsu atbildes šajā aptaujā).

PIELIKUMS NR. 2

Būtiskāko datu bāžu un reģistru katalogs

PIELIKUMS NR.2 BŪTISKĀKO DATU BĀŽU UN REĢISTRU KATALOGS

PPRS	CSF	UCASNR	SOPA****	NVD datu ietvars	VID datu ietvars	NVA datu bāze	Valsts Izglītības informācijas sistēma	IZM datu bāze	Latviešu valodas mācību un kultūrorientācijas kursu datu bāze	SIF Vienas pieturas aģentūras datu bāze	VISC statistika	Bērnu reģistrs	Latvijas Ārsto biedrības statistika	Latvijas Farmaceiņu biedrības statistika	CSOD statistika	
PMPL	CSF	VUGD	YSAA, LM	NVD	VID	NVA	IZM	IZM	KM/SF	SIF	IZM	LM	LĀB	LFB	CSOD	
Vārds, uzvārds (latviešu valodā un oriģinālvalodā latviešu burtiem)	Kopējais Ukrainas civiltiesniešotāju skaits gada sākumā	Pasvaldība	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds****	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Bērnu skaits ārpus LV pamatizglītības posma (veicināji-apakojumi)	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	Vārds, uzvārds	
Personas kods	Sadalījums pēc vecuma	Vai tranzīts	Personas kods	Personas kods	Personas kods****	Personas kods	Personas kods	Izglītības jomā strādājošo Ukrainas civiltiesniešotāju skaits	Personas kods	Personas kods	Personas kods	Personas kods	Statuss	Statuss	Statuss	
Statuss	Sadalījums pēc dzimuma	Vārds, uzvārds (latviešu burtiem un oriģinālvalodā****)	Dzimšanas datums	Dzimšanas datums	Statuss Latvijā****	Dzimšanas datums	Statuss Latvijā	Dzimšanas datums	Dzimšanas datums	Dzimšanas datums	Dzimšanas datums	Dzimšanas datums	Izsniegto praktizēšanas atļauju skaits attiecīgajā farmācijas profesijā, balstoties uz Ukrainā iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanu	Izsniegto praktizēšanas atļauju skaits attiecīgajā farmācijas profesijā, balstoties uz Ukrainā iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanu	Latvijā pāreģistrēto Ukrainā reģistrēto transportlīdzekļu skaits	
Norāde par personas statusu "aktīvs"	Sadalījums pēc dzīvesvietas	Dzimšanas datums	Faktiskā adrese	Dzimums	Kontakttālrunis****	Valstiskā piederība	Dzimšanas datums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Pāreģistrēto transporta līdzekļu vadītāju apliecību skaits
Statuss reģistrācijas datumā	Darba pēdējais skaits dzimšanas datumā	Vecums	Statuss Latvijā	Statuss Latvijā	Epasta adrese****	Statuss Latvijā	Dzīvesvieta	Statuss Latvijā	Valstiskā piederība	Valstiskā piederība	Dzīvesvieta	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums	Dzimums
Dzimšanas datums	Darba pēdējais sadalījums pēc nozarēm	Dzimums	Kontakttālrunis	Dzīvesvieta	Dzīvesvieta	Dzimums	Izglītības iestāde		Valstiskā piederība	Dzīvesvieta	Izglītība	Azūbīdība/u vārds uzvārds	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums
Dzimums	Darba pēdējais sadalījums pēc dzimuma	Valsts piederība	Epasta adrese	Kontakttālrunis	Bankas konta numurs****	Kontaktinformācija	Pirmskolā esošo bērnu skaits		Dzīvesvieta	Joma, kādā sniegta informatīvais pakalpojums	Nodarbošanās	Personas kods	Personas kods	Personas kods	Personas kods	Personas kods
Valstiskā piederība un piederības veids	Nodarbinātības un padomdevniecības uzskaites pabalsta saņēmēju skaits	Pilseta, no kuras ieradīsies	Bankas konta numurs	Epasta adrese	Samnieciskās darbības reģistrācijas datums****	Izglītība	Bērnu skaits vispārējās izglītības iestādēs		Organizācija, kas leved mācības/kursus	Konsultācijas veids (klātbūtne/atālbūtne)	Valsts valodas prasību pārbaudes nokārtojamo skaits (pēc līmeņiem)	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums	Azūbīdības reģistrācijas datums
Bērna/azūbīdniecībā esoša bērna/ vārds, uzvārds	Kontakttālrunis	Bērna vārds, uzvārds	Personu skaits, kas saņem akūto palīdzību	Saimnieciskās darbības veicēju (pašnodarbināto) skaits	Reģistrēto darba meklētāju skaits	Bērnu skaits profesionālās izglītības iestādēs		Finansēšanas avots	Klientam sniegtais pakalpojums: pārmaiņu aģents, juridiskās konsultācijas, tulkotāns, psihologa/psihoterapeita pakalpojumi	Valsts valodas prasību pārbaudes nokārtojamo skaits (pēc līmeņiem)						
Kontaktinformācija	Epasta adrese	Bērna personas kods	Personu skaits, kas saņem plānoto palīdzību	Darba pēdējais skaits	Reģistrācijas periods (Ilgstošie bezdarbnieki)	Bērnu skaits sporta skolās		Mācību ilgums, nodarbību un stundu skaits	Aģentūras latviešu valodas līmeņi							
Izglītība*	Ieršanās Latvijā datums	Bērna dzimšanas datums	Personu skaits, kas vērās stacionārā	Darba pēdējais sadalījums pēc nozarēm	NVA preventīvajos un aktīvajos nodarbinātības pasākumos iesaistīto skaits	Studējošie										
Tautība*	Vai ieradusies grupā?	GMI pabalsta saņēmēju skaits	NMPD izsaukumu skaits	Darba pēdējais sadalījums pēc profesijām	NVA preventīvajos un aktīvajos nodarbinātības pasākumos pabeigto iesaistīto skaits	Bērnu skaits pa klasēm			Personu skaits, kas pabeigusi mācības/kursus							
Laulības Latvijā**	Izglītība	Mājiņa pabalsta saņēmēju skaits	Saslimsība ar infekcijas slimībām	Nodarbinātības un padomdevniecības uzskaites pabalsta saņēmēju skaits	NVA preventīvo un aktīvo nodarbinātības pasākumu pabeigto skaits, kas iekārtojās ārstāb	Bērnu skaits skolās			Personu skaits, kas pabeigusi mācības							
Bērna dzimšanas datums i svaistī**	Profesija	GVP saņēmēju skaits	Bruto darba ienākumi													
Miršanas datums Latvijā**	Agģitācija profesija	Bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsta saņēmēju skaits	Darba deviņu reģionālās sadalījums													
	Valodu prasmes:	Valsts soc. nodrošinājuma pabalsta personām ar invaliditāti saņēmēju skaits														
	Vai nepieciešams turpināt augstākās izglītības studijas?	Valsts soc. nodrošinājuma pabalsta saņēmēju skaits														
	Vai nepieciešams turpināt profesionālo izglītību?	Personu skaits, kas saņemušas vardarbības gadījumam paredzēto sociālo rehabilitāciju														
	Vai nepieciešama informācija par dokumentu saņemšanu un nodrošināšanu?															
	Vai ir vīza/uzturēšanās atļauja															
	Vai ir nepieciešama palīdzība ar vīzu vai citu dokumentu nodrošināšanu?															
	Vai nepieciešami īpaši veselības pakalpojumi?															
	Invaliditāte															
	Vai ir funkcionāle traucējumus?															
	Vai lieto medikamentus, kuru lietošanas pārtraukšana radīs būtiskus apdraudējumu veselībai/dzīvībai?															
	Vai ir smagi vai ļoti smagi funkcionālie traucējumi, kuru nodrošinājumus personas spējam patstāvīgi pārvietoties un sevi parpildēt?															
	Vai ir nepieciešama pēc tehniskajiem palīdzībniekiem?															
	Vai nepieciešams atbalsts (izmēģināšana un ednāšana)															
	Vai nepieciešami pārība un pamata palīdzības konsultācija															
	Vai ir specifiska uztura prasības															
	Vai plāno strādāt															
	Vai nepieciešams NVA pakalpojumi															
	Vai nepieciešams GMI pakalpojumi															
	Vai nepieciešams sociālā darbinieka atbalsts															
	Vai nepieciešams sociālā mentora atbalsts															
	Vai nepieciešami sociālās rehabilitācijas pakalpojumi															
	Vai nepieciešami citi pakalpojumi															
	Bankas konta numurs															
	Vai persona nepieciešama papildus informācija kādā nozarē?															
	Vai nepieciešama pieeja telefonam/internetam?															
	Vai LR tika investēti līdzekļi?															
	Vai nepieciešama bezmaksas valodas zināšanas?															
	Vai nepieciešams nodrošināt dzīvesvietu?															
	Vai nepieciešams mājiņas personāla ar kustības traucējumiem															
	Vai nepieciešams nodrošināt ēdināšanu															
	Persona ir akūta (D/PN) ja NE: pamet LV, persona mirusi, nav informācijas; zaudēts PAS izmēģināšanas ilgums															
	* dati no apakšreģistra "Izaugsmes uzturēšanās atļauju reģistrs"															
	** smalkākie dati no Civiltiesniešotāju reģistra															
	*** MK noteikumi Nr.172 paredz vārdu un uzvārdu ierakstu oriģinālvalodā, safu datu reģistrā nav šādu datu kategorijas															
	****GPI ir data no Iztēšanas sistēmas – Valsts pabalstniešu sistēma (VPS). Tās ietvaros ir atvērtāji ieteikumi programmas, kas atbalstī par fizisko personu datu uzturēšanu un to datu sinhronizāciju ar PMPL Fizisko personu reģistru.															
	***** zīdas par saimnieciskās darbības veicējiem															